

Ibırushiyaapı Utıpıho Kımandı Ipırushiyaapı Utıpımandapı Nesıpıhande

Kınaungwıha 60-70 A.D. hura Porıhoeti isıhiya usaaretı Kımandı utıpımandı jıpatisıwıhande. Utaaho wo isıhiya Ipırushiyaapı kimo utıpıho jıpatisıyahore. Autaahaatıho daihıra nuwatı jıhi japwaatosatı daihıra kıra isıhiyai nunjataise isıhiya sawaho Koenda napıtaatiwıhıraaro. Daihıra jahırıhıra sıra wıñıhapıpa atiwı nepı wıñıhapıpa katırıhıreti japepihıriتاatiwıhıraare. Siyatıtıhıhandı kandı kımandı utıpımandaatıhı ami utaaho utıpımo kimo jıpatisıho Autaahaatıho daihıra wanıhıra nuwatı japwaasırıhıraapı katatı jıpatisıyataise. Daihıra wanıhıra Autaahaatıho katırıhıra sıra Jisaasihomı napwindıhandaahı komı jıtıpataahı daihıra nuwatı japwaataise. Kımandı utıpımandaaatıhapı sandaase, daihıra sıra Autaahaatıhoaapıhapı nairıhıra sıra apıpaahı akitıhıra gaahıraare. O daihıra jahırıhıraahı siyahıraamahe owetise. Aihı daihıra sıra wanıhıraapı Isıraherıhiyai giwunyaata nusesıpatıtandı kandapı utaaho wo kimo utıpımo jıpatisıyataise.

*Ibırushiyaapı Utıpıhopı Napımasataise
Utıpıho kimo jıpatisıho Judaahiyai
ipıhırete gaahuraare undisıha (1:1-3)*

Enjerihiya Autaahaatihom i otipi patihiya siya
api paah i awaisaw ihiyaamaahe, owtise.
Kira siho sawahoh i apipaah i Awaisihore
tati katisiha (1:4-2:18)

Kira siho so apipaah i awaisiho pirisih
nahaataapai daahema akitihi autaahi
nuwaataati bindataise. O am i pirisih
nahatiyaah i yatih i m ihaapi bindawaayopo
Daihira wanihira Autaahaatihoaapihap i
nairihiha sira Jisaasiho nuwati
japwaasirihira sira akitihiha
api paah i gaah irandaati daihira
jahirihi raamatiyah i raamaahe tisiha (8:1-
9:28)

Kira sihom i jitipati is ihiyaapi nunyainji pati
sat i apipaah i akitihati gaahate. O
am i wapa Autaahaatihoi gaahone
gaare undiw i nunyoh i p i pa sapa kat i
jitipatamatiyah apaamaahe tisiha (10:1-31)

Jihura is ihiya Autaahaatihop i
giwunyaahohiy ihiyaamatiaati nyangisangi
biyaati giwunyaawaati kiyaami ipot i
niwipinjai nutihaawo tati katisiha (11:1-
12:29)

Utaaho kimo utipimo jipatipaisiho piwiha
kiha kiha katas i am i nyangi gaahaiwa
kaiwise nyatati am i kom i piwiha
osasepihaasiti handap iha (13:1-25)

<i>Autaahaatihomi</i>	<i>Mwaaho</i>	<i>Nyangi</i>
<i>Autaahaatihomi Piwiha Kanyatataase</i>		
1 Autaahaatih i ho	jih i aimehura	nyah i
Judaahiyaanam i	asoya	asisa
		j ihiyais i

Autaahaatⁱho isⁱhiya pⁱropetⁱhiya komⁱ pⁱwⁱha atiwⁱ nepⁱ kopⁱ awusaahohiyⁱhiyaamⁱhetapⁱ taahⁱrwⁱretapⁱ kⁱhura kⁱhura pⁱwaundataase. Iyatⁱ ko kiyai komⁱ pⁱwⁱha kaundataase.

² Amⁱ jⁱhuraahⁱ ko sainjahondaahandⁱ kandi wanⁱ kⁱmura asisⁱ kⁱmaiwa ipotⁱmaiwa Jisaasiho yapⁱpataapⁱhiⁱ nasatatiⁱ yamⁱhapataatⁱhapⁱ japiⁱhiⁱ naihiⁱ nyahiⁱ taawa bimaami niyohⁱwⁱmaiwetⁱhiⁱ Autaahaatⁱho Komⁱ Mwaahoetapⁱ nyangi aimⁱ pⁱwaanyatataase. Iyatⁱ Mwaaho katatiⁱ kaimbiⁱpaaraahⁱ nyangi pⁱwaanyatataase. Iyataatiⁱ Mwaamo Kⁱmi Koaisⁱ Autaahaatⁱho namⁱhanataise ami kahapaamapⁱpa nahataapa Autaahaatⁱho ko Mwaahoai numwⁱtandiⁱ gwⁱnyaatiⁱ kawimbⁱpa nehonⁱhiⁱ ami kapa noaipatiⁱ titⁱhiⁱ ko sawahomⁱhapaimatonⁱhiⁱ amiⁱ ko jatⁱtando. Iyataatiⁱ amiⁱ nahataapa kahapaamapⁱpa kⁱimba ahotⁱmiⁱ naimbⁱpa Komⁱ Mwaaho kⁱmi koaisatⁱ maasuniⁱ amiⁱ komⁱhetapunⁱ kiyati ahaihⁱhapaare.

³ Iyataatiⁱ Mwaamo kⁱmiⁱ ko Autaahaatⁱhomⁱ nausainjⁱtiⁱhandⁱ amiⁱ gaahandⁱ isⁱhiya maarⁱho noaamapiⁱ apⁱpaahⁱ gaahoe tⁱwⁱ koai winjaitaatⁱwⁱhandⁱ komⁱhetiⁱ ahotahosiⁱ Autaahaatⁱhomⁱ nausainjⁱtiⁱhandunⁱ amiⁱ gaahandunⁱ komⁱhetapⁱ ausaimanⁱnataise. Aihⁱ nyahiⁱ Autaahaatⁱho apⁱpaahⁱ sanahⁱwetatiⁱ gaahoe taatiⁱ mmonaatiⁱ gwⁱnyaahaayo. Iyataatiⁱ Mwaahoaisangi titⁱhiⁱ Autaahaatⁱho Sawahomatetahoe. Iyatⁱ amiⁱ komⁱ pⁱwⁱha apⁱpaahⁱ watⁱpⁱhaasiⁱ kaaraahⁱ kahapaamapⁱpa

nahataapaisi neti anditiwa anitisati isiwatih*i*
 kapa ahotimi notaise. Iyat*i* ami nyami
 maipi*ha*wa Autaahaati*ho* nenyamat*i* nyangi
 neti titih*i* popit*hi*yaanenyamaitandi ko
 otip*pati* kiyati daih*ra* daah*wati* titihemat*i*
 ami owetih*i* nyahi nga noaipawaati titih*i*
 popit*hi*yaanimat*i*haahamwaanj*i*ti*hi* ko niyat*i*
 m*ha*ati yam*ha*pataat*i*hi nehi ko sawahoh*i* Jih*i*
 Awais*ih*o Is*hi*yai ami wapaisangi nusatip*ha*ati
 m*ha*ati Autaaho neti Koai Awais*ih*oemwat*i*
 wand*ha* numwih*i* ko neti Awais*ih*oemat*i*
 Autaahaati*ho*aisati maasi kahapaamapi*pa* jaati
 bindataise.

*Autaahaati*hom*i Mwaaho Autaahaati*hom*i
 Itip*hi*ya Enjer*hi*yai Nusatip*ha*ati Ko Ap*ipa*ah*i*
 Awais*ih*ore*

⁴ Ko Autaahaati*hom*i Mwaaho siyat*i* sap*hi*
 bimih*i* Autaahaati*ho* koai amb*ipat*i ap*ipa*ah*i*
 gaahati awaipati nunyataise. Iyataati sat*i* ambit*i*
 Autaahaati*ho* koai numwipit*i* Autaahaati*ho*
 kom*i* itip*hi*ya enjer*hi*yai amb*ipat*i numwipati
 daahemwa nusatip*ha*ahati nunyataise. Iyat*i*
 ami ko kom*i* mwaahotih*i* Sap*hi*koai neti
 autaah*hi*wis*ih*i noaipati kiya Autaahaati*hom*i
 itip*hi*yai kom*i* amb*ipat*i kiyaam*hati*
 nusatip*ha*as*ipat*amatiyat*i* nusatip*ha*ati
 ap*ipa*ah*i* Awais*ih*oemat*i* watip*ihand*i neti
 ami ko kahapaamapi*pa* nahataapai gaamat*i*
 jatataise. O ami enjer*hi*yaah*i* nehi otip*pati*hiya
 Autaahaati*ho* kom*i* piw*ha* is*hi*yaap*i* numwih*i*
 nesi daiwi kaundi*wi* nuwi nap*iw*yo*hi*yaare.

⁵ Iyataati amि Autaahaatिho komि otipi patihiya itipihiyaamि woaisि maahiwuraanihि satati kaundise?

“Kinyi nisى maasihihonjitihi nini wanى noaipati kinyi gapihoninimatataayo,” *Aunihihiri 2:7*

undati kaundise? Owe. Apipaahى owetise. Iyataati amि Autaahaatिho komि otipi patihiya itipihiyaamि wopi maahiwuraanihỉ satati katise?

“Nini noaipati komि sapihonintisanihỉ amि ko noaipati nisى maasihihohematitaise,” *Samweriho 7:14*

tati katise? Owe. Apipaahى owetise. Ko satati wura windi kamaatise.

⁶ Amि komि Mwaaho jinho bwandipinho nehi naasopaahى koai maapi yapimbataapihى isihiyaani bimohipimbihى natausaasihi napisura Autaahaatিho satati katise:

“Nisى otipi patihiya itipihiya nahatiya koai mepi autaahepumwapى komि ambipati niwimaapise,” *Aunihihiri 97:7*

tati katise.

⁷ Iyataati amि ko komि enjerihiyaapaahى satati katise:

“Autaahaatিho komि enjerihiyai neti itipinho mbipaamatiyahiyemati amि sisihha twihitihiri paanhaati watipihiramatiyahiyemataise,” *Aunihihiri 104:4*

tati jipatipindise.

⁸ O amि Komि Mwaahoisaahى satati kaundaase.

“Autaahaatihone, Kinyi kinjihonji awaisihonjimatipi nasisoarji jinjapihji konjinihji bimitaise. Aimbi ami kinyi kinyi isihiyaisi titihireti winjatitaise.

9 Aimbi ami kinyi isihiya titihitahapa kiyohiyihiyaaapi maaritimapaapi ami isihiya titihimetihapa kiyohiyihiyaaapi windi maarimitipihone. Kinyi sainihji ami kandapi Nini kinyi Autaahaatihoninji gisi neti autaahihit ambipati awaipati kisaahoyai nunyohipati nusatipihahati gisi nahinyataayo. Aindji nini gisi maarititaapihandi nahinyonihji ami kandapi kinyi kinyi kisaahoyai nusatipihapi apipaahi awaindihandi maaritapaise,” *Aunihihiri 45:6-7* tise.

10 Iyataatji ami piwisha wapihji jipatipindisihaatihapi Autaahaatihoo jihaatikopisandaase.

“Awaisihone, kinyi jihji wuwanihura kimatii yapiimbati kaimbi ahuyapaise. Aimbi ami yamihapatisangi kinyi kinyi ikwiraahii kaimbi ahainihate.

11 Ami kinyi saiwa kaimbi ahaingiwimaiwaahi windi kaiwaanihji ahimotitaise. Nosasinatji neti yamihapatunji ami yapipatunji owestitaise. O ami kinyihji konjinihji nasisoarji bimitaapihone. Ami kapaaahi apotihiri japwimaninjihji isihiya namayopi namahohipatamatiyati japwimaninatii owestitaise.

12 Siyatji yapipati yamihapati kapa japwimaninatii jahipipaimatonihji kinyi nepi kapai yutihiri apotihiri nepi napipotimaniwi ahuyohipatamatataimbji nepi napipotimaniwi yandihji ahaitaise. Aimbi ami isihiya yutihiri

apotihiri asipipa jpwimaniw ahaitaatiw
jihapa namahopatamataimbi jihapa nemapi
asipipa jpwimanipi ahaitaise. Saiwa
siyataahand kandi kinyih wanuni ipot ipotun
koninhi nasisoar bimaam nopwaatitaise,”
Aunihiri 102:25-27
tat jipatipindise.

13 Iyataati am piwaha jipatipindisihaahtihapi
Autaahaatih ho komi Mwaahopi satati kandaahand
kandi am komi itipihiya otipipatihiya
enjerihiyaaam woaisi sata windi kamundise.

“Kinyi nambi nis ikwiri gaatihiraihoaanj
wandihha nepi Awaisihonjimatipi ningisapi
maasi bime. Bimisamih nini kinyi
tiworisaisi neti kinyi auhiri ahitaapi
tihiri gwaashemasanihapo,” *Aunihiri
110:1*

tati windi jipatipimindise. Owe. Apipaah wi ndi
satati kamundise.

14 Am Autaahaatih enjerihiyai ko
komi Mwaahoai piwaundipatamatiyati
piwaamundonaah am kiya diyaare? Enjerihiya
siyaah am nehi otipipatihiya itipihiyaare.
Kiya Autaahaatihom otipipat kawiwi
yamihapataatih koaisawi bindawaahiyaare.
Iyataati kiyai Autaahaatih natausaasih
kiya nuwi isihiya Autaahaatih japihi
numwaitandihiyai iwitatamaniw anditiwipi
winjaawi bitotawaayopo.

2

*Autaahaatih Nyangi Japihi Nanya-
maasitihandi Sandi Apipaah Awaindihande*

1 Isi amit kmandi kandapi nyahit piwihia nyangi Jisaasiho Autaahaatihopi katanyasati kanyatihi aimit atisaati nehohiha biyaati mwitipisaati atisaati amit ka anitisaati isiwatitishaawo. Iyaati nyahit piwihia ka newaatit nyamit amiteteti amit maarithoaatih ahaitishaawo. Iyaati nyahit piwihia kaapit nasisoaarit jinjapithi gwinyaitishaawo amit kaapit windi nanopimataati namihiritihaawo.

2 Iyataati wanit nyahit siyaati mmonahaayo. Jihura Autaahaatihomi enjerihiya piwihia nyamit asoya asisaisit nunyotihha sa Autaahaatih sawaho nunyawise undati akitinihi numwihihaare. Iyatit sa piwa apipaahit watipiha usa windi nemaamaitaatitwihaare. Siyatit Autaahaatih akitinihi watipiha numwihihaasi kiyamit usa sa piwa baiwit atihomiwit nemahohiyihiyai kandapi wihoaanjihandit naitaatitwi kiyohirihireti jaapeihiratit Autaahaatih titihit kiyai wihoaanjihandit yaawihandit nunyataise.

3 Ami kmandithi akite. Isi amit ko piwihia nyangi japhiti nanyamaitandi otipipatit apipaahit awaipatit kaipatapunit amit apipaahit gaahireti japhiti nyangi nanyamaitandithandapit kanyatisihha nyahit newaamithaawaahit ko nyangi wihoaanjihandit yaasithandit nanyamitaiso e owestitaiso? Ami mandithi ko nyangi wihoaanjihandit yaasithandit titihit nanyamitaiso. Sandit ko apipaahit gaahireti nyangi japhiti nanyamaitandindapit piwihia jithi ausaatit kanyatisihho Awaisitho Jisasit Kiraishiho sawahore. Aihit amit isithiya ipottit piwa sa ko katithi atiwit

nehohiyঃhiya sandঃhi akite tিমি kanyatiw নেপি nanyisawaayopo.

4 Sandi komi pিত্বিহাপি akite tatি Autaahaatঃho nanyisindিন্দি ami isঃhiya maapi yapিপatambঃhiya apিপaahи wିndi kamaiwঃhaiwa sিতvipatun নেপি kapai wapa isঃhiyaam নেপি maarঃho owesoetonঃhi maaroaamap নেপি mmondaatiwঃhaiwauni ami gonipati watিপঃhaiwa neh নেপি Autaahaatঃho sawaho watিপঃhandi nunyat নেপি isঃhiyaais anditি�wisঃhi kiyohি�waiwaaraah নেপি pিত্বিহা kai neti watিপঃmataise. Iyataati ami Autaahaatঃho komi gwিন্যাত নেপি maaritirঃhireti jaapepihরati komi Itিপঃho Gaahomঃhaiwa otিপঃpatapিহaiwa wura wura neti tipিতapaati isঃhiyaaisi nunyat নেপি neti kiyai gি঵unyaasি�waiwaaraahimaawe.

Jisaasiho Nyangi Japিহি Nanyamaitandi Ambিপati Nyamি�hatamatiyahati Neti Noaipataise

5 Autaahaatঃho isঃhiya wanঃhiyaam নেপি yapিপati wanঃhati asিপati ipotihura noaipati ahotitaise taati nyah নেপি taawaat নেপি katohipati enjerিহিya jatিতaatিষ্ঠ নেপি kiyai wିndi namaamিহainje. Apিপaahи owetise.

6 Ami yapিপati isঃhiya jatিতaatিষ্ঠ neti tিমanati gwিন্যা�ataise. Aih sandapi utaaho wo pিত্বিহা wa wapিহ নেপি utিপঃho jিপati pindisিহoaatিহap নেপি satati katise:

“Autaahaatঃhoজে, nyah নেপি isিমিয়ান নেপি napitiyaati napindanitih নেপি kিন্যি nyapi nasisoar নেপি konjিনিহ নেপি gিনunyaaapwaatise? Aimbi ami kিন্যি nyah নেপি isিমিয়ানাঙ়ি

napaapि baimbi nyainjatipि ami nyatatamanapwaatise?

7 Aimbi ami kinyि nepि nyangi kinyि enjerihiya itipihiyaamि (otipipatihiya mihaatihamihapataatihapihiyaamि) kapihata gohi nehi masihonjapi yatihi ahinyisapaise? Aimbi ami kinyि nepि nyangi autaahepinyamapि ambipati awaipati ami wandiha nanyinypaise?

8 Aimbi kinyि kahapaamapipa nahataapa nepि nyami asimwaatitihemasamihи nyahi nahataapa osamaati jatito,” *Aunihihiri 8:4-6* tatipindise. Siyatı Autaahaatihoko kahapaamapipa neti nahataapa isihiyaamि asimwaatitihemasamihи kiya osamapि nahataapa jataawaayopo. Iyataati wapa isipipa kiya minjatitaatiwihapa nehi yandihи ahmotise. Iyataahandı kandı wanı kiya nahataapai windı minjatauhи nyahi mmonihaayo.

9 Iyataahandı kandı ami nyahi wapa Jisaasihopि mmonaati gwinyaahaayo. Autaahaatihoko koai niwimaati ambipati awaipati numwihi ami ko nahataapa jatihoko. Ami ko jihura maapi yapimbataapihi nasati bimisura nehi masihonjapi Autaahaatihoko koai neti komi enjerihiya itipihiyaamि yatihi ahewisataise. Siyatı masihonjapi yatihiwiwati ahwindimandi ami ko isihiyaanamि aunahipati neti yaawihandı neti napwitanidihandape, ami Autaahaatihoko nyangi gaahandı nehihandı kanyitandi maaritatihgwinyaasirihireto. Ko siyatı nyapi yaawihandı neti napwindihandapi Autaahaatihoko koai ambipati awaipati nunyatı ami neti yundanyaawisati niwimaataise.

10 Ami Kahapaamapipa nahataapa Autaahaatih ho kiyati ahiyataise. Iyatati sapa kapa sawaho kiyati ahaimbi paam tanyaahore. Iyatati nahataapa sawaho maaritirihireti kiyati ahiyataise. Ami ko komi manyinya taahiyihiyaisi numwaasi yamihapataatih niyonhi ami kiya kapihnga baiwi bimitaatiwi maaritatii gwinyaataise. Iyatati ami ishiyai japihi numwaitandi Jisaasiho otipipati kaitandi Autaahaatih gwinyaataise. Iyatati sireti Autaahaatih Jisaasihoai neti yaawihandaatemataise. Iyatati siretapi Autaahaatih Jisaasihoai neti ishiyaisi japihi numwaati iwitatamanitandihuemataise. Ami sandi Autaahaatih kaindmandi titihe.

11 Iyatati ami Jisaasihouni ami ishiya ko neti Autaahaatihomihiyemasawihiyauni nahatiya sapiho nehi naasomi manyinyaamataiwihyaare. Aiwi ami kouni ami kiyaun Autaahaatihomihiyaaatiwi ami nususasi nehi naasusasamataiwihyaare. Aihit ami sikandapi ko kiyaapi windi mamaawati nehi nanihiyati kiyaishi nis nihoaarisati naapwirisate undataase.

12 Iyatati ami piwihwa wa wapihi aimi jipatipindisihaaatihi Jisaasiho Autaahaatih oai satati kaundise:

“Autaahaatihone. Ninti kinyi ambipati angusaati ami kinyapi nahataapa ausaat nis nihoaarisna apwirisai ausaat kaundito. Aindi ami kiya gaapundiwi aunihitataitiwi ahoyainjaihihapipi kiyaamihatihapi ninti kinyi aunihihiri

aunihindi ami gis neti mepi
autaahehimaito,” *Aunihihiri 22:22*
tise tati jipatipindise.

13 Iyataati ami waaraah ko kiyaapi
kandaati Autaahaatihomi piwihwa wa wapih
jipatipindisihattihapi satise:
“Ami nin kinyiheti nausanit bitot nis ndiha
kinyiheti ahiyat ginjatito tise,” *Aisaiyaaho
8:17*

tat jipatipindise. Ami jihatt
kimikamwaanj waara wapih piwihha aimi
jipatipindisihattihapi satati katise.

“Nin kimbih kimonine Autaahaatih ho nangi
kom manyinya nanmisawihiyaisato tat
katise,” *Aisaiyaaho 8:18*

tat jipatipindise.

14 Iyataati isimiya Jisaasiho nis nhoaarisaaati
naapwrisaate undisawimiya akiti nehi ishiya,
ambipati ami jitipatisawihiyare. Ami
sandapi kimi kireti Jisaasihoaisangi noaipati
kiyaami ambipati jitipati neti Autaahaatihomi
piwihha atisati jaapepihirati akitinih utaaho
akohoemataise. Ami sandi siyat akiti
utaaho akohoematai napotaati utaaho maipiho
isihiyai neti kiya napwitaatiwihandapi
yayohitihandi nunyat katihema komi
watipihanda wirihiraahamatiyati wisasa
napuwati isiwatindihandi nainjaati yotitando.
Iyataati utaaso so maipiho nin katoho
wopimaato titih Bwaasirihrapito.

15 Iyataati ami ishiya siya
asiyihya yapipataapih bindawaawi
napwitaatiwihandapi nasisoari

yayawaatawaayopo. Saiwi kiya napwitaatiwihandapi yayohitihandaahii kiyai Bwaasirihiri kimaapi yapiipataapihii neti napusihii kiyi isihiya naputohiyihiyaaamataiwibisotawaayopo. Siyauhi ami Jisaasiho utaahoe-matati noaipataise ami isihiya napohirihireti napoti isihiya napwitaatiwihandami yapiipataihi napwitoziyihiyai nuwati nehihaatemaitando.

16 Sandi wani nyahi auta mmonihaayo. Jisaasiho yapiipataapihii napindimandi enjerihiya itipihiya yamihapataatihapihiyai numwaati iwitatamanat anditiwiwitandinasataamaise. Owe. Ami ko nasati isihyaanam ambipati netaise nyahi Autaahaatihom isihyaanini Abiraahamihomatiyaati giwunyaahohiyihyaanangi nanya-maat nyatatamanat anditinyiwitando. Nyahi Abiraahamihomi nehi isihiya Isiraherihyaamatiyahyaanangi nyatata-manitand Jisaasiho nasataise.

17 Ami nyahi isihyaanangis nyatata-manitandihandapimatati ami daihirawira owetihii namati Jisaasiho wapa nahataapaatihapuni ami daihirra nahatiraapuni nyahi nehi isihyaanamatiyati noaipataise. Ami sandi ko saindimandi tanyaaha kimaape: Ami ko nyangisi nga biyat maaraho asipinyisati ami Autaahaatihom piwila nahata jaapeihirati Autaahaatihoai nunyanati nyam Awaisiho Pirisihoomatati Autaahaatihom ndimaahomwaanj bitondaati komi otipiipati kawisati nyam maiphaiwa nenyamaitandi ko

sawaho Autaahaatihuai nunyandande. Iyonihî Autaahaatîho nyangi sahî samî maipîhaiwaapi pîwîhaisahiyaate maanyatîtando.

¹⁸ Iyataati amî Jisaasiho sawahoaisangi naanjowisati yaawîhaiwa netuni amî Bwaasîrîhîri ko maipîhandî kaito tatî winjatataati koai nunjesihî aimî mmonatî nehosî amî isîhiya usa maipîhandî kaitaatîwi Bwaasîrîhîri nunjesawîhiyai ko nga iwîtatamanatî anditîwiwataise.

3

Jisaasiho Mosesihuai Apîpaahi Awaindihandî Nusatipîhaahore

¹ Isî nisî naisîhiyaati nisataiwî Kîraisihopî gîwunyaahohiyîhiyatangi Autaahaatîho yamîhapataatîhi bimîtaatîwîhandî naitaatîwi sapî gaatatî nasîsenati amî ko sawahopî sangi nasamîhainjîhi amî sahî komîhiyaate. Isî sahî Jisaasiho Autaahaatîho netî natausaasisîho aposerîho amî Pîrisiho Mîtîho Jîhopî bapaiwi gwînyaapi mmonîwîse. So Jisaasio nyahî kopî gîwunyaawaatî amî kandî ausaawaatî katoihîhore.

² Sîkiyatî kaitandi Autaahaatîho namîhanatî ahîwihihore. Ahîwihihosî Autaahaatîho gwînyaati maaritirîhîretî jaapepihîratî Koai Autaahaatîho otîpîpatî kaime undipatî nga napaitatî kiyataise amî jîhura Mosesihou Autaahaatîhomî isîhiyai nususasamatiyatî winjaati bindata Autaahaatîho pîwîha kaundisîha atîwisati jaapepihîripatamatiyato.

3 Iyataahandi kandi nyahi Jisaasihopi maaritaati koai mepi autaahemwaitihaawi Autaahaatiho gwinyaaataise. Sandi apaapimaato anjaani anjimatishopi isihiya gaahoe tiwi maarititaapo. O ami anjhandi sawandipindapi kiya windi waati maarimitopo. Owetise. Isi sikiyati sikireti isihiya Jisaasihopi maaritiwi koai waati mepi autahepumaitaapo Mosesihopi maaritotihandi yatihiitaniho. Sandi apaapimaato, Jisaasiho so isihiya anjaanjamatawaihiyai kiyati ahaisihore. Iyati ami isihiya Autaahaatihomi anjaanjamatawaihiyai winjatisihos Mosesihoaisangi Jisaasiho kiyati ahawihihore.

4 Iyataati anjhaiwa nahatewaahi isihiya anjimatiwihaiwaare. O ami kahapaamapipa nahataapaahi Autaahaatiho sawaho kiyati ahaihihapaare.

5 Iyataati ami jihaati Mosesihopuni ami Jisaasihopuni biyaati mmondihawo. Nyahi Autaahaatihomihiyaani anjaani naasaindaapihi bimohiyihiyaamatiyaahiyane. Isi Mosesiho so isihiya Autaahaatihomihiyaamihapihapihore. Iyataati Mosesiho so Autaahaatihomi nehi otipipatihosi piwih kaundisihha atisati neti ja pepihrahore. Iyati ami ipotihura Kiraishiho nasonihura wapa Autaahaatiho ausaati katati kaitandihapaapi isihiyai kataunjisihore.

6 Iyataati ami Kiraishiho Autaahaatihomi Mwaahosi ami ko isihiya Autaahaatihomi anjaanjamatawaihiya bimohiyihiyaami mitihiho Jihuematati kiyai Autaahaatihopi winjatataise. Nyahi Autaahaatihomi anjhiyaani kimikiyaane.

Aih̄ ko Autaahaat̄hom̄ ot̄pi pat̄ napaitat̄ kiyapi kiyati kiyai nga winjaati bindataise. Iyat̄ ko sat̄ ot̄pit̄ Autaahaat̄ho piw̄ha koai kaundis̄ha atisat̄ jaapepih̄rat̄ kiyataise. Isi nyah̄ andit̄itaati kiyaanin̄hi bind̄haaw̄ Autaahaat̄ho ipot̄hura gaahaiwa kanyisati nanyam̄tand̄ katiwaiwa nanyam̄taiso taati t̄haapiyaati maarita jat̄haawaah̄ sandi nyah̄ Jisaasihoai nuwipinja Autaahaat̄hom̄ anj̄husanaanimataati maasi bind̄haawe.

*Isihiya Autaahaat̄hoai Ahosumwahohiyihiya
Aunah̄ipa Gaahat̄ Ikindaatiw̄ihat̄ Windi Namaitaapo*

7 Am̄ k̄mand̄ kandapi sahi sam̄ jaasoya jaasisa jihura Koai ahosumwahohipatamataiwi Autaahaat̄hoai windi ahosumwaamapise. Autaahaat̄hom̄ It̄piho Gaaho piw̄ha katis̄ha sahi baiwi atiw̄ise tati Autaahaat̄hom̄ piw̄haami ut̄pihoaatihi wapih̄i jipat̄pindise. Iyataati piw̄ha kaat̄hap̄ It̄piho sandaase:

“Am̄ wan̄ k̄mura asis̄ma k̄met̄ Nini Autaahaat̄honin̄ sangi taati piwaasatisanaah̄ Nini katisan̄ha sahi atiw̄ise.

8 Am̄ sahi sam̄ maaraho omaanjittih̄ nep̄ daah̄ wat̄pit̄wi nisapi namisapupw̄ise. Am̄ sam̄ jaasoya jaasisa Isiraherhiya jihura ningisi maat̄maat̄niwi koai wip̄wimainjot̄wi jatawa ningi nanisepaipapi pohirindohipatamataiwo. Am̄ sura kiya yapipat̄ aunah̄pat̄ (isihiya iw̄wir̄ho ami waapoho owehapih̄) awasihapihi bimohura ningisi sandi kanisawaayopo.

9 Ami sapihi kinaunkwiha 40 kiyahaiweti nini otipipati apipaahi watipihati gonipati kiyohipipa kiya kiyami ndiharaa mmonawaayopo. Mmonawaahandi kandi kiya nisapi satiwi ko nyangi wapa kamaanyitaiso tiwi sapihi kiya mwitetiwi maatmaatiniwi ami ko napitaise tiwi ningi nanisenawaayopo.

10 Aihi ami ningi isihiya siyaapi apipaahi aponyihi ami nini sandaato, Kiya kimiya kiyami maarihoaatihi nisapi windi gimaanunyaapi naniimapi ami nisapi nawisawitawaayopo. Aiwi ami Nini kiya wapa kaitaatiwi kaundohipipa windi moniwi ami windi atiwi japepihiririwi kamaayopo. Owe.

11 Siyahuhi ami ningi kiyapi apipaahi aungwohandi aponyihi nini piwiha apipaahi watipiha watipindi sandaato. Aunahipati kiya ningisawi maasi nga ikindaatiwihandi numwito ndi katohipata kiya windi akitnihi namindaitaapo ndi kandaato,” *Aunihihiriri 95:7-11*

tati katise.

12 Isi ami nis*i* nais*ih*iyaa*ti* nisataiwi Kiraisihopi g*w*unuyaahohiy*ih*iyaaate, sahi baiwi jatin*iw*hiyaati bitosawi*se*. Ami samihiatihapi usa wo waati omanit*itih* maip*ih*andi gwinyaati ami Kiraisihopi g*m*awunyaitaiso. Wo waati siyataati ami Autahaat*ih*ho konihi asoho bimis*ih*oai namaitaisi sahi baiwi jatin*iw*ise.

13 Isi ami sahi windi samaiwi namapi ami asis*ih*ha nahata ninaaseti sahi ninaasonji ninaasaanjihi nepi wowaati andit*iw*ipi ami nepi ususaati andit*itih*wi nyahi biyaati jatnaati titihi dait*ih*awo niwi kiyaat*in*ihi kaimi nuw*ise*.

Ami sami wonji waanj Autaahaatihop sami maarihoaatih amit heti watipitiwi daahi nisaputisaihi ami sangi wiwa maipihand jaipisatitaise. Isi nyah katihawati, "asisiha wan kiumuraaro,"* tohitmeti sahi sandi saiwi kaiwse.

¹⁴ Ami nyah akitinhi wanuni ipotipotuni wuwanihura akiti titih nga mmonaati ko nga wapa kaitaiso taati giwunyaahohipatamatiyaati kiyaaninhi Kiraishihi giwunyaawaati isiwatim nowaatipotihura otasaahapihindaataah am nahataapa otipipati Kiraishiho kaimbipa ami wapa komihapa nyah newaat koaisaat kiyaat am ninawipihi taawa nehaayo.

¹⁵ Ami siyat Autaahaatihomi piwihwa wa wapihi jipatipindisihaitihap wo satise:

"Ami wan kiumura asisima kimet Autaahaatih sangi taati piwaasatonih sahi koai atiwisawaawaah am sahi koai nepumapi daahi watipitiwi sami maarihho kop nep namisaputwiese, sami jaasoya jaasisa Israherhiya jihura koai maatmaatwi nepumapi kiyohipatamataiwo," *Aunihihiri 95:7-8* tatjipatipindise.

¹⁶ Ami ko (Autaahaatih) sawaho komi maa-homwaanjapi piwaundihi atisawaahandi kandi koai maatmaatwisohiyhiya diyaare? Siya Mosesiho numwaasi napihi Isipihanda namasi nasohiyhiyaamaho? Ye! Kimitkiya Autaa-haatihuai maatmaatwisopo.

* **3:13:** Kima piwimaam tanyaaha satatise: Kiny satipi sihapo am bosonihapo tipi minjatipi wan kumikura kaime tatise.

17 Iyataati amī Autaahaatīho diyaapī apowise? Amī isīhiya koai maatīmaatīwiwī maipīhandī kaiwī amī isīhiya irīwīrīho waapoho owetati awasati watīminīhapi sawana napohiyīhiyaapīmaaho? Ye! Amī kīmīkiyaapī koai apowise.

18 Aihī amī Autaahaatīho diya nisī ikīnotīhandaatīhi napīwī namīndaitaapo tatī pīwīha apīpaahī watīpitati katise amī isīhiya koai atīhomaawiwī nepumahohiyīhiyaametonaaho?

19 Aihī amī sandī nyahī wanī mmonīhaayo. Amī kiya sawana (Autaahaatīhopī) gīmaawunyaahohītīhanda kiya komī ikinjītīhandaatīhi namīndaahauho.

4

Autaahaatīho Komī Isīhiyai Ikīndaatiwīhandī Numwītaise

1 Isī amī Autaahaatīho nyangi ikīndīhaahandī nanyamītandī pīwīha watīpitati tīmanatī wīsasati ahaisīha wanīsangi yaha kaanīhī ahondaise. Isī amī nyahī yayaati itiwaati jatīndīhaawo, amī wiwa samī usaati sapīhī naiwī noaipapi sandī ikīndaatiwīndī wīndī namaitaawo.

2 Amī Autaahaatīhomī otīpīpatīhiya nyangi ikīndīhaahandī nanyamītandīhandapīha pīwīha gaaha wanīha kanyatauhī atisīhaayo amī nyamī asoya asisai kaundauhī kiya atisohīpatamatyiyoato. Amī kiya nyamī asoya asisai pīwīha katīwunjohīha atisawaahandī kandī nehī atihīraahī atiwī namapī amī kiya

kaapi ḡimunyaapi ami ka w̄indi namehauhi kiyai ka w̄indi maawitata mase.

³ Ami nyah̄ kop̄ aim̄ ḡiunyaa hohiȳ hiyaanin̄ kom̄ ikinj̄it̄ handaat̄ihi nandaahaaȳo ami ko sawaho Autaahaat̄ho satati katipatamatiaato: “N̄ngi kiyaapi ap̄paahi aponyind̄ handaah̄i n̄ni wat̄piindi sand̄ piw̄ha ap̄paahi wat̄piha kandi wiwasataaȳo. Is̄imiya k̄imiya nis̄ ikinohit̄ handaat̄ihi w̄indi nap̄wi namindaitaapo nd̄i kandaato,”

Aunih̄ihiri 95:11

tati katipatamatiaato. Iyataati sand̄ Mosesi hom̄hura noaipas̄haiwaapi kandaase. Iyataati ami ko Autaahaat̄ho nyangi nyah̄ ik̄nd̄haahand̄i nanyamitand̄i kom̄ ot̄ipi pat̄i nahatepi kaipati aim̄ j̄hi wuwan̄hura kahapaamapi pa namasati kiyati ahaisura kiyati owematosati ami ko ikinataise.

⁴ O ami Autaahaat̄ho kahapaamapi pa kiyati ahiyainjat̄i asis̄ha sepenhet̄i ko ikinj̄it̄ handapi katis̄haah̄i kom̄ ut̄ipi hoaat̄ihi wap̄hi satati j̄pat̄ipindise.

“Autaahaat̄ho kom̄ ot̄ipi pat̄i nahatepi kaipati asis̄ha sikisihet̄i owematosati ami asis̄ha sepenhet̄i kom̄ ot̄ipi pat̄i maar̄ho witati satati, ‘Sapa nis̄ gwinyaati maari-tohir̄ihireti ahiyataayono,’ tati mmonati ikinataise,” *Wuwanihap̄ih 2:2; Jap̄ih Numwaasiho 20:11, 31:17*

tati j̄pat̄ipindise.

⁵ Iyataati ami piw̄ima k̄mika katot̄ima wap̄hi Autaahaat̄ho j̄haat̄i satati kandaase:

“Kiya nap̄wi nis̄ ikinohit̄ handaat̄ihi w̄indi

namindaitaapo ndi watipindi kandaato,”

Aunihihiri 95:11

tati katih ka jipatipindise.

6 Isi am i sandi nyangis siyat neti nanyisataise: Autaahaatih komi ishiyaisi kiya ikindaatiwihand numwitandi katindihand ya handi kandinhi ahondaise, ami kandi ishiya usa naitaatwo. Isi kandi Autaahaatihomi ikinjitihandi ishiya usa nga naitaapo. O ami ishiya nyami asoya asisa kandapi piwiha wanha gaaha kaundauhi atisohiyihiya komi piwiha nepumahotihanda kiyaisi Autaahaatih kandi ikindaatiwihand windi namumwih ami kiya kandaatih windi namindaahopo.

7 Aih am Autaahaatih asisaha wa namihanataise. Iyat Asisa saapi kandaati, “wan kムuraaro,” tati kandaase. Aih ipoti wura Autaahaatih neti Daawitihuai giwunyaasih am i ko jih satati katih jipatipindih aimi katonihhaare.

“Ami wan kムura sahi komi maahomwaanj piwiha atewisawaawaah sami maarih nepi daahi watipitiwi namisaputwisse,”

Aunihihiri 95:7-8

tati katih jipatipindise.

8 O ami jihura Josuwaaho* Isiraherihiyai kiya ikindaatiwihapih Autaahaatih katirihireti numwaasi niyonih am i kiya aimi ikinjaihaah am i Autaahaatih asisaha wa wuraapi jihaat windi kamaatitaihe. Ami wura ishiya jinjapihi

* **4:8:** kmandi ambipati piwiha Ipiruhaara **Josuwaaho** tiwi ami **Yesuwaaho** tiwihate. Aih piwiha Girikhaara **Iesous** tiwihate. Aih ami nyah Ajaatiham naahwitarihiri kirrupa jaapepihra katihato.

jinjapihi ikindaaatwihuraapi Autaahaatiho kandaase.

⁹ Isi ami Autaahaatiho komi isihiyai kiya ikindaaatwihandi numwitandi jihi timanati katindihandi yahandi ahotimi nasataise. Isi ko nyangi sandi ikindihaahandi nanyamitaisse. Sandi asisiha Sapaatihandapi iknotihandamatiyahande. Iyati sandi Autaahaatiho jihura kahapaamapipa kiyati ahiyainjati owetihi asisiha sepenheti Sapaatihandapi ikinjitihandamatiyahande. Sapaatihandi ikindihaahandi yaihandi taati nasataisi nyahi komi isihiyaanini ikindo Autaahaatiho ikinjitihandamatiyaato.

¹⁰ Ami isihiya Autaahaatiho ikinjitihandaatih nandaahohiyihiya siya kiyaami otipipati nahatepi kaiwiowemaposawiowetihi kiya iknawaayopo, ami Autaahaatiho komi otipipati nahatepi kiyatiowematiowetihi ikinjipatamataiwo.

¹¹ Isi nyahi biyaati andititaati anditati napawaamaitihaawo aunahipati ikindihaahati naitihaawo. Ami nyahi wiwa nyami asoya asisa Isiraherihiya jihura Autaahaatihomi piwiha nepumawaawi otihapihi nehihaati nihiriniwi owetopatamatiyaati Autaahaatihomi piwiha newaumwihaawi ami nyahi nihirinaatiowetaanipano.

¹² Ami Autaahaatiho piwiha katisiha apipaaahi watipihihaare. Iyati ami ka watipitati otipipati kiyataise. Iyati ka otipipati kairihireti namatana kosasaihiri wihiwihoaanji apipaaahi timwipihanaati apipaaahi awaindihandi

nusatip̄haahaare. Ka setahaasi m̄hatih̄ iſihiyaanam̄ maar̄ho omanj̄tit̄ih̄ ami amit̄het̄ nandaat̄ nahataapa nyah̄ gw̄nyaahoh̄p̄paun̄ ami kait̄haawiyoh̄p̄paun̄ net̄ ausaimanat̄ tip̄tapaati nyasonataise. Iyat̄ ami Autaahaat̄ho kom̄ piw̄ha kanyatis̄haara nyah̄ gw̄nyaawaati ami nyam̄ omanj̄tit̄ih̄ amit̄het̄ kinyamundiwaapi kaiwa tit̄ho e maipo tat̄ net̄ nyangi nanyisataise.

¹³ Iyataati ami nyah̄ wind̄ siyaati ḡmunyait̄haawo. Nyah̄ nyam̄ maar̄hoaatihi ami omanj̄tit̄ih̄ ami amit̄het̄ gw̄nyaahoh̄waiwa ko wind̄ maanyondaiso taato. Am̄ koh̄ nahataapa kiyati ahaimbīpa auta ahotih̄ nga mmonahore. Kom̄ nd̄hetap̄ nyah̄ wapa wind̄ newaat̄ namoaasito. Am̄ ko nyainjataahura nyah̄ nyametirih̄retun̄ ami nyah̄ gw̄nyaawa kiyoh̄p̄pa kapa tit̄hi mmonataise. Kop̄ wapa namoaasandise. Owe. Isi ami kim̄ koais̄ nyah̄ gw̄nyaawaati ami kiyaaati ami taawa kaim̄ niyoh̄wimaiwa siyaati kiyahaayo undaat̄ ipothura ak̄ti tit̄hi kaundit̄haawe.

Jisaasiho Nyam̄ M̄itiho Awais̄ho Pirisiho Autaahaat̄ho Nyangi Nyatatamanit̄andi Nyap̄ Koai Taati Piwaundataase

¹⁴ Am̄ nyah̄hi nyam̄ utaaho ap̄paahi Awais̄ho M̄itiho Pirisiho wo yahoaisahiyaane. (Ko nyap̄ nanip̄imati aunah̄pa net̄ bitondaati nyangi nyatatamanit̄andi ami nahataapa ko net̄ nyap̄ Autaahaat̄hoai piwaundati kaundit̄andiho.) Iyataati ko aim̄ m̄haati yam̄hapataatihi niyat̄ Autaahaat̄hoaisati

maasi bindataise. Iyataati nini utaaso so Autaahaatihomi Mwaaho Jisaasihopito. Isi ami nyami kopi gwunyaahohitihandi biyaati andititaati isiwatitihawo ami nyahi kandi ausawaati Jisaasihop gvwunyaahaayo taati taawaati katohitimando.

¹⁵ Iyataati ami nyahi yawanaani watipihandi owehiyaane ami nyahi maipi handi kaitihaw nanyisenati nahataapa nyangi nanyoaipasipi tipinda newaamaitihawo. Iyataahandi kandi nyahi utaaho nyami Awaisiho Mitihio Pirisihio yahoaisahiyaane, Jisas Kiraishiho. Ko nyangi nga akitinhi maaraho asipinyisati nga biyat nyangi nyatamanitaise ami ko maipi handi kaitihandapi nahataapa nyamatiyat koai nusoaipasih aimi mmonati nehoso. Iyataahandi kandi ko maipi handi apipaahi windi kamaayahore. Apipaahi owetise.

¹⁶ Isi ami nyahi wapaapi nitanaati pihiataati gwinyaahaahura windi yamaayaati nyami Autaahaatihho nyangis maaraho asipinyisihomihini deti naitihawo. Ami ko komi siyaahandi gwitihoaasinapi nahataapa jatimbipaho. Sapih nyahi naisaih ko nehi koaisunyaati nyangi gaa handi kanyitandiyhos ami nyahi windi gaa handi kamaayaahandi gaahandi kanyisati nyatamanitaise.

5

Kiraishiho Nyangi Nga Japih Nanyamaitaise

¹ Ami Autaahaatihho Pirisihiya awaisawihiya nahatiyai nehi ninaasohi ninaasoai nehi isihiyaami otihatihapi numwaat isihiyaapi

aunahipati ko naitandi namihanataise. Aihì ko Autaahaatihomi otipipati nahandi isìhiyaapi kawitandi Autaahaatihoho namihanataise. Namihainjìhi ko isìhiyaami aunahipa neti isìhiya Autaahaatihuai gaahone gaare undiwì gaarehandi nunyohipipa neti Autaahaatihuai nunyataise. Iyatì ami isìhiyaami maipihaiwaapi maahoaipa kohasipìho nesipìwi nunyohipipa ko neti tìhati sisandipìwa waamaindumanati Autaahaatihuai dìpumanati nunyataise.

2 Amì ko sawahoaisangi Autaahaatihomihaiwaapi anditititandihandi owehosì ami isìhiya Autaahaatihomihaiwaapi anditimitohiyìhiyai napaisaatundati winjataise. Siyatì anditimitahosì ko yatihì ipatisanati ami napaisaati isìhiya kaitaatìwihaiwaapi saiwa gaahaiwe ami saiwa maipihaiwe tìwi wìndi monawaawi namapi kandaahi Autaahaatihomi ndiheti maipihaiwa kiyohiyìhiyai neti titthemwataise.

3 Amì ko isìhiya nahatiyaamatiyati anditimitataati nepepaati tìmahiyahosì jìhi sawahomi maipihaiwaapi kohasipìho tìhati Autaahaatihuai dìpumanati nunyataise. Iyatì ami sawahopi kairihirì kìreti isìhiya nahatiya usaami maipihaiwaapi ipotì kohasipìho tìhati dìpumanati Autaahaatihuai nunyataise.

4 Iyataati utaaho Pìrisihemainjìho so ambipati awaipati netaise. Iyataahandi kandi nehi koaisunyaati satati nìni noaipati isìhiyaami aunahipati neti kiyaapi nanipimati pìrisihoninimandi Autaahaatihuai piwaunditi komì otipipati kaitaano tatì noaipataamaise.

Owe. Daih̄ra w̄ra siyah̄ra w̄nd̄ ah̄motise. Utaaho neh̄i Autaahaat̄ho sawaho nam̄ihainj̄hoh̄hi sat̄ ot̄ip̄pat̄ net̄ kiyataise. Am̄ k̄mi k̄ret̄ Aron̄hoai Autaahaat̄ho sawaho nam̄hanataise is̄hiyaamun̄ Autaahaat̄homun̄ ot̄ihap̄hi ko bitondaati is̄hiya Is̄iraher̄hiyaapi kohasip̄ho nandapa t̄hat̄ Autaahaat̄hoai d̄ipumanat̄ nunyat̄ am̄ p̄waunditando.

⁵ Am̄ K̄raisihoaисangi k̄mi k̄ri Aron̄mo noaipasır̄h̄ri k̄ret̄ kiyat̄ noaipataise. Noaipati wan̄ m̄haati yam̄hapataatihi nyapi Autaahaat̄hoai taati p̄waundataase. Am̄ K̄raisihoh̄ neh̄i sawahounyaati satati n̄ni noaipati p̄risihon̄nimandi is̄hiyaapi nan̄ipimati kiyam̄i aunah̄pa net̄ kiyai ko andit̄wiwitand̄ Autaahaat̄hoai p̄waunditaano tat̄ noaipataamaise. Ko w̄nd̄ siyataamaise. Owetise. Autaahaat̄ho gw̄nyaasır̄h̄ret̄ koai Autaahaat̄ho nam̄hanataise. Am̄ koai p̄w̄ha kaundataat̄ kom̄ p̄w̄ha wap̄hi j̄pat̄pindis̄haat̄hap̄ Autaahaat̄ho satise:

“Kinyi Nisi Maasih̄hoŋ̄i nisi p̄w̄ha baimbi at̄nimbih̄on̄j̄tih̄ wan̄ Nini kinyi Gap̄hon̄in̄i ot̄ip̄pat̄ awaipati nahinyataati kiyai saundit̄ k̄mo Nisi Maasih̄moai nis̄hapa nisap̄ nisat̄tand̄ ot̄ip̄pat̄ awaipati nunyataayo undit̄ gi net̄ angusaimanataayo,” *Aunih̄h̄iri 2:7* tat̄ katise tat̄ j̄pat̄pindise.

⁶ Iyataati am̄ sa p̄w̄ma wap̄hi Autaahaat̄hom̄ p̄w̄ha j̄pat̄pindis̄hai net̄ andit̄wiwati akite daase. Iyataati p̄wa saat̄hap̄ Autaahaat̄ho satise.

“Kinyi P̄irisihonjimatip̄ konjinhī isihiyaapi Autaahaat̄hoai p̄waundip̄ Merikisetek̄ho kairih̄reti kinyi kaimi nutaise tise,”
Aunih̄hiri 110:4
 tat̄ jipatipindise.*

7 Iyataati am̄ Jisaasiho maap̄ yapimbaap̄hi utaahoematati bimisura, ko sawahoai Autaahaat̄ho iwitatamanat̄ andit̄iwitand̄ Autaahaat̄hop̄ gaapundat̄ koai p̄waundat̄ am̄ nunjenataise. Iyataati ko komi maahomwaanj̄ waati nausaati waap̄hitat̄ am̄ kwitipati nuhaati komi maar̄ho omanj̄titih̄ gwinyaasit̄hand̄ nahandisat̄ Autaahaat̄hop̄ gaapundataase. Am̄ ko siyat̄ mmonati gwinyaahosi Autaahaat̄ho koai tinjausehonih̄ am̄ koai komi tiworisa w̄ndi sohoai t̄maawitaatiwo. Iyataati am̄ ko nehi Autaahaat̄ho gwinyaati maaritimbiapaapaahih̄ maar̄ho nusoasama am̄ anditat̄ napamahotih̄ Autaahaat̄ho komi gaapi pat̄ gopa at̄wisataise. Iyat̄ koai neti andit̄iwataise nyangi andit̄inyaiwati nyami maipihaawaat̄hapi nanyamaitand̄ w̄ndi ko yamaayati nehi nanhiyat̄ yaawihaiwa neti napw̄tando.

8 Iyataati Jisaasimo sohi titih̄ akit̄inih̄ Autaahaat̄hom̄ Mwaaho akohore. Autaahaat̄hom̄ Mwaaho akohondaahand̄

* **5:6:** Merikisetek̄ho so am̄ P̄irisihō am̄ awaisiho kinj̄ho Ab̄raaham̄ho bimisura bimainjahore. (Wuwant̄hap̄hi 14:17-24) Iyat̄ am̄ ko Aron̄ho sanḡ noaipasih̄ jih̄ ko bimainjahore. Ko noaipasirih̄retap̄ am̄ saniya sapiya saisatoyaapi p̄w̄ha owe-hore. Iyat̄ ko Autaahaat̄hom̄ Mwaaho K̄raisihomatiyahore.

kandî ko yaawatî naanjîhandî apîpaahî awaindîhandî netaise. Ko yaawatî naanjîhaiwa siyatî nesitîmandî Autaahaatîho maaritatî gwinyaasîrîhîra atîwisati japepihîra kaitandî yaawatî naanjîhaiwa netaise.

⁹ Ko siyatî Sapîhomî pîwîha atîwisati Sapîho maaritirîhîretî kiyatî owemasitîhandaahî Sapîho koai namîhanati ahîwisataise, ko isîhiya pîwîha baiwi atîwiwi ko maarita gwinyaasîrîhîretî japepihîriwi bimohiyîhiyai apîpaahî kiyaisinîhi japihi numwaati netî ahoya numwaasi niyatî aunahîpatî aimî netî tîmasîpata nandaapi kahapaamapîpa Jisaasihoaisawî maasi nahatiya jaawi bimîtaatiwo.

¹⁰ Ko nga sandî kaindîmandî amî Autaahaatîho namîhainjîhore nyapi nanîpimatî Pîrisiho Mîtîho Jîhoemataati Merikisetekîhomatiyatî Autaahaatîhomî otîpîpatî nahandi kandînîhi kawitando. Iyataati Autaahaatîho amî koai namîhanataise ko Merikisetekîho kairîhîri kireti Autaahaatîhomî otîpîpatî kawitando.

Sahi Manyinyaamataiwî Maanîmaanîmaiwîse

¹¹ Kîraisiho Merikisetekîhomatiyaho noaipasîtîhandapi pîwîha kasatîtandîha pîhitati taahîha ahondaise. Siyatî ahondaahandi nîni sangisi ka nesipati jainjapwaati kasatîtandîhandapi naanjamase, amî kaiwaapi sahi wanî taawi bîpi mmonîwi nepi gisunyaatiho.

¹² Nîni sandî sangi kasatotîmandî apaapîmaato. Sahî aimî jîhapi Autaahaatîhomî pîwîha atiwi Autaahaatîhopî

aimi ḡwunyaap̄hiyaatisi wan̄ k̄imuraah̄i sahi aimi is̄hiya usaisi Autaahaat̄hom̄i p̄iw̄ha K̄iraishom̄i kaiwaiwaap̄ha ausaapi kaundit̄huraatihi-to. Sahi saiwi is̄hiya usai kat̄wunjitiw̄ndi sahi nehi sanḡhiyaati sangimatiw̄ bindawaayopo. Is̄hiya usa Autaahaat̄hom̄i p̄iw̄ha Jisaasiho kaiwaiwaap̄ha m̄ihambi namasawi j̄haati kat̄w̄isasam̄ nap̄taatiwo? Iyawaaw̄i ami sahi noaipapi manyinya ap̄paahi sanḡhonya amwit̄h̄iri taawi nan̄hohonyonyaamataiw̄hiyaate. Ami sangisi Autaahaat̄hom̄i p̄iw̄ha wan̄ha gaaha asip̄pa watip̄hapa kamaasatiw̄ nehi manyinyaisi saniya amwit̄h̄iri nunyoh̄ipatamataiw̄i p̄iw̄ha aimi j̄hi kasatiw̄i kat̄w̄isasohip̄pa kapa j̄haati amwit̄h̄iramataiw̄i amwit̄isinyawi kasat̄imi nutaat̄wo?

¹³ Iyataati ami n̄ni sanḡhiyaatimataawaayopo tot̄mandi sahi sanḡhiya met̄honyaamataiw̄i Autaahaat̄hom̄i p̄iw̄ha usaayaha j̄hi kasatot̄ha ka jinj̄haatemap̄i atisauhisato. Aiwi ami sahi sanḡhiya nandapa watip̄hapa namaan̄iw̄i nehi amwit̄h̄iri nan̄hohiȳhiya manyinyaamataiw̄i saiwa tit̄hi gaahaiwe o ami saiwa maip̄haiwe tiwi windi ḡmunyaapi namaasesipatahiyaat̄tiho.

¹⁴ Iyataati ami nandapa watip̄hapaah̄i is̄hiya aimi awaisaw̄hiya gw̄nyaahiyaaap̄hapaare. Is̄hiya watip̄hiya Autaahaat̄hom̄haiwaapi biyat̄i aimi ḡwunyaatonih̄i kiya noaipapi watip̄itiw̄hiya siya Autaahaat̄hom̄i p̄iw̄ha awaisiha watip̄ha baiwi atiwi naitaapo.

Iyataati amī kiyai maip̄haiwaapuni amī gaahaiwaapuni biyatī ḡiwunyaatonihī saiwa gaahaiwe amī saiwa maip̄haiwe t̄iwī mmoniwī gwinyaawaayopo.

6

Nyahī Andititaati Bindīhaawi Autaahaatīho Nyangi Gaahandī Kanyitandī Jatīmī Nutīhaawo

1-2 Isī amī nyahī K̄raisihopī nyangi wuwanīhura j̄hapīhapa katīwīnyasauhī atisaati nehohīpīpaapaahīhī kamaatitīhaawo. Iyataati saiwa wuwanīhura nehī j̄hapīhapa namasawī K̄raisihopī kanyatiwī katīwīnyasauhī nyahī mmonatī kiyaati nehohīpīpa k̄imbaapīto: maip̄haiwaatīhapi japīhī nepemaitotīhandapuni amī Autaahaatīhopī ḡiwunyaahohītīhandapuno. Iyaati amī isīhiya kīhīrī kīhīretapī waapoho nepī bausanohītīhandapuni amī mitīhiya isīhiyai ikwīrī ahīwisotīhandapuni amī isīhiya napohiyīhiya japīhī nepasaihī amī ipotīhura Autaahaatīho kiyai netī tipītapaati usohonīhī amī kandi tipītapaati usosītīhandī kandīnīhī jinjapīhī ahotītandīhandapo. Saiwaatīhī nyahī kiyaanīnīhī bisotaati jinjīhaatewaamaatī kataati katawaamunjītīhaawo. Nyahī Isīhiya aimī gwinyaaniwī awaisawīhiya watīpīhiyaamīhaiwa newa kanaati kataati katawaunjītīhaawo.

3 Amī Autaahaatīho nyangi gaasi kaiwīse nya-tonaahī amī nyahī saiwa siyaati kaitīhaawo.

4 Isīhiya usa aimī Autaahaatīhomī nausainjītīhandī nepīhiyaare. Kiya aimī

yamihapataatihapi (Autaahaatihomi) gaahaiwa otipipati amit nawiho owetati nehiahawa nepi mmoniwawihyaare. Kiya aimi Autaahaatihomi Itipipaho Gaaho ninawipih nepawihyaare.

⁵ Kiya aimi Autaahaatihomi piwihajipaindihandi kiyamiheti noaipasihi nepi mmoniwawihyaare. Aiwi kiyaimi Autaahaatihomi watipihaiwa ipot wura gaahura auta ausaimanitandihaiwa noaipasihi mmoniw nepawihyaare.

⁶ Kiya jih saiawihiyandaahand amti kiyanapepaapi timahiyawi, Autaahaatihoi ahosumwawaawaahi amti kiyajapihi Autaahaatihendo napiw apipaahi windi japihi namepemaititaapo. Ami kiyAutahaatihomi Mwaahoai jihaat taaw tipnerihira tipimandaawaayowo. Aiwi kiyaisihyaami ndiheti kop kiyasisipitiwi koaimawihandi numwitaatiwi taaw tipimandaapi tiwawaayowo. Isi kim kandapi isihya usa kiyai nuwi japihi numwaasi napisaihi kiyakiyam maipihaiaatihapi japihi apipaahi windi nga namepemaititaapo. Owe. Apipaahi owetitaise.

⁷ Iyataati amti wipati wura wura taahiwaiwaara yapipateti wipipati timihaihi amti yapipati wipati nesih amti isihya katiyapasawi nandapa yamawaayopo. Yamihauhi kapa nandapa satoya niyamahohiyihiyai nga iwitatamanataise. Yapipati Siyahati Autaahaatihom mmonati gaahati kawisati itatamanihonih nandapa gaahapa nimatati amti akipipa gaahapa ahotitaise.

⁸ O amti yapipati kata nandapa biya

namaawa nehi anipaho ausitihiri akaasinhaahi nawahonaahit Autaahaatihho kati yapitis saunditaise, "Kinyi yapipataanj maipihataje," undonih neti nopsisasinat maipitat ahotinjati ipotihura sisinhaara tihat owemaitaise.

⁹ Isi nis naishiyaaati akiyihyaati, nis maarihho nasanyohiyihyaate, nyah sangi piwihha watipihha kima kimireti kasatihato. Iyahaahandi ami nyah sapi siyaati gwinyaahaayo: kiyaahit isihiya Autaahaatihho taat iwitatamanat ami taati japihi numwaasawihya gaahaiwa kiyohiwaiwa kaitaatwo taati gwinyaaho.

¹⁰ Iyataati ami Autaahaatihohi nasisoari titihireti kiyahore. Sahi komi isihiyai jih iwitatamaniw ami wan kiyaatinih kiyai taawi iwitatamanotihandapi gwinyaaitaise. Sahi Autaahaatihomihyaatisti ami sahi sami maarihho komi isihiyai nunyawiw nunjohihop ko windi nanopimaamatitaise.

¹¹ Nyah watipiatasti sangi sataat kasatihato. Sahi sami jatotihandi anitiwi isiwatimi nuwi otasaahaapihitane. Aiwi sahi Jisaasihop giwunyaahohitihandi watipiwi isiwatowi ami sahi kiyaatinih jatohipipa akipiipa Autaahaatihho sangi kasisonihapo.

¹² Siyawaawwi ami sahi windi ahiyawwi nepi pohipimaitaatwo. Aiwi sahi isihiya usa bipi natipisaniw Autaahaatihop giwunyaapi akipiipaapi jatimi nuwi ami ipotinih kapa titih akipiipa kawih nehohiyihyaamataiw noaipaitaatwo.

*Autaahaatihō Wapa Kaitandihapaapī
Apipaahī Akitī Katahosī Katimbīpa Kaitaise*

13 Aihī sura Autaahaatihō Abiraahamīhoai ipotī wapa kawitandi jīhī tīmanati pīwīha watīpīha nīnī gi saindīhapa kahindi ami nahīmīto undati kaundataase. Siyatī kaundataatī utaaho Autaahaatihōai nusatipīhaati awaisīho owetihī namatī komī pīwīha netī andītiwatī watīpīmatī akīte titandi ami Autaahaatihō sawahopī ambīhītatī Abiraahamīhoai saundataase: “Kīnyī nisapī ami nisīhīretapi aimī mmonīpīhonje, nīnī akitīhapaahīhī akitī kaindīhonisi pīwīha kīma watīpīndī nīnī gi kapa kahitandi kahitataato,” undati saundataase.

14 “Nīnī gi apipaahī akitīnīhī gaahandī kahitandi kahitotīmandī kahindi ami nahīmīto. Saindī gaahandī nīnī gi kahisanīhī kīretī ipotī ipotīhura kinyī kimwaaya kimaasiya ami gaasoya gaasisa pīhītīwī apipaahī taahiyīhiya namwīyaatītaapo,”
Wuwanihapīhī 22:16-17

undataase.

15 Aihī ami Abiraahamīho koai Autaahaatihō kawitandi kaundimbīpaapi satati Autaahaatihō kandimbīpa nga kanisati nanīmītaiso tatī wīndī pohipīmaayatī natīpisatanatī konīhī jatīmī notī titīhī kīretī kapa koai kawisati numwihi netaise.

16 Isīhiya pīwīha wa watīpīha isīhiya usa nepī namaasīpaitaatīwīha katawaahursta utaaho kiyai nusatipīhaati watīpīhandī wandīhaisahomī ambīpata satīwī, “Nīnī apipaahī akitī kandaato,”

tawaatopo. Iyauhi pīwīha wīndī tīmanati
owendaise.

¹⁷ Ami kīmī kīretī isīhiya ko jīhī tīmanati
kaundimbīpa naitaatīwīhiyai nīnī kapa
kasatopīpa tītīhī kīretī kasindī nasamīto undatī
nunjītandī Autaahaatīho watīpitati pīwīha wa
watīpīha katatī kiya isīhiyaisatī ko sawahomī
ambīpata wīsasataise.

¹⁸ Aihī ami pīwīmaurī kīmauri yatīmwī usa
kaurī nemapī wa ahīmaitaatīwīhaurī ahondaise.
Iyataati saurī pīwa yatīwaurī kīmaure:
Autaahaatīho nyahī komī isīhiyaanangi wapa
kanyisatī nanyamītandī katimbīpa ami ko
sawahomī ambīpata watīpitati satati, “Nīnī
akītīnīhī jīhī tīmanītī katopīpa kapa kaito,”
tatī katahore. Iyatī ami saurī pīwaamaurī
wandīpīmauraahuni ami kīmī kaurī ahonda
siyatī netī nanyisataise. Autaahaatīho nehī
akītīhapaahīhī katahore. Ami ko akītīmetīhapa
wīndī kamaatahore. Apīpaahi owetise. Isī
nyahī komīhatīhī noaatītīhaawī koaapīhī nīhīti
niyohiyīhiyaani saurī pīwaurī Autaahaatīho
nyangi wapa kanyisatī nanyamītandī
katiwīmaurī gwīnyaawa ami nyamī maarīho
newa andītitītīhaawo. Iyaati andītitaati
isīwataati kiyaanīnīhī jatītīhaawo ami ko
katimbīpa kanyisatī ami nanyamītando.

¹⁹ Iyataati ami Autaahaatīho nyangi wapa gaa-
hapa kanyitandī jīhī tīmanati kanyatimbiapaapi
kanyitandīhuraapi nyahī jatohītīhandī nyamī
maarīhomī angīhandimatati watīpitati anītisatī
tītīhīnyiwati nyaiwatataise. Iyatī nyamī
jatotīmandī angīhandamatiyahandī kīmandī

kandî apotîhîri awairîhîri aŋîhandî netî yatîmwati yatîpiyasîrîhîri mwipîhîramî dawaapîpîhi niyatî noaipatî ami mîhaatî yamîhapataatîhî Autaahaatîhomî aŋî awaindîhandaatîhî mîhatîhî Autaahaatîho komî ndîmaahomwaanjî ahîyatî bimimbîpîhi nandaataise.

²⁰ Amî sapîhi kapîhi Autaahaatîho sawaho bimimbîpîhi yamîhapataatîhî nyapî Jisaasiho nyamî jîhi aimî niyatî Autaahaatîhomî aŋîhandî awaindîhandaatîhî nandaataise. Ko nyangi nyatatamanîtandi nandaataise. Iyatî ko sapîhi Merikisetekîhomatiyatî ami Merikisetekîhomîhîretî kiyatî konîhi jinjapîhi jinjapîhi pîrisihoemataise.

7

Merikisetekîho So Apipaahi Awaisîho Ambipati Awaipatisahore

¹ Merikisetekîho so aunahîpatî awaipati Saremîhandamî kinjîho Awaisîhore. Ko siyatî awaisîhoematasti Autaahaatîhopî kahapaamapîpa nahataapaisunî isîhiyaisunî osamatî winjatisîhore. Iyatî ami ko Autaahaatîho autaahî isîhiyaisunî nahataapaisunî daahemwatî autaahopî pîrisiho awaisîhore.* Aihî jîhura Abîraahamîho komî tiworisa kinjîhiya awaisawîhiyai kohematatî tiwatî owemapî taati aŋîpîpîhapi napihi Merikisetekîho nasati daihîra nutanîmî winjataise. Nutanîmî winjati

* **7:1:** Ko isîhiyaapunî ami kiyaamî maipîhaiwaapî nandapa kohasîpîho sisandîpatî tîhatî Awaisîho Autaahaatîhoai dîpumasîhore.

ko Autaahaatīhoai nunjenataise Autaahaatīho Abīraahamīhoai gaahatī kawīsatī winjatītando.

² Aihī Abīraahamīho komīhapaimatītandī ka-hapaamapīpa nahataapa isīhiyai tiwati owematī kiyaamīhapa ikīpīpa netaise. Siyatī nesīpīpa napīmasatī ikwīmaindīmwītahaiwaapīhī kapa kapaamī ahiyai notaise. Iyatosatī ikwīmaindīmwītimbīpaamī wapa netī ahiya amī wapa ikwīmaindīmwītimbīpaamī wapa netī yandīhemapī notī owemataise. Siyatī netī yandīhemasīpīpaamī ahoainjatī kapa Merīkisetekīhoai nunyataise. Sandī Merīkisetekīho totīmandī Awaisīho Tītīhaiwaahīhī mmonainjatī kaisīho tawaatopo. Iyataati amī sandī Saremītotīmandī Pwīsīpatī Itīhapīpa Owetati Napaisaatī Bimītaatīwīhato tawaatopo.

³ Iyataati so Merīkisetekopī komī noaipasīrīhīretapi amī komī saniyī sapiyaapī komī saisatoyaapī amī komī otīpīpatī owematī napwisuraapī pīwīha wa biyatī ausaimanīnatī ko siyahoe tatī wīndī Autaahaatīhomī pīwīhaatīhī jīpatīpinda ahīmotise. Owetise. Ko nehī Autaahaatīhomī Mwaahomatiyahore. Autaahaatīhomī Mwaaho isīhiyaapimainjīhī isīhiyaamī aunahīpatī netī kiyaamīhohoanī bitonda konīhī jinjapīhī jinjapīhī taatī Autaahaatīhoai pīwaundipamatiyahore.

⁴ Iyataati so Merīkisetekīho ambīpatī awaipatisaho apīpaahī awaisīhosī sahī baiwī mmonīwī gwīnyaapīse. Iyataati Merīkisetekīho so Abīraahamīhoai nusatipīhaaho awaisīhore. Iyataati amī ipotīhura saisatoya taahiyīhiya

noaipaitaatiwihiyaam i satih o kahapaamapipa isihiyai tiwat iowemati komihapaimatitand nesipipaam ikwimaind imw kapa kapaam ahiyai notaise. Iyat kapa ikwimaind imw ahiyai naimbipaam neti yandihemainjati kapa koai nunyataise.

5 Isi sahi gwinyaapise. Utaaho Ripaihom mwaaya siya Abiraaham hoetapi namoyaatiwi noaipapihiyaare. Aih kiyai Autaahaat iho komi otipipati kawiwi isihiyam maipihaiwaapi nandapa kohasipiho tihiw sisandipapi dipumanitaatiwi ahewisataise. Saiwi Abiraaham hoetapi noaipapihiyaatihihandi kandi Autaahaat iho Ripaihom ihiyai neti yandihiwati otipipati komi pirisihiyaimatitaatiwi hati nunyataise. Nunyataat ami Ripaihom saingosaahoyaam hetapi noaipahohiy ihiyai wintihapipa wapa Autaahaat iho sata nunyataise. Kahapaamapipa g munyainji pipa sahi isiwat iwi ami nehohipipa ikwimaind imw timbi paam ninaasaimbaahih nis otipipati isihiyam maipihaiwaapi nandapa kohasipiho tihiw dipumanihohiy ihiyai nunyawise undati kaundataase.

6 Iyataati Merikisetek iho so Ripaihom ihiyam hetapi windi namoaipahondaahandi kandi Abiraaham iho komihapa nesipipaam wapa nunyataise. Numwihiko netaati saundataase. Autaahaat iho gi gaahati kahisa ginjaati bimone undataase, Abiraaham iho aim Autaahaat iho komihetapi isihya nahatiyai gaahati kawitandi piwihajih

t̄manati kaundahoaiso.

⁷ Is̄i sahi gw̄nyaapise. Merikisetekihō so Ab̄raahamihōai nusatip̄haati ap̄paah̄ awaisihos̄ Ap̄raahamihomihohoan̄j̄ Merikisetekihō bitondaat̄ Autaahaatihōai k̄nyi k̄moai gaahati kawimb̄ winjatime undataase. Sandi Ab̄raahamihō Merikisetekihomiyatihitahotihī kaundataase.

⁸ Iyataati am̄i sandi is̄hiya Ripaihom̄ satoya kom̄i j̄tip̄patetapi namwiyaatim̄ nasohiyihīya p̄risihiyaimat̄w̄ Autaahaatihom̄ ot̄p̄ipat̄ nep̄ is̄hiyaami maip̄haiwaapi nandapa kohasiipiho t̄hiw̄ Autaahaatihōai d̄puman̄w̄ nunyaw̄ gaapundohiyihīyaare. Iyataati k̄miya kiya Is̄raherihīya nandapa am̄i maahoaipat̄ am̄i wapa wapa k̄piw̄ nep̄ ahoyawaaw̄ nap̄masaw̄ ikw̄maind̄mw̄ ahiyaw̄ am̄i kapaam̄ ikw̄iri isundiipiho awit̄w̄ nunyauhi newaayopo kiya Autaahaatihom̄ ot̄p̄ipat̄ is̄hiyaapi kaisaihi andit̄wiwitandihapa. Iyataati siya kiya Is̄raherihīya nandapa nunyohip̄pa nehohiyimiyaah̄ napop̄ owetitaatiw̄hiya kiya kapa newaayopo. Aiwi kiya p̄risihiyaimat̄w̄ windi Autaahaatihom̄ ot̄p̄ipat̄ is̄hiyaapi nasisoar̄ kaim̄ namutaapo. Am̄i Merikisetekihohi kop̄ Autaahaatihom̄ piw̄haatihi windi ko napwise taha nyahi awim̄to. Owetise. Kohi konih̄ p̄risihoomematati asoho bindata Autaahaatihom̄ ot̄p̄ipat̄ is̄hiyaapi kaim̄ notaise. Siyat̄ namaapot̄ asoho konih̄ bimisihō Ab̄raahamihoisam̄ daihira nutan̄m̄ koais̄ Ab̄raahamihō ik̄ipi pa am̄i wapa is̄hiyai aunahipat̄ niyat̄ tiwat̄ nesip̄pa

wihoaanji ikwimaindimwitihapaami usaaha nunyataise.

9 Iyataati amii piwiha aimi nyahi siyaati katihaato. Autaahaatiho winihapipa wapa ahiyataise. Iyataati winihapipa sapa sandaase, pirisihiya isihiyaami maipihaiwa Autaahaatiho nemwaitandihandapi nandapa maahoai pati tihiwi Autaahaatihoai nunyawi amii gaapundiwi piwaundohiyihiya kiyaami satiho Ripaiho etapi namoyaatiwi noaipaho-hiyihiyai Isiraherihiya nandapa maahoai pa amii wapa wapa nepi ikwimaindimwapi ahoyohipipaami usaaha naasaahi kiyai nunyawise tati winihapipa kandaase. Iyataahandi kandi nyahi wani kimireti siyaati mmonihaayo. Ami Autaahaatiho siyati mmonataise, Abiraahamiho kapihti isihiya awaisawihiya usaisi kiyaami aunahipa niyati tiwati kiyaami kahapaamapipa nesipipa ikwimaindimwaapihii ahiyati kapaami usaaha naasaahi neti Merikisetekihoai nunyataise. Siyati ko numwisura amii Ripaiho sangi noaipasihura Abiraahamiho sandi kiyataise. Aihi Autaahaatiho jasirihireti siyati noaipataise, Ripaihouni amii komihetapi ipoti noaipapi Autaahaatihomi otipipati pirisihiyaimatiwi isihiyaapi kiyohiyihiyauni Merikisetekihoai Abiraahamiho numwimbipa kiyai maawi nunyawaayopo. Ami kiya saiwi nunyohitimandaaahi nepi saiwi nasoaanawaayopo, Merikisetekiho so kiyai nusatipihaati apipaahi awaisihore tiwo.

10 Iyataati amii sura Abiraahamiho

Merikisetekihoaismi nutanimi ami Abiraahamihoh koai wapa numwimbipa Ripaiho sangi noaipasihura ami sanaati koai sangi namwihihuraaso. Iyataahandi kandi Ripaiho sura satiho Abiraahamihomi ambipateti kipundataise. Iyataati Abiraahamihoh Merikisetekihuai numwimbipa sapa komi satiho Ripaihopuni ami komi saisatoya ipotipoti Ripaihoetapi noaipaitaatiwihiyam ambipataah maawi kiyataise.

Jisaasiho Merikisetekihomatiyahore

11 Isi ami nyahi bapiyaati japihi Jisasi Kiraisiho Autaahaatihoh Merikisetekihomatiyat isihiyaap komi otipipati kawitandi namihainjihop gwinyaithaawo. Iyataati ami usa satiwi nasendaapo, o ami Ripaihoetapi namwiyaatohiyihya Autaahaatihomi wintihapipa katirihireti jaapepihiriw noaipapi pirihiyaimatiwi isihiyaapi Autaahaatihomi otipipati kaisaihaah ami pirihiwo wipetaho ko isihiyaapi nanipimat kiyaami aunahipati neti Autaahaatihuai piwaunditandihuai napindapi Autaahaatihoh namihainje? tiwi nasendaapo. Sandapi wihoaanjha nini sangi kasatitaano. Autaahaatihoh nyapi koai piwaunditandihoh koai apipaah wipetahoai namihainjitimandi ami ko Merikisetekihoh kairihireti kiyati Autaahaatihomi otipipati nyapi nga kaitandihuai namihanataise. Ami ko nyapi Autaahaatihomi otipipati kaipati ami isihiya Ripaihoetapuni ami komi satiho Aronihoeatapi noaipahohiyihya

is̄hiyaapi aunahipa nepi Autaahaatihuai nandapa maahoapati t̄hiw̄i nunyaw̄i ot̄pi pat̄ kiyoh̄rih̄reti kiyataamaise. Iyataati ami Mosesiho Autaahaatihom̄ w̄in̄hap̄pa is̄hiyai nunjati saundimbipa sahi s̄ireti Autaahaatihom̄ ot̄pi pat̄ kawiwi se undirih̄reti kawiwi ami w̄in̄hap̄pa kapa jaapepih̄riatait̄i nunj̄taat̄i w̄ih̄yai nam̄hainjura nehi Autaahaatihosawaho nam̄hainj̄hiyai Mosesiho neti Autaahaatihom̄ ot̄pi pataatih̄i ah̄wisataise. Ami kiya saiwi ot̄pi pat̄ kat̄ nga kiyawaahandi kand̄i kiyaami ot̄pi pat̄ is̄hiyaami maip̄haiwa windi nga nemaumwasih̄i ami kiya noaipapi Autaahaatihom̄ nd̄ihet̄ kiyaami omañit̄itihi windi saasanetati tit̄ih̄metise. Owe. Iyat̄i kiyaami ot̄pi pat̄ is̄hiyaapi nandapa maahoapati t̄hiw̄i dipumaniw̄i Autaahaatihuai nunyoh̄pi pa kiyai numwaasi deti Autaahaatihomihini windi namaise. Owetise.

12 Ami wanih̄i Autaahaatihosautaaho is̄hiyaami aunahipa neti kiyapi nanpimati P̄risihoematat̄ Autaahaatihuai piwaundiandih̄o ap̄paah̄ koai nehi wipetahoai nam̄hanati ah̄wisataise. Iyataati so p̄risiso is̄hiyaami maip̄haiwa nga nemwaitandihoe. Siyat̄i nga nemwaitandihosi nga is̄hiyaami maip̄haiwa nemwasih̄i kija noaipapi Autaahaatihom̄ ndihet̄ gaahiya ainahiȳhiyaataawaayopo. Ami Autaahaatihoskimikireti kiyati p̄risihiya is̄hiya is̄hiyaami maip̄haiwaapi nandapa maahoapati t̄hiw̄i koai nunyaw̄i dipumaniw̄i piwaundohiȳhiyaisun̄ ami w̄in̄hap̄pa

otipipati kimatit katit kapa kaundirihireti mmoniwit kaitaatitiwi Autaahaatitho Isiraherihiyai numwimbipaunit ahoyati nemaitaise. Iyataatit Autaahaatitho pirisihonit koai wipetaho isihiyamit aunahipa netit kiyaapti nanipimatit Autaahaatithoai pwaunditandimoai namihainjura wintihapita sapa jihapa kapaanithi apipaahit nemataise.

13 Iyataatit pirisihon utaaho nehit koai wipetahopit nyahit kimba piwima taawaatit katitmit nasohimo nyamit Awaisitho Jisaasihore. Ami ko isihiya Ripaihoetapit noaipahohiyihiyamithomahe. Owetise. Ami kohit nehit isihiya usetapit noaipahore. Kimikandapit Autaahaatitho ko nehit utaaho koai wipetahoai pirisihematitandit namihanataise. Ami Autaahaatithomit isihiyai netit andititwihonithi amit kiya Autaahaatithomit otipipati nga kawitaattiwo. Iyataatit isihiya kiyaamihetapit nyamit Awaisitho Jisasit Kiraishiho noaipasawihiyamit usa Autaahaatithomit otipipati nepit isihiyamit maipihaiwaapit nandapa maahoapati aritaahandaasinii tihiwit dipumaniwit nunyawit Autaahaatithoai windit pwaamundopo. Owetise.

14 Iyataatit ami nyahit nahatiyaani mmonihayao. Nyamit Awaisitho isihiya Judaahomihetapit namwiyaatohiyihiyamihetapit noaipahoe. Iyataatit ami Judaahomit isihiya Autaahaatithomit otipipati nepit isihiyamit maipihaiwaapit nandapa maahoapati aritaahandaasinii tihiwit Autaahaatithoai dipumaniwit numwitaatitwihandit sandapit

Mosesiho wîndî kamaatise. owetise.

15 Amî nyahî auta mmonîhaayo Autaahaatîho nyangi daihîra wanîhîra gaahîra komî otîpîpatî kawisaati komî ambîpatî nîwimaitîhaahîra netî nanyisataise. Iyatî amî utaaho Merikisetekîhomatiyatî pîrisihoematati nyapî komî otîpîpatî kawitandîho nehî koai wipetahoai namîhanataise.

16 Jisaasiho noaipatî pîrisihoematati nyamî aunahîpa netî nyamîhihoaanjî bitondaati nyapî Autaahaatîhoai pîwaundîtandîhoematindîmandî Mosesiho wînîhapîpa Isîraherîhiyai numwimbîpa japepihîratî noaipataamaise. Owetise. Iyataati wînîhapîpa Mosesiho Isîraherîhiyai satati kaundatî numwimbîpaapîto. Isîhiya nehî Ripaihomîhetapi namwiyaatohiyîhiyaahîhi pîrisihiyaimatiwî Autaahaatîhomî otîpîpatî nepî isîhiyaapî kaitaapo tatî numwimbîpaapîmaato. Owetise. Ko siyahîraapî noaipataamaise. Ko asoho konîhi watîpîhandisaho bimaami nairîhiretapi noaipatî pîrisihoematati amî nyapî Autaahaatîhoai pîwaundîtandîhoematataise.

17 Nyahî kopî sataati ko konîhi asoho watîpîhandisaho bindataati nyapî Autaahaatîhoaisati konîhi pîwanatoaatîtaise tohitîmandî amî kîmandapîto. Autaahaatîhomî pîwîha aimî jîpatîpindisîhaatîhapî Autaahaatîho koai satati kaundise.

“Kînyî Merikisetekîhomataimbî kinyî isîhiyaapî aunahîpa nepî kiyaapi nîngisi konînîhi pîwandapwaatîtaise undise,” *Aunihihîri 110:4*

tatì jìpatipindise.

18 Iyataati pìwa sa katohìha netì siyatì nyangi nanyisataise. Wìnìhapìpa jìhapa isìhiya isìhiyaamì maipìhaiwaapì nandapa maahoaipatì tìhìwì Autaahaatìhoai dìpumanìwì waamaindumapì nunyawì pìwaundohiyìhiya pìrisihiya nepì isìwatawa kiyohìpìpa nahataapa amì pìrisihiya sawanaimaaawi aimì nemataise tatì netì nanyisataise. Iyataati saiwa Autaahaatìho nemasítimandi apaapìmaahe. Amì saiwa wìnìhapìpa isìhiya japepihìriwì Autaahaatìhomì otìpìpatì kawisohiyìhiyaamì maipìhaiwa wìndì nga nemaumwasìhe. Iyatì kiyai numwaasi niyatì Autaahaatìhomìhinì detì wìndì ahìmaawihe.

19 Iyataati jìhuraahì Autaahaatìhomì wìnìhapìpa ahotihì japepihìrotìhandaahì isìhiya noaipapi Autaahaatìhomì ndìhetì gaahiya ainahiyìhiyaimatiwì Autaahaatìhomì detì wìndì namaayopo. Owetise. Aihì amì Autaahaatìho Jisaasihoetapi daihìra gaahìra danyuwataise. Danyusítimandi nyahì Autaahaatìhomìhinì detì nutìhaawi kiyataise.

20 Iyataati amì Autaahaatìho Jisaasihoai namìhainjura nehìhandì namìhanataamaise. Jìhì pìwìha watìpìtatì katatosatì pìrisihometatì ko koai kaisatì namìhanataise. O amì pìrisihiya usaisì Autaahaatìho pìwìha wa watìpìtatì wìndì kamaatati nehìhandì namìhanataise.

21 O amì Jisaasihohi Autaahaatìho pìwìha watìpìtatì katisìhetì noaipati pìrisihometataise. Iyataati Autaahaatìho koai namìhanataati watìpìtatì katisìha pìwìha

wapih̄i jipatipindisihāatihapi Jisaasihop̄ satati katise:

“Nin̄i Awaisihonin̄i Autaahaatihonin̄i kinyapi p̄w̄ha k̄ma watip̄ha watip̄indi sandi kandaato. Ami nin̄i akitn̄ih̄ nis̄ p̄w̄ha jih̄i katoih̄ha nemaamat̄ titih̄ kireti kapa kaito. Kinyi p̄risihonjimat̄ipi konjinh̄i jin-japih̄i jinjapih̄i bim̄taise,” *Aunih̄ih̄iri*

110:4

tat̄ katihi jipatipindise.

22 Ami p̄w̄ma k̄ma katati jipatipindati ahotirimiri kireti Autaahaatih̄o p̄w̄ha komi isihiyaisati kiyai wapa kawitandi watip̄tat̄ w̄sasisihāam̄ akip̄pa kasitaise tat̄ Jisaasiho jatataise. Iyat̄ Jisaasiho nyangi siyat̄ neti nanyisataise, Autaahaatih̄o p̄w̄ha wan̄ha sangisati w̄sasisihā jih̄ai nusatip̄haati gaahaas̄ jih̄ret̄ nusatip̄haati wan̄h̄ret̄ ko sangi kasitandi katimbipa akit̄ titih̄ kireti kasitaise tat̄ neti nanyisati itatamanati jatataise.

23 Iyataati ami sandih̄maahe ami w̄ndi k̄miyat̄ ahondaise. Jihura Mosesihom̄ w̄n̄ihapi peti, p̄w̄ha kiyaisati jih̄i w̄sasisihāatih̄i isihiya p̄risihiyaimatiw̄ isihiyap̄i nanipimap̄ Autaahaatihom̄ otip̄pat̄ nep̄ kiyohiyih̄ya taahiyih̄ya noaipawaayopo. Sandi saiwi kiyotmandi kiyaami otip̄pat̄ katinh̄i kiyaanih̄i w̄ndi kamaiwi keti napowaaw̄ sandapi asiyih̄ya noaipapi napohiyih̄yaami aunahipat̄ newaayopo.

24 Ami Jisaasihoh̄ p̄risihoe matati asoho konih̄i bindataise. Isi ami ko komi isihiyam̄ aunahipat̄ neti kiyap̄i Autaahaatihom̄

otipipati kawisati bimipati utaaho wo windi namaitaise.

²⁵ Isi am i sandi kandapi Jisaasiho wanuni nasisoaaruni isihiya komi ambipataah i Autaa-haat ihoenda nasohiy ihiyai maipihaiwaat ihap i nga numwaitaise. Ami Jisaasiho watipiho konihi nasisoaari bindataati komi isihiyai Autaahaat iho iwitatamanati anditiwiwitandi kiyaapi konihi Autaahaat ihoai taati piwaundati nunjenati gaa-pundataaso.

²⁶ Iyatatait iuta kimo Pirihiho Awaisiho nini kop i taati piwima kasati mi nasohimo sohihi nyangi nga nyami maipihaiwaat ihap i nanyamaati ami nga nyatatamanitaise. Ami ko utaaho siyat setahoso. Autaahaat homi ndiheti apipaah i gaaho ami saasanotahoso. Iyat i ami ko maipihandi apipaah i windi kamaayahore isihiyaun i ami Autaahaat houni piwtha nepi koai saundiwi kinyi maipihandi kaimbihorje undiw ikiwitaati wi hando. Iyat i ami ko komi amitiheti ami maar iho omanjitihi maipihaiwa apipaah i windi g munyaati ami windi kumauri mundahore. Iyat i ami ko yapimbataap ihi isihiya Autaahaat homi winihapipa nemapi maipihaiwa kaiwihiyaa mihatih bimisura ko kiyaam i kiyohiwaiwa windi kamaayati nehi utaaho anjin iho koai yandih i bimainjahore. Ami ko sahi Autaahaat iho neti autaah i niwimaati ambipati awaipati numwihi m ihaati yamihapataat ihi Autaahaat iho sawahoaisati maas i awaisihoematait bindataise.

²⁷ Iyatatait ami ko usa isihiyaam i maipihaiwaap i nandapa tih iwi Autaahaat ihoai

nunyohiyihiyaamı̄ mitihiya jihiya maapī yapipatambihiyaamatiyahomahe. Owetise. Kiyaamatiyati komı̄ maipihaiwaapı̄ jihı̄ nandapa kohasipı̄ho tihatı̄ Autaahaatı̄hoai nunyatosatı̄ amī ipotı̄ isihiyaamı̄ maipihaiwaapı̄ nandapa kohasipı̄ho tihatı̄ Autaahaatı̄hoai asisī nahatewetī nunyatoaatıtando. Amı̄ ko wındı̄ siyatı̄ kiyaamatiyati kiyataamaise. Owe. Amı̄ kohı̄ nehı̄ naasaindihı̄ nehı̄ naasuraahı̄hī isihiyaamı̄ maipihaiwa Autaahaatı̄ho nemwaitandī koai nunyanataise. Iyatı̄ ko isihiya nahatiyaamı̄ maipihaiwa nahatewaapı̄ osamatı̄ namaasatī nehı̄ naasuraahı̄hī komı̄ maarı̄ho ambipatī utaaho nahato Autaahaatı̄ho maaritirihı̄retī ipı̄ titihı̄ atawihatetī nimaatatı̄ komı̄ jitipatī netī nuhaatı̄ amī kapa nesi niyatı̄ mı̄haatı̄ Autaahaatı̄homı̄ ndı̄maahomwaanjı̄ ahıyatī isı̄watı̄ bindataise. Amı̄ kapa Autaahaatı̄ho mmonataatī maipihaiwa nemwaitando.

28 Amı̄ piwı̄ha katı̄mı̄ nasohı̄ha katawa osasepı̄haitı̄haawı̄hamwaanjı̄ siyate. Isihiya watı̄pīhandı̄ andı̄titı̄wī Autaahaatı̄homı̄ piwı̄ha jaapepihı̄rı̄taatı̄wīhandı̄ owehiya kiya Mosesiho wiñihapı̄pa ahairihı̄rī kı̄retī isihiya isihiyaapı̄ Autaahaatı̄homı̄ otı̄pīpatı̄ kawisohiyihiyaamı̄ mitihiyai namıhanawaayopo. Kiyai sawisawaahandı̄ kandı̄ ipotı̄hura Autaahaatı̄ho Jisaasiho komı̄ Mwaahoai namıhanataise amī ko noaipatī komı̄ isihiyaapı̄ Autaahaatı̄hoai piwaundıtandı̄hoematıtando. Autaahaatı̄ho jihı̄ gwı̄nyaasırı̄hı̄rī kı̄retī jaapepihı̄ratı̄ piwı̄ha wapa kaitandī jihı̄ tı̄manatı̄ katisı̄haamı̄

tiwatihaatि wa watipitatि katati komि Mwaahoai namihanataise. Amि sandि Autaahaatihо Mwaahoai kawindimandи ami komि Mwaaho Jisaasiho Autaahaatihо maaritimbipa kapa titihи nga kawisahotihe, ami koai naanjawisati kimbwimainjihandи kando.

8

*Jisaasiho Nyami Aunahipati Neti
Yamihapataatihi Taati Autaahaatihоai
Piwaundataase*

¹ Iyataati nintи piwihа aimи kasatohiwimaiwaami titihи piwihа akaaha siyahaare. Nyapimainjihи nyami aunahipati netи nyapi taati Autaahaatihоai piwaundisihо yahore. Iyatи ami ko niyatи Jihimatati Isihiyaisuni kahapaamapipai Daahematи Jatisihomi ikwiri gaatihiraihoaanjи ambipati awaipati netи yamihapataatihi maasi Autaahaatihоaisati kahapaamapipa jatataise. Iyataati ami apipaahi akiti akitintihи ko nyamihihoaanjи bitondaatи nyapi Autaahaatihоai taati piwaundataase ko nyangi anditinyaiwa nyatatamanitando.

² Iyatи ko niyatи Autaahaatihоaisati maasi bimimbipihи sapihи Autaahaatihо sawaho satati kimbihи nisи bimohipimbihи kapihapi isihiya ninge nepi mepi autaahepinimaitaatи we tatи katati sawaho Autaahaatihо namihan ahiyahapihе. Nehи isihiya katiwи namihaniwи ahiyawihapihimaahе. Owetise. Isi kapihи Jisaasiho Autaahaatihomi otipipati nyami aunahipati netи taati piwaundataase.

3 Iyataati amि ishiya ishiyaamि maipihaiwaapi nandapa tihiwi sisandipapi Autaahaatihuai dipumaniwि waamaindumapi nunyohiyihyaami awaisiho mitihuai ahewisawaayopo. Saiwi namihaniwि ahewisoho so komihatи otipipatisahore. Iyataati so mito kinaungwihä ninaasaami nehi naasaaraahi Autaahaatihuo bindata ishiyai winjatirihiroti nandaati ishiyaamि maipihaiwaapi nandapa tihati dipumanataise. Aiwi ami kiya wapa nandapa Autaahaatihopि maaritiwि gaare undiwihapai maawi issi Autaahaatihomi ndiheti nowaayopo. Iyataati ami Jisaasihomि numwimbipa Autaahaatihuai siyate. Autaahaatihuo nyami maipihaiwaapi apowindihandi neti yatihiwiwatи Autaahaatihuo sawaho maarita gwinyaasirihireti japepihirira ipateti nimaatataise. Nimaatindimandapi Autaahaatihuo gwinyaataati nyangisि maaritho asipinyisati nanyamaitando. Aihи ko Jisaasiho komи ambipati komи jitipati nunyainjipati nesiyati Autaahaatihomi ndimaahomwaanjи anjitihi gwitihoaasinи yamihapataatihi ahiyataise.

4 Iyataati ami Jisaasimo yamihapataatihi bimimoti kimaapi yapimbataapihи bindataataahи ishiya ishiyaamि maipihaiwaapi nandapa tihiwi Autaahaatihuai dipumanihohiyihyaamatiyati windi kamaitaihe. O sandi apaapimaahe, Mosesihomи winihapipa aimi ahotirihireti japepihiriwи Ripaihomи satoya katи otipipati kaitaatiwihya aimi bindawaayopo. Kiya saiwi kiyawaayopo.

O Jisaasihihi kimaapi yapimbataapihî siyatî kiyataamaise. Owetise. Yamîhapataatîhi bindata nyamîhihoaanjeapî Autaahaatîhoai taati pîwaundataase taati gwînyaitîhaawo.

5 Iyataati isîhiya isîhiyaami maipîhaiwaapi nandapa tîhiwî Autaahaatîhoai dîpumanîhohiyîhiya anjîhandî nehi gohparîhandaatîhi Autaahaatîhomî otîpîpatî kawisawaayopo. Sandî anjî gohparîndaatîhi Autaahaatîhomî otîpîpatî kawitaatiwî anjîmatotîndî yamîhapataatîhi Autaahaatîho bimimbîpihi akîtîhandî ahotihîhandamî nehi sîwipati namîhana noaipataise. Akîtîhandî yamîhapataatîhi ahotihî kandamî nehi sîwipate totîmandî apaapiamaato. Mosesiho anjîhandî gohparîhandî Autaahaatîhomî otîpîpatî kawitaatiwîhandî anjîmatitandî tîmanînatî detîndaise. Tîmanînatî detîtihi Autaahaatîho Mosesihoi saundataase. “Anjaanjî nisî otîpîpatapî gohparîhaanjî anjîmatapaapi nînî kaindîhisati saimbî setîhaanjî anjîmatehitîti sisîho Sainaiohaasîni bimingura kahîtohîmumwaanjî kamwaanjî baimbî gwînyaapi japepihîrîpi itatamanîpi anjîmatitaape,” undataase.

6 Iyataati ami Jisaasimoaisaahi ko nyamîhihoaanje bitonda nyapî Autaahaatîhoai pîwaunditandî Autaahaatîho namîhana ahîwisataise. Jisaasiho siyatî kaindîmandî nehi isîhiya yapîpatambîhiya isîhiyaami maipîhaiwaapi nandapa tîhiwî Autaahaatîhoai dîpumanîhohiyîhiya kiyohîtîhandi nusatipîhaahandî apîpaahi awaindîhandî

kiyataise. Sandi apaapimaah. Autaahaatih satindihandaah. Nini Jisaasihoai nisuni samuni otihapih ahwisanih ko otihapih bitoaitande. Bitohonih Nini komihetapi sangi piwaasatisanih ami sahi Jisaashomihioaanjapi piwandisaih piwanaati nini samihoniitisanih ami sahi noaipapi nisihyaatimatitaatiwe tat katindihandaah. Satati katindimandi jih aimehura komi isihiya Isiraherihiyap Mosesihoa kaundati ahaisihai ipihatisamaha awaisiha kandaate. Ami wan komi isihiyaisati piwiha wisasisimetapi gaahaiwa kawitandi katiwaiwa ami jih Isiraherihiyai kawitandi kaundati ami kaiwa kawiwaiwai nusatiphaati apipaahi gaahaiwaaso.

Autaahaatih Kom i Isihiyaisati Wan Maasititandi Jihura Piwiha Timanati Katisihai Nusatiphaaha Kandaase

7 Autaahaatih Jisaashomihetapi nanyamaahonih nyah noaipawaati komihiyaanimainjaih ami ko noaipati nyami Autaahaatihematitand piwiha aimi tamanati katisihai jih katati ahaisihai nusatiphaah totimandi siyatitihi. Isi kaapt wonji japwaati onihiti kasatitaano. Jihura Autaahaatih komi isihiyai nini sami Autaahaatihonimainjanih ami sahi nisihyaatimainjaih nini sangi Jainjaati bimitaano undati piwiha tamanati kaundataase. Satati kaundisihai sa nehi wapaahi kawisataati ami komi isihyaami maipihaiwa nemwat apipaahi ainahiyihiyemaitandi kandaamaase. Owetise. O wanha piwiha

t̄manati Autaahaat̄ho katis̄ma is̄hiyaam̄ maip̄haiwa kiyoħiwiwa nemwahonih̄ kiya noaipap̄ Autaahaat̄hom̄ nd̄het̄ gaahiyaimat̄taatiwihandap̄ha kandaase.

8 Am̄ sandi is̄hiya Autaahaat̄hom̄ nd̄het̄ noaipap̄ w̄ndi kiya gaahiya saasanotahiyaametind̄mandi apaap̄maahe. Is̄hiya p̄iwiha j̄ha kom̄ is̄hiyai Autaahaat̄ho p̄waundat̄ numwaahonih̄ kiya noaipap̄ kom̄hiyaimat̄taatiwi iwinjat̄tandi wiſasati numwiſhaatihi bimohiyihiyai Autaahaat̄ho saundataase. Nis̄ p̄iwiha at̄homaaniwi ap̄paah̄ maip̄hiyaate undati kaundataase. Ko kiysi saundataahand̄ kandi am̄ is̄miya k̄im̄kiyaapi kom̄ p̄iwiha aim̄ j̄hi wap̄hi j̄pat̄pindis̄haatihap̄ Autaahaat̄ho sandaase.

“Nin̄ Awaisihonin̄ sangi k̄imand̄ kasatataaton̄ sahi atiwise. Nin̄ Asisiha wura wapa asip̄pa kaitand̄hura nam̄hanataayo. Nin̄ nis̄ is̄hiya Judaahoetap̄ noaipahohiyihiyaisatun̄ am̄ Is̄raherihiya nahatiyaisatun̄ p̄iwiha asaaha am̄ nehi kai wa wiſasito. wiſasati nunyat̄ kiysi nin̄ p̄iwiha nunyat̄ numwaasanih̄ kiya noaipap̄ nis̄hiyaimainjaihi winjat̄to.

9 Iyataat̄ ka p̄iwa nis̄ is̄hiyaisat̄ wiſasoha j̄hi kiyaam̄ saisatoyai yap̄pat̄ Isip̄handaahap̄ nuti numwaasi baindi winjat̄imi nasohura p̄iwiha wiſasati nunyohihaamat̄metati nehi kai waare. Am̄ kiya nis̄ p̄iwiha j̄ha sa w̄ndi wiſasati p̄waundit̄ nunyoha baiwi kiya kaitaano tohirih̄ret̄ w̄ndi kamaiwi nep̄n̄m̄hauhi am̄ nin̄ kiysi ahosumwat̄

namataayo.

10 Iyataati ipotihura asisaha nini niwahonin namihanohteti ishiya Israhertihiyaisati piwihwa wanha kai nehi wa nini katohtih wisasito. Nini Awaisihonin sangi kmandi kasatataato. Akipipa kimaiwa nini saindi kaito kiya daiwi bimitaatiwihiretap nini gwinyaati maaritohitihandt kiyaami amitheti neti giwunyaati nunjito. Ami kiya kiyaami maaritho omanjitihi kandi nepi kipiwi giwunyaatonih kireti daiwi bimitaapo. Aiwi ami nini nehi naasoninhi Autaahaatihonin Akohonihi kiya mepi autaahepinimapi nisit otipipat kanisaihi ami nini kiyai iwitatamaniti winjatito.

11 Nini sawisanih amti kiyaami wo komi naisihiyaisuni amti sawahomi saingosaahoyai saundati sahi ninaasoni ninaasaanih Awaisihop atiw mmoniw amti gisunyaatat nasesipatane undati kaundati amti katamunjitaise. Owetitaise. Ami kiya nahatiya ninaasohi ninaasaamih ambipati awaipatisahiyauni amti ambipati awaipati owehiyauni aimti nisit ishiyaast nisapi aimti mmoniw giwunyaatat nusesipatahiyaaso.

12 Ami kiya aimti nisit ishiyaast nisapi kiyai giwunyaatat nusesipatati amti mmoniwihiyaare. Ami kiya nisit ishiyaatih kiya maipihaiwa ishiya usaisi kawisohiwaiwa nemwaito. Aindi amti kiya nisit ndiheti nini windi maarimtohewaiwa maipihaiwa kiyohiwaiwa neti nini kaiwaapi windi giunyaaati apipaah nanipimandimaito,”

Jeremiyaaho 31:31-34

tati katise.

¹³ Nyah i siyaati mmond ihaawi piwi ma ipotima Autaahaat iho wi sasati nanyamisi maapi wan iha asaahaare tati sata kandaase. Ki ma Piwi ha Wan ihaare ndaase. Ko satati kandaati piwi ha jih i wi sasati nyangi nanyamisi haapi aim iha jah i handaati kaami otipi pati owe ndaase. Ami sandapi nyah i yawanaani aimi gwinyaawaahiyaane, wapa noaipati aimi jah i pi paimainj ih i ami kapa nyah i nam ihaayo.

9

*Angi Gohi handaati hi Autaahaat ihopi
Gaapundi wi Nandapa Maahoai patam i Jiti pati
Autaahaat ihoai Dipumanawaayopo*

¹ Ni ni piwi ha aimi kasato hihaam iha j ihaati sandi kasatitaano. Autaahaat iho Jisaasi homi hetapi nyangisati toni hi am i nyah i kom ihiyaan in iti haawi piwi ha ti manati kandaase. Aih i am i Jisaasi ho nyam i aunah i pati neti nyam ihi hoa anj bitonda taati Autaahaat ihoai yam iha pataati hi piwaun dataase. Iyataati am i jihuraah i Autaahaat iho kom ihiyai sahi nis ihiya ati matisai hi am i ni ni sami honi mandi jinjaat i bim i taano tat i piwi ha ti manati kaun dataase. Sata kaundi sura wi nihapi paisati ahoyati nunyataise kapa wi nihapi pa katir ihi reti ja pepihi riw i Autaahaat ihom i otipi pati kawi wi kop i gaapundi taati wo. Iyataati am i anja anj waan j nehi gohi haan j is ihi ya anji matawaayopo kandaapi hi Autaahaat ihopi gaapundi wi am i kom i otipi pati kawitaat iwi haanjo.

2 Kiya saiwi aŋaaŋi gohìhaanji
anjimatawaayopo. Gohìhaanji aŋaaŋi
anjimatwosawi yatimwi yatipiyawaayopo.
Yatipiyaposawi jihandi sandi satiw
ambihitawaatopo. Isihiya kiyaam
maipihaiwaapi nandapa nesi nuwi tihwi
Autaahaatihoai dipumanitaatiwihirote tiwi
ambihitawaatopo. Aih kandot sisihaiwa
tipop ahiyaw i am ganho wo kaiwi koaasin
biretihandi ahiyawaayopo Autaahaatihom
ndihet ahotitandihandi. (Sapa kihirotohandi
mitaahandi yatipiyahotihandot ahondaise.)

3 Aih am metaahi yatipiyahotihandi
kapihandi sandapi satiw ambihitawaatopo.
Neh Autaahaatiho sawahohi kiroti bindata
kom isihiyai winjatitandihirote tiwi
ambihitawaatopo. Sauri yatipiyahowauram
otihapih apotihiri minjatinahiri apipaah
mwipihira mihasinapi mihaaapi kirinhi
yatipiyapi Autaahaatiho bimitandihirote
nimbiuwataise.

4 Aih kiri apotihrami kimbaahi deti
kiranit ganhomatiyahonji masihonji nehi
gorihandaahih kaiwihonji ahiyawaayopo.
Iyataati sonji ganonjaasini isihiyaam
maipihaiwaapi nandapa tihwi Autaahaatihoai
dipumanitaatiwihonje. Iyataati sandi
yatipiyahotiroti nehi Autaahaatiho sawaho
bimitandihirote tiwi ambihitawaatopo. Aiwi
am pausihandi windi nehi gorihandaahih
kaiwihandi awainaahoetahandi ahiyawaayopo.
Iyataati sandi pausimandi Autaahaatiho
kom isihiyai winjaati bimitandihandapi

t̄manati p̄w̄ha kaundis̄ha gw̄nyaitaat̄w̄ nam̄hanahande. Iyataat̄ am̄ kand̄ pausimandot̄ kaapīho wo gor̄handa kaiw̄ho ahiyawaayopo. Aiwi am̄ so kaapop̄ nandapa b̄ret̄hand̄ manaahand̄ j̄hura Autaahaat̄ho nandapa owehap̄ī nehīhaatī Is̄raher̄hiyai numwimb̄paam̄ wapa ahiyawaayopo. Aiwi am̄ kand̄ pausimandot̄ Aron̄hom̄ ir̄h̄ir̄ nḡr̄h̄ir̄ j̄hura Autaahaat̄ho katih̄ ahiyawosauh̄ as̄rimatat̄ yanisir̄h̄ir̄ ahondaise. Aiwi am̄ kandot̄ naw̄ha wandipatī taap̄irehand̄ Autaahaat̄hom̄ w̄n̄hap̄īpa ikw̄maind̄mw̄t̄hapa j̄pat̄ipindis̄ha ahiyawaayopo.

⁵ Iyataat̄ am̄ kand̄ pausindam̄ mipatet̄ maahomwaanj̄ nehī s̄wipatī yat̄mw̄ kaiw̄ wihoaanj̄ w̄tī am̄ wihoaanj̄ w̄tī ahiyawaayopo. Saur̄ s̄wipaur̄ is̄hiya gor̄haandaahih̄ Autaahaat̄hom̄ ot̄p̄ipat̄hiya yam̄hapataat̄hī kom̄ nd̄het̄ kiyaan̄hī bimohiȳhiyaapī nam̄hanīw̄ is̄hiya kaiw̄ ahiyawaayopo. Kaiw̄ pausihandam̄ mipatet̄ nam̄hap̄ w̄sasawaayopo. Iyataat̄ saur̄ s̄wipaur̄ ditatisahauris̄ kauram̄ ditatī tusapaapanatī pausis̄ndisī namaasataise. Aih̄ sap̄hap̄ is̄hiya sat̄w̄ amb̄h̄itawaatopo. Is̄hiyaapī Autaahaat̄ho jit̄ipat̄ mmonataat̄ maar̄ho as̄piyat̄ kiyaam̄ maip̄haiwa nemwas̄p̄ip̄he tawaatopo. Is̄ saiwaapī n̄n̄ wan̄ k̄mura w̄nd̄ waatī p̄h̄indī kamaat̄to.

⁶ Saiwī kiya an̄imat̄w̄ kahapaamap̄īpa katih̄ ahiyaw̄ī owetih̄ is̄hiya is̄hiyaam̄ maip̄haiwaapī nandapa t̄hīw̄ Autaa-

haat̄hoai d̄ipuman̄hohiȳhiya namasaw̄i
yat̄piyahot̄hand̄ j̄hand̄ m̄itaahandot̄ asis̄
nahatewei nandaapi noaipapi is̄hiyaam̄
maip̄haiwaapi nandapa t̄h̄wi d̄ipuman̄w̄
am̄ is̄hiyaam̄ aunah̄pa nep̄ Autaahaat̄hoai
p̄waundiw̄ kop̄ gaapundawaayopo. Saiw̄
kiyoh̄t̄imandi Autaahaat̄hom̄ w̄n̄hap̄pa
kaundirih̄ri k̄ret̄ kiya jaapepih̄riw̄
kiyawaayopo.

⁷ Am̄ is̄hiya is̄hiyaapi Autaahaat̄hom̄
ot̄p̄pat̄ kom̄ aŋaaŋ̄ ot̄p̄pat̄ kawiwi
am̄ Autaahaat̄hoai nandapa maahoapati
tip̄ t̄h̄wi Autaahaat̄hoai waamaindumapi
d̄ipuman̄w̄ ko is̄hiyaam̄ maip̄haiwa
nemwaitandi p̄waundiw̄ gaapundo
hiȳhiyaam̄ mit̄ho neh̄ sawaho naasoh̄
asis̄ha neh̄ naasaara k̄naungw̄ha naas̄
naaset̄ yat̄piyahot̄hand̄ metaahand̄
Autaahaat̄ho kom̄ nd̄imaahomwaaḡ ahiyat̄
jaat̄ bimimb̄p̄hi m̄hat̄hi nandaataise.
Iyataati sand̄ yat̄piyahot̄hand̄ metaahand̄
Autaahaat̄ho nasat̄ bimind̄handott̄ is̄hiya
Autaahaat̄hom̄ ot̄p̄pat̄ kiyohiȳhiyaun̄
is̄hiya nahatiya wind̄ nam̄indaapi se tat̄ it̄hap̄pa ahotiho.
Autaahaat̄hom̄ ot̄p̄pat̄ kiyohiȳhiyaam̄
p̄risiho mit̄ho neh̄ sawahoh̄ kat̄hi
nandaahat̄he. Iyataati ko k̄naungw̄ha
n̄naaset̄ asis̄ha naasara kat̄hi nandaataahura
ko neh̄ taanaho niyat̄ nandaataamaise.
Owetise. Neh̄ taanah̄ho ko wind̄ ap̄paahi
nam̄indaitaise. Am̄ ko kauhoaisangi am̄
sip̄sip̄handisangi tiwat̄ kapaam̄ jit̄pat̄

isisi nandaataise. Nandaati kaanj bokisihandı awaindıhandı Autaahaatıhoai komı otıpıpatapı wapa nunyohıpıpa windıhandı katıhi ahotindıhandamı awıhaasını Autaahaatıho mmondandı jitıpatı ahiyataise. Jitıpatı ahiyatosatı ko sawahomı maipıhandı Autaahaatıho nemwaitandı jıhi sawahopı Autaahaatıhoai pıwaundatı nunjenataise. Iyatosa ami kasını ipotı isıhiya nahatiyaamı maipıhaiwa nemwaitandı Autaahaatıhoai pıwaundatı nunjenatı gaapundataase. Iyataati satı jitıpitı ko nesi niyatı ahiyatosatı gaapundatı Autaahaatıhoai pıwaundipıtı isıhiya maipıhaiwa Autaahaatıhomı ndıheti kiyohıwaiwaapı kiya apıpaahı nanıpimainjıhi ami maiwa maipıhaiwa kiyıhaayono maatıwı nehi nanıhaiwı kiyohıwaiwa Autaahaatıho nemwaitandı Autaahaatıhomı ndıheti nesiyatı ahiyataise. Isıhiya Autaahaatıho saiwa maipıhaiwaası sahi wındı kamaiwıse undiwaiwa kiya gwinyaawaahandı kandi kiyohıwaiwaapaahı wındı jitıpatı nesiyatı ahiyatı gaapımundise. Owetise.

8 Iyataati sa pıwıha wıñıhapıpa isıhiya nehıhiya Autaahaatıhomı Anjaanjı yatıpiyahotıhandı mıhatıhandaatıhi namındaapıse tatı ahotihı nyahı mmonıhaayo. Iyataati sandaaahı nyangısı siyatı netı nanyisataise, isıhiya nahatiya mıhatıhi Autaahaatıho komı ndımaahomwaanı ahiyatı bimirıhırotı wındı namındaitaapo. Namındaapı ami kiyamaı maipıhaiwaapı tıtıhi sawana Autaahaatıhoaapıhi detı naiwı koai wındı

p̄waamund̄itaapo tat̄ net̄ nanyisataise.

9 Am̄ p̄w̄ima siyat̄ is̄hiya nahatiya m̄hat̄ih̄ m̄hapaah̄ Autaahaat̄ho kom̄ nd̄maahomwaanj̄ ahiyati bimimb̄p̄ih̄ w̄ind̄ nam̄ndaap̄ise tat̄ ahotih̄ am̄ is̄hiya nahatiya neh̄ k̄mbaah̄rotih̄ nandaawaayopo. Aiwi am̄ kiya Autaahaat̄hom̄hin̄ det̄ w̄ind̄ namaayopo. Sandi net̄ kiyai siyat̄ nunjataise. Wan̄mura k̄mura is̄hiya saiwi mmondaatiwe. Mosesiho w̄in̄hap̄ipa kaundir̄h̄ireti jaapepih̄riw̄i nandapa maahoipa gaare und̄wuni am̄ kiyaami maip̄haiwa nemwaitandun̄ Autaahaat̄hoai nunyauh̄handi kandi kaiwa net̄ kiyaasi Autaahaat̄ho kiyasi saundati nis̄ nd̄heti sahi noaipapi ap̄paah̄ gaahiyate saasanotahiyaat̄ih̄ nini baindi jasoti sap̄ maaritataayo und̄tandih̄ireti ah̄maawise. Owe. Iyat̄ am̄ kaiwa kiyaami amit̄ha maar̄ho omañtit̄ih̄ gw̄nyaahoh̄it̄handi net̄ saasanotahiyemwat̄ pop̄t̄hiyemwaamase. Owetise undati kiyai net̄ nunjataise.

10 Iyat̄ am̄ is̄hiya Mosesiho w̄in̄hap̄ipa kaundir̄h̄ri k̄reti jaapepih̄riw̄i kiyami gaarehaiwauni am̄ kiyaami maip̄haiwaapi nandapa maahoipa Autaahaat̄hoai nunyohiȳhiyaisangi kaiwa mmonatosati kiyai Autaahaat̄ho w̄ind̄ samundise sahi nis̄ nd̄heti ap̄paah̄ gaahiyate mundise. Owetise. Am̄ sandi apaapiamahe. W̄in̄hap̄ipa kiyi jaapepih̄roh̄ip̄ipa nandapa maahoipa am̄ waapoho kiyi nan̄hoh̄ip̄ipaapuni am̄ neh̄ amb̄ipati bausoh̄ip̄ipaap̄tahaiwaatihe. Iyataati saiwa kiyi w̄in̄hap̄ipa jaapepih̄riw̄i kiyi

kiyohiwiwa nehi kimaati tiwatihaati ambipateti kiya kaitaatiw i kaundati ami mihatih maaraho omanititihi titihematitaatiwihandapi windi kamundindihandahe. Iyataati ami Autaahaatih ho ipotihura kiyai nga neti titihemwaitandihira daihira nunjitanidi saiwa nehi wanapi gohihaiwa numwihihaiwandaate.

*Kiraishiho Nyapimainjih Nyapi Jitipati
Nuhaasipati Autaahaatihoaapih Ahiyataise*

11 Jihura isihiya saiwi kaimi napimbiwihandis wani kimuraah Jisaasiho sawaho titih noaipati Pirihiho Awaisiho Mitihemamatati nyapi nyam i aunahipati neti Autaahaatihoi taati piwaundataase. Jihura Autaahaatih Jisaasihomihetapi isihiyai gaahati kawisati japihi numwaitandi piwihatimanati katisiha Jisaasimo neti ka akemati kiyati isihiyiamt maipihaiwa nemwataise. Nemwati asiyihiyaimatitaatiwihandi nunnyataise. Ko nyangi sanyindimandi nyapimainjih nyam i aunahipati neti yamihapataatihi Autaahaatihom bimimbipihi komi ndiheti taati nyapi piwaundataase. Sapih Jisaasiho bitonda taati Autaahaatihoi nyapi piwaundimbihi kimaapi yapihpataapih Autaahaatihohih bimitandihapihe tiwi anjaanj gohihaanji ambihitiwi anjimatotihandis apipaahi waati nusatipihamaahande. Iyataati sapih Jisaasiho bitonda taati nyapi Autaahaatihoi piwaundimbihi nehi isihiya kaiwi ahuyawihapihmaahe. Owetise. Iyataati kimaapi kahapaamapi Aautaahaatih kiyati

ahaimbipaisati ahoyati kiyati windi ahimaise.
Kiyati ahimaisi sahi kandi windi mondaapo.

12 Utaaho yapipaatambiho kinaukwih
nahateweti asisinha nehi naasaaraah i sihiyaam
maipihaiwaapi maasapaho memetihiram
jiti patuni ami maasapaho kauho sapaho
sippihohomi jiti patuni isisi nandaati mihatih
Autaahaatih sawahohihi bimirihroti komi
ndiheti ahiyataise. Iyataati Jisaasimo
kiyaamatiyat kiyataamaise. Owe. Jisaasiho
komi jiti pati sawahomihati ipi titih atawihatet
nuhoaamasipati neti komi ikwiraah sawaho
isisi niyat Autaahaatihom bimimbipi komi
ndiheti ahiyataise. Iyat ami ko Jisaasiho
komi jiti pati pihitihaiwaara isisi niyat Autaa
haatihom ndiheti ahiyataamaise. Owetise. Nehi
naasaaraah nyahi sihiyaani nahatiyaanam
maipihaiwaapi komi jiti pati gaahati isisi
niyat Autaahaatihom ndiheti ahiyataise. Ko
siyat kaindi mandi Autaahaatih sati jiti pit
mmonataati namati ko nyami maipihaiwa
nahatewaatihapi wanun ipotipotun japih
nga nanyamaitando. Nanyamaahonih nyahi
noaipawaat Autaahaatihom ndiheti titih
gaahiyaanimatitihaawo.

13 Iyataati ami sihiya itapipaisuni ami
sihiyaam anditatuni ami wapa wapauni isipi
kiyawaawaah ainjotihaiwaisahiyaasi sihiya
usaaisawi maas timaamaitiw Autaahaatihop
gaapimunditaapo. Nehi yandih binyaihi kiya
itapipa anditat isihohiyihiyai pirsiko sihiyaapi
Autaahaatihoi nandapa tithati dipumasaho
sawisati kawisataise. Maasapaho memetihiram

jítipatuní ami maasapího kauho sapího
sipíripíhomí jítipatuní namotí ami maasapího
kauho sanaatí tipí tihauhí tihímí notí sotipatí
waatípemainjípatí netí katisati tímandaatí
waapohoaisati ahoyati naumbwaihíratí isaaha
nahaapatohaara kiyaamíhetí tutipataise.
Ko siyatí kawihíhura kiya Autaahaatíhomí
ndíhetí noaipapi titihí gaahiyaimataawaayopo.
Gaahiyaimatiwí nuwí isíhiyaisawi maasi
Autaahaatíhopí gaapundawaayopo.

14 Iyataati Kíraisiho komí jítipatí nyapí
nuhoaamasípatí kiyaamí siyohítímandisí
apípaahi nusatipíhaahate. Iyataati Jisaasiho
somíhetí Autaahaatíhomí Itípího Gaaho
nasisohaarí bimisího netí koai andítíwiwatí
watípurímatí gíwunyaasíhí Itípího ko
Gaahomí watípíhandaahí Autaahaatíhoai
nyapí nunyanataise. Jisaasiho so utaaho
apípaahi gaaho Autaahaatíhomí ndíhetí
Autaahaatíhoai poundahaiwa maipíhaiwa
apípaahi turíkaarehonjisangi wíndí kamaayaho
utaaho ainahího nyapemainjíhí nyapí
napotaise. Napwindíhandaahí nyahí
nahatiyaanamí maipíhaiwa nenyamataise
nyamí maipíhaiwa kiyohíwaiwaapi Autaa-
haatího yaasíhandí apípaahandí nanyinyati
yandíhenyamaamaitando. Ko Jisaasiho
siyatí kanyindímandí nyahí Autaahaatíhopí
otípípatí kawisaati kopí maarita koai mepi
autaahemwawa maasi koaisaatí nasisohaarí
bimaamí nutíhaawíhandapi kiyataise.

15 Sandí Jisaasiho komí jítipatí nyamí
maipíhaiwaapi nuhaamasítíhandaahí nyahí

noaipawaatí Autaahaatíhomí ndíhetí gaahiyanimatoníhí Autaahaatího nyangi nyasonata sahí aimí noaipapí nisíhiyaatimataawaayopo tatí nanyamaataise. Autaahaatího komí isíhiyai gaahaiwa kawitandí piwíha tímanatí katatí waní ahaiwaiwa Jisaasiho netí akiwaiwemati kaitandí Autaahaatího namíhanatí ahíwisataise. Isí Jisaasiho siyatí kaindíhandaahí Autaahaatího isíhiya usaisí sahí aimí nisíhiyaatimatítaatiwí undisawíhiyaisí Autaahaatího wapa gaahapa numwítandi katatí tímanatí ahaimbípa nunyoníhí kiya kapa nepí nasisoarí kiyaaníhí koaisawí maasí bimítaapo. Iyataati amí Jisaasiho kaindímandíhí isíhiya piwíha jahíha Autaahaatího komí isíhiyai gaahaiwa kawitandí piwíha wisasatí numwisíhaatíhí bindawaawí komí ambípa niwimaapi otipipatí kawisohiyíhiyaapimaawí kiyataise. Amí nehí Kiraishi homí jitipatihíhí kiyaamí maipíhaiwa nemwahoníhí Autaahaatíhomí ndíhetí kiya noaipapí gaahiya saasanotahiyaatisaihí amí Autaahaatího kiyai sahí titihí gaahiyaatiso unda numwaitaise.

16 Autaahaatího isíhiyaisí piwaundatí numwaahoníhí amí kiya noaipapí komí isíhiyaimatítaatiwíhandapí piwíha waní asaaha isíhiyaisatí wisasisíha Autaahaatího netí akaahemaitandí Kiraishi napwindindapí sangi niní nesipatí kasatítaano. Isíhiya usa sangi napopi asiyíhiya bindawaahura kiya napwisaihíhura kiyaamí usa kiyaamí manyinyaaisangi amí naisíhiyaisangi ikipipípa

amī wapa naitaatīwīhandapī gwīnyaawaayopo. Saiwī gwīnyaawaawī kiya sangī napopī nehī asīyīhiya bindawa utaaho kiyaamīhapa naitandīhomī ambīpatī ambīhītīwī sanīhaaho nyamapa naitande tīwī katīwī komī ambīpatī utīpīhoaatīhī jītīpatīpaiwosawaayopo. Aiwī utaaso katati nisapa nisīhiya aho ahaati nīnī napwisanīhura naitande tatī ambīhītīso amī ambīhītīsaamaati kapa naitande amī ba katisīho napomahonīhura. Amī ko namaapotī asoho bimonaahī komapa naitaatīwīhiyaapī ambīpatī ambīhītatī amī utīpīhoaatīhī ahīwisawīhiya wīndī kapa ketī namaitaapo. owe.

17 Iyataatī amī utaaho komapa ko naponīhura usa naitaatīwīhiyaapī ambīhītatī pīwīha wīsasati ahaisīha ko wīndī namaapotī bimonaahī, isīhiya ahiya nisapa nepise tisawīhiya wīndī namaitaapo. Nehī ba katisīho napomahonaahī sura komapa naitaatīwī ambīpatī ahīwisawīhiya kapa tītīhī naitaapo.

18 Amī kīmīri kīretī Autaahaatīho komī isīhiyaisatī ko kiyaisi pīwaundatī numwaahonīhī amī kiya komīhiyaimatisaihī winjatītandī pīwīha jīha wisasisīha noaipatī akaahaimatītandī wapa kohasīpīho tipī jītīpatī nuhaawaayopo. Saiwī nepī nuhaahauhī sura pīwīha Autaahaatīho komī isīhiyaisatī wisasisīha noaipatī akaahaimatataise.

19 Sa pīwaapi nīnī netī wonjī onīhitī katītaano. Jīhīnīhī Mosesiho isīhiya nahatiyaisī wīnīhapīpa Autaahaatīho komī isīhiyaisī pīwīha jīha numwisīhaatīhī ahotimbīpa nīnaasaimbaahī netī awītatī kaundataase.

Iyatî ami kapîhi kauho sîpîpîhohaiwaatîhi ami memetîhîrî wiwa netî tiwati tîhatî Autaahaatîhoai nunyataise. Iyatî ami kapîhi kapaamî jîtipati netî waapohoatîhematî kisîhîsisataise. Iyatî isaaha aŋînetîha tamitatisatî tisatatî netî ami sipîsipîhandamî atîha marasinîho amatenîho jaapîha netî isaahaisatî ahoyatî wîsasataise. Iyatî sandî netî kauho sipîsipîhandamî waapohoaisatî nambwaihîripataatîhi tîmandaati boyatesi utîpîho bukîhandî Autaahaatîhomî wînîhapîpa jîpatîpindîhandaatunî ami isîhiya nahatiyaisunî kiyaamîhetî tutipawisataise.

20 Ko kiyai siyatî taati tutipawisataaheti kiya isîhiya (Isîraherîhiya) nahatiyaisi saundataase.

‘Kîmatî jîtîmataahî Autaahaatîho sahî komî isîhiyaatimatîtaatiwî pîwîha wîsasati nasamisîhai ko netî akaahemataise. Sahî wînîhapîpa baiwî jaapeihîriتاatiwe,’ undataase.

21 Siyatî kîmirî kîretî Mosesiho aŋaaŋî gohîhaanî Autaahaatîho sawahopî komî otîpîpatapî aŋîmatotîhandetuni ami katîhi kapaaraahî otîpîpatî kaitaatîwî ahiyohîpîpetuni jîtipati tutipati jaataise.

22 Iyataati ami wînîhapîpa Autaahaatîho komî isîhiyai pîwîha wîsasati numwisîhaatîhi ahotimbîpa kahapaamapîpa kapaaraahî Autaahaatîhomî aŋitîtîhi gohîhatîhi otîpîpatî kaiwî pîwaundohîpîpaapi satise. Amî kapeti jîtipati nuhaapi jaasaihaahî Autaahaatîho kapaapi biyatî maaritatî mmondaise. O amî kapai wîndî samaisaihaahî Autaahaatîho

kaiwaapi gaare tati mmonati wîndi ko maarimititaise tise. Kauho ami sipisipihandi koai tîhiwî waamaindumapi nunyohipipaami jitipati kapeti nuhaapi jaasaihaahî kaiwaapi ko maarititaise tise. Iyataati ami wapaamuni ami isîhiyaami jitipati nepi namuhaawaawaahî ami isîhiya Autaahaatîhomî ndîheti komi piwîha wînîhapipa nemapi maipihaiwa kiyohîwaiwa Autaahaatîho wîndi nemwaamatî nanipimimatitaise. Nehî isîhiya wapai tipi kapaami jitipati nuhaapi ami kapa tîhiwî koai waamaindumapi numwisaihaahî Autaahaatîho isîhiyaami maipihaiwa nemwati kaiwaapi apipaahî nanipimatamaitaise.

*Kîraisiho Autaahaatîhoai Nunyanati
Napwindihandaahî Autaahaatîho Nyamî
maipihaiwa Nenyamataise*

²³ Isî ami sandîhi nyahî aimi mmonaatî gînyunyaatahiyaane. Autaahaatîhomî aŋaaŋi gohiandaatîhi kapaaraahî komi otipipati kawitaatîwî ahotimbipa sapa nehî yamîhapataatîhi akîpîpa ahotimbipaami siwipate. Iyataati kapaisi Autaahaatîho komi ndîhaara mmonati gaare tati ami kapaapi gaahapaare tati maarititandi kauho ami sipisipihandamî jitipati kapeti nuhaapi jaawaayopo. Ami kapeti jitipati wîndi nuhaapi minjaawaawaahî ami Autaahaatîho kapaapi wîndi gaare tati maarimititaise. Sandî saiwi Autaahaatîhomî aŋaaŋi gohihaanî yamîhapataatîhi Autaahaatîho sawaho bimimbiphamî siwipati nehapîhi komi

ndiheti gaatanihi Autaahaatihouni is*ihiyaun*i ahoyaniwi piwaatindaatiwihapihi kauho sipisipihandami jitipati nuhaapi nepi timanawaayopo. Siyauhi kapa noaipati Autaahaatihomi ndiheti gaahapaatihi ami Autaahaatihoh kapaapi maaritataise. Iyataati ami mihhaati yamihapataatihi Autaahaatihoh sawaho bimimbipihi is*ihiya* giwunyaapi piwaunditaatiwi naisaihihiyai Autaahaatihoh piwaundati numwaati winjatitandihapihi namihainjipipihi jitipati nuhaapi jaapi nepi timanitaatiwihati kauho sipisipihandi memetihramihatimahe. Owetise. Nehi kati wite. Kauho sipisipihandami jitipati nusatipihaaahate. Iyataati sati jitipiti Kiraishi homi jitipate ko sawaho nesi niyati Autaahaatihomi ndimaahomwaanji ahiyati bimimbipihi ahiyatase ami kapihi Kiraishi ho sawahoetapi is*ihiya* Autaahaatihohenda naiwi koai piwaunditaatiwihapihi.

24 Nyahi aimi mmonaati giwyunyaatahiyaane. Kiraishi ho napomatati japihi nepasi naimbipihi sapihi nehi is*ihiya* kiyaami ikwiraahi Autaahaatihomi anjaanji gohihaanji yamihapataatihi Autaahaatihomi bimimbipihi akipipihapi nehi siwipati nehihaaanj anjmatohipipihi niyati nandaataamaise. Owetise. Kohi titih yamihapataatihi Autaahaatihoh bimimbipihi komi ndimaahomwaanji ahaimbipihi niyatase. Iyataati is*ihiyaun*i ami Autaahaatihouni ahoyaniwi piwaatitaatiwihapihi ko niyati titihemwataise. Iyati ko nyami aunahipati neti nyapi nanipimati sapihi kapihi Autaahaatihomi

ndimahomwaanji bitondaati nyangi
Autaahaatiho nyatataamanati anditinyaiwittandi
koaisi Jisaasiho taati piwaundati nunjenati
gaapinyundataase.

25 Iyataati ami Kiraishiho sapihi naindindapi
windi yahandisi maapi yapimbataapihi
Autaahaatihomi anjaanji gohihandaapihi
yatipiyapi mihatihi Autaahaatiho sawaho
biminditihi prisihiya ishiyaapi nandapa
maahoaiapati tihiwi waamaindumapi
Autaahaatihoai nunyohiyihyaami mitihi
prisiho nehi asisiha naasaaraahi kinaungwiha
nahateweti nandaataise. Nandaataati ami ko
kauho sipisipihandi ami maahoaiipa wapa
tipi tihiwi Autaahaatihoai nunyohipipaami
jiti pati nesi nandaataise. Ko sawahomi
jiti pati nesi satihi nandaataamaise. Owetise.
Ami Kiraishiho siyati kiyataamaise. Owe.
Yamihapataatihi Autaahaatiho sawaho
bimimbipihi komi ndimahomwaanji
taahiwaiwaara jinjapihi jinjapihi niyataamaise
Autaahaatihoai komi jiti pati nyami maipihaiwa
nenyamaitandi numwittandi. Owe.

26 Ami ko Kiraishiho sandi siyataataahi
ami wuwanihura Autaahaatiho kahapaampipa kiyati ahaisuraapi namasati ami
wanimuraisangi Kiraishiho konihi pihitahaiwa
taahiwaiwaara komi ambipati yaawati
naanjhaiwa neti ami napopi nasatoaatitaihe.
Ami ko saimi nasatoaatitihati kati wani nyahi
mmonihayao. Kahapaampipa nahataapa
isihiyaapi turmanitandi wani kimura asisiha
ipotaataatmaiweti Autaahaatiho piwihaiwa

wan̄ha asaha kom̄ is̄hiyai gaahaiwa kawitandi kaundati wīsasisīha net̄ akaahemasurimura K̄raisiho yap̄pataap̄ih̄ neh̄ naasaara nasataise. Ko siyat̄ nasati nyam̄ maip̄haiwa Autaahaat̄ho menyamat̄ ami maip̄haiwaap̄ wihoaanj̄handi naanj̄handi namaanyam̄tandi Autaahaat̄ho maaritirih̄reti kiyati ko ip̄ tit̄hi ataw̄hateti nunyanati nimaatataise.

²⁷ Iyataati nyah̄ aim̄ mmonaat̄ gīnyunyaatahiyaane. Is̄hiyaanam̄heti nyah̄ napw̄tihaahandi ahondaise. Is̄ nyah̄ neh̄ naasuraahih̄ nyap̄hura napw̄tihaahure. Napowaati ami Autaahaat̄ho net̄ tip̄tapaati nyasondandihuraapi jatit̄haawe. Jatisaihi tip̄tapaati nyasondandihura noaipahonih̄ kura Autaahaat̄ho net̄ tip̄tapaati nyasondaise.

²⁸ Am̄ k̄miri k̄reti K̄raisiho is̄hiyaanam̄ maip̄haiwaapi sawaho Autaahaat̄hoai nunyanati Autaahaat̄hom̄ maaritirih̄reti ja pepih̄rat̄ napoti is̄hiya taahiȳhiyaami maip̄haiwa nemwaitaise. Siyat̄ nemwaiti ami K̄raisiho japihi maapi yap̄pataap̄ih̄ napitaise. Iyataati sandi ko j̄haati is̄hiyaami maip̄haiwaapi ip̄ tit̄hi ataw̄hateti nimaatitandi w̄ndi namaapitaise. Owe. Kom̄ is̄hiya ko napitaiso tiwi w̄ndi namop̄i maaritiwi jatohiȳhiyai Autaahaat̄ho kiyai ap̄paah̄ gaahaiwa numwitandi kaundiwaiwa nunyat̄ ap̄paah̄ kiyaist̄n̄hi numwaitandi napitaise.

10

K̄raisiho Is̄hiya Nahatiyaapi Naasaaraahi

Autaahaatihuai Nunyanataise

¹ Ami Wînîhapîpaahî ipotî gaahaiwa taati napihîhaiwaami nehi sîwipate, kapa wapa tîtîhi akîpîpaamaahe. Isi amî Autaahaatihuai isîhiya kapa wînîhapîpa katirîhiretî gaarehandî nandapa maahoipa kînaungwîha nahateweti tipi tîhiwî nunyohiyîhiyaami maipîhaiwa nga windî nemauumase. Owetise. Kiya kiyai wînîhapîpa kaundirîhiretî kaiwî kînaungwîha nahateweti nandapa maahoipatî naasîkapa tipi tîhiwî Autaahaatihuai gaarehandî nunyohiyîhiyaami maipîhandî windî nga nemwati ami kiyai neti tîtîhiyemaumase. Wînîhapîpa nehi sîwipatîndaato. Amî Autaahaatihuai kiyai saundati, “nisî ndîheti sahi tîtîhi ainahiyîhiyaate,” undati windî mausose.

² Iyataati ami nandapa maahoipatî tîhiwî Autaahaatihuai dîpumanîhotîhandî nehi naasuraahi kaisaihi kaiwa kiyaami maipîhaiwa nemwati tîtîhi gaahiya ainahiyîhiyemwahonîhi ami kiya kiyaami maarîhoaatîhapî maipîhandapî pîwîha owehiyaaniso tîwî mmonîwî gwînyaawaawaahî, ami sapîhi kuraanîhi nandapa maahoipa gaarehandî kiyamî maipîhaiwaapi tîhiwî Autaahaatihuai dîpumanîwî nunyohîtîhandî namîhaapi namaitauhe. Aiwi kiya kiyaanîhi kaiwa kaimî namutauhe.

³ Sandî siyatî ahotihîhandî kandi kiya Autaahaatihuai kînaungwîha nahateweti kiyamî maipîhaiwaapi nandapa maahoipatî tîhiwî dîpumanîmi nowayopo. Kiya saimî niyohîtîmandaaahi kiya sawana mmotînîwî

nyahि maipihaiwaisahiyaane tìwì kiyaamि maipihandapि gwinyaawaayopo.

4 Amि sandamि tanyaaha kimaape: Kiyaamि maipihaiwa kauho sapihо sipiپihohomunि memetihiramunि jitipataahи bausa nga wìndi nemaumasihе.

5 Amि kìmandi kandapि Kìraisiho yapipataapihи napitandi tìmaninatи bitonda Sapihо Autaahaatihоai sata kaundataase:

“Kìnyи isihiya kohasipihо maahoaipatи kiyaamि maipihaiwaapi tipi tìhìwì gisى dìpìhìmanihotihandapunि ami kauho sipiپihohomи jitipatunи nahinyohitihandapи wìndi maarimtitipihоje. Saimbi maarimtapaapи nìngi ambipati nehi isihiyaamihati nanimisamihи ami katи nìni neti gisى japihi gaarehandamataindи nahimitanди nepi nisapi nìmanapaise.

6 Ambi ami kìnyи kohasipihо maahoaipatи nahatohana kapaanihи aritaahandaasinи tìhauhи tìhatи sosisihahitimbipaapi kìnyи wìndi maarimtitipi ami isihiya kiyaamि maipihaiwaapi nandapa memetihiri, kauho sapihо ami sipisipihandи gaarehandи tipi tìhìwì dìpìhìmaniwи nahinyotihandapи kìnyи wìndi gaare tipi usopи ami wìndi maarimtitipihоje.

7 Amि kìnyи sainihи kandapи nìni gisى sahitataato. Jase, Autaahaatihоje nìni kìmbihи kìmonine! Kìnyи maaritingipipa kaitandi neti tìmanindи kìmbihи kìmoninи toho. Nìni kahitandi kìnyи maaritingipipa kìreti kahito ami nisapi pìwihа wa kinyи pìwihamaamि utipihoaatihи

jipatipindisihaatih ko siyat kaitaise,’ tat katati ahotirihireto.” *Aunihiri 40:6-8*

8 Kraisih jih Autaahaatihoi saundataase.

“Kinyi isihiya nandapa maahoipati kohasipiho nahatohana kapaanih nepi tipi tihiw sosisihaahimapi gisi nahinyohipipaapi kinyi windi maarimitipi kinyi maaraho windi wimaahitise. Aimbi kinyi kiyaami maipihaiwa nepumaitaaapi gaarehandi gisi nahinyotihandapi windi maarimitise,”

undataase. Ami saiwa Mosesihoi Autaahaatih winthapipa saiwa saiwi kaiwise undati ami maipihandapi kaitaatiw Israherihiyai numwimbipa kaundirihireti jaapepihiriwkiyauhihand kandt ami Kraisih Autaahaatihoi kaundataase.

9 Sata katatosati ami Kraisih saundataase.

“Jase, Autaahaatihone ninikimbih kimonine! Kinyi maaritipi gwinyaahingirihiri kireti ninijapepihiritkahitandi kimonine,”

undataase. Kraisih Autaahaatih maaritindihandi kop kawitandi sawaho nunyanati gaarehandi jihandi nemati namati ami ko sawaho noaipati gaarehandi asitihandimatati ami jihandam i aunahipati netaise.

10 Iyat Autaahaatih nyah komi isihyaanangi sanyatati sahit nis ndiheti gaahiyati saasano-tahiyaate nyatati titih komihiyaanimatihawinanyamaitando. Iyataati ami Jisas Kraisih nyam i maipihaiwa Autaahaatih nenjamaitandi ko Autaahaatih maaritirihireti jaapepihirati

Autaahaatihuai* nunyanatⁱ Kⁱraisiho ipⁱ titihⁱ atawihatetⁱ nimaatatⁱ napotaise. Nehⁱ Naasaaraah^{ihi} jihapuni amⁱ wanapuni amⁱ ipoti ipotihuraapuni ahoyati ipⁱ titihⁱ atawihatetⁱ nimaatatⁱ napotaise. Aihⁱ ko nyapi saindihandaahi Autaahaatihⁱ nyamⁱ maipihaiwa kaiwaan^{ihi} nenyamatⁱ sanyatati sahi nisⁱ ndihetⁱ noaipapi gaahiyati maipihaiwa owehiyaate nyatati nyasonati apipaahⁱ komihiyaanimatitihawⁱ netⁱ yandihenyamatⁱ apipaahⁱ kiyaanangisinh^{ihi} nanyamaataise.

Kⁱraisiho Nyami Maipihaiwaapi Autaahaatihuai Nynyainjitihanda Autaahaatihⁱ Nyami Maipihaiwa Nenyamatⁱ nanyamaataise

11 Pⁱrisihiya nahatiya amⁱ nehi ninaasohⁱ kinaungw^{iha} nahateweti maahoaiⁱ kohasiⁱ tipⁱ tihohipipihiⁱ kiaan^{ihi} bitotawa asisⁱ ha nahata ninaaset^{ihi} windⁱ ikimaaniwiⁱ kapa gaarehandⁱ maahoaiⁱ tipⁱ tihiwⁱ, isihiyamⁱ maipihandiⁱ apipaahⁱ windⁱ nga nemaumahandⁱ, jinjapihemapiⁱ Autaahaatihuai nunyawaayopo.

12 Amⁱ Kⁱraisihiⁱ windⁱ kiaamatⁱ yati kamaise. Kohⁱ nehi naasuraahⁱ gaarehandamatiyatiⁱ maipihandapiⁱ sawaho Autaahaatihuai nunyanataise, amⁱ Autaahaatihⁱ isihiyamⁱ maipihaiwa jihaiwaunⁱ wanihaiwaunⁱ amⁱ ipoti ipotihaiwaunⁱ nga apipaahⁱ kaiwaan^{ihi} nemwaitando. Siyatosati

* **10:10:** maahoaiⁱ wapa tipⁱ sisihapipihiⁱ tihoaahauhiⁱ kapaanih^{ihi} tihatⁱ sosisihaatipatamatiyatiⁱ.

komi otipipati aimi owetihî Autaahaatîhomî ikwîrî gaatîhîraihoaanjî apipaaho bindataise.

13 Suraapi namasati Kîraisiho jatîmi notaise isîhiya komi tiworisai Autaahaatîho neti komi auhîraapîhemahonîhî kiyai ko winjatitandîhuraapo.

14 Iyataatî ami Kîraisiho nehî naasaaraahî isîhiyaanamî maipîhaiwaapi komi ambîpatî Autaahaatîhoai nunyanati kandaahî isîhiyai neti apipaahî kiyaanîhî titîhî Autaahaatîho nehî sawahomî isîhiyemataise. Iyatî ko siyatî nehî naasaaraahî komi ambîpatî Autaahaatîhoai nunyatî Autaahaatîho maaritirîhîreti kiyati ipi titîhî atawîhateti nimaatindîhanda titîhî Autaahaatîhomîhiyemasawîhiyai neti apipaahî titîhî isîhiya gaahiyemataise.

15 Iyataatî ami Autaahaatîhomî Itipîho Gaahoaisangi nyangi kîmirî kîreti sandîhî akîte nyatati kanyatataase. Sandî nyahî aimi mmonîhaayo, ami Autaahaatîhomî pîwîha jîpatipindisîhaatîhapi jîhî sandaase.

16 “Pîwîha kîma watipîha wanîha ipotîhura nisî isîhiyaisati nîni watipîndi wisasîto. Nîni Awaisîhonîni gisi kîmandî kahîtataato. Nisi wînîhapîpa pîwîha kiyaamî maarîhoaatîhî omanjîtitîhî neti jîpatipaindosati neti kiyai gîwunyaaito. Aindi nisî wînîhapîpa pîwîha kiyaamî amîtîheti jîpatipaindusosatî neti gîwunyaaito,” *Jeremyaho 31:31-33*

tati katise tati jîpatipindise.

17 Jîha satati katatosati ami kasinîha satati katise tati jîpatipindise.

“Kiya nis̄i nd̄het̄i maip̄haiwa kiyoh̄waiwa nemwat̄i kaiwaapi n̄in̄ w̄indi ḡmunyaito. Aind̄i ami kiya ap̄paah̄i t̄t̄h̄metat̄i maip̄haiwa nis̄i w̄in̄hap̄i pa nep̄n̄map̄i kiyoh̄waiwaapi n̄in̄ w̄indi ḡmunyaito,”

Jeremyaha 31:34

tat̄ katise tati j̄pat̄pindise.

18 Am̄i Autaahaat̄ho sata katat̄ nyam̄i maip̄haiwa nahatewa kaiwaan̄hi nenyamataise. Nenyamasih̄i maip̄haiwa kom̄i nd̄het̄i w̄nd̄i ah̄motise. Am̄i maip̄haiwa nenyamasih̄i owetisi napaapi napindapi nandapa t̄haati Autaahaat̄hoai d̄pumanit̄haawe?

Autaahaat̄hop̄i Ḡwunyaap̄i Kom̄i Utatotot̄i Det̄i Nuw̄ise

19 Nis̄i naish̄iyaati nisataiw̄i K̄raisihop̄i ḡwunyaahohiȳhiyaate, Jisaasihom̄i jit̄pat̄ nyam̄i maip̄haiwa aim̄i nenyamas̄i nehi nan̄hiyaati Autaahaat̄ho sawahohihi bimimb̄ip̄ih̄i anj̄ip̄ip̄ih̄i kom̄ihini det̄i utatotot̄i nait̄haawo.

20 Jisaasiho nyap̄i daih̄ra wan̄h̄ira as̄itimat̄t̄haahandisah̄ra apot̄h̄iri mwip̄ih̄raat̄h̄ira† nuwati daanyuwataise. Is̄i nyah̄i Autaahaat̄ho anj̄ip̄ip̄ih̄i bimimb̄ip̄ih̄ap̄i k̄ira nait̄haawe. Sir̄i apotir̄i Autaahaat̄ho nehi sawahohihi bimirih̄iroti ami nehi p̄risiho awaisih̄o mit̄hohihi nandaati ot̄ip̄ipat̄i kairih̄iroti nisapusirih̄ire. Iyataati sir̄i apotir̄i Jisaasiho sawahom̄i amb̄ipate.

† **10:20:** Maak̄hom̄i ut̄ip̄ho 15:38 handaap̄ih̄i mmome.

21 Nyahí nyamí Pírisiho apípaahí awaisího Autaahaatíhomí isíhiya nahatiyai winjatisího ya-hoaisaahiyaane.

22 Isí ami nyahí maarího popítíhoaissaati amí nyamí kopí gíwunyaahohítíhanda, ko nyangi nga nyatatamanítaiso taati mmonaatí Autaahaatíhomíhiní detí naitíhaawo. Nyamí maipíhaiwa nyamí maaríhoaatíhi ahotihí nyamí maaríhomí piwíha sahí maipíhiyaate nyatihi mmonaatí gwinyaawaatí ami Autaahaatíhomí ndíhetí nyahí maipíhiyaane taati mmonihohiwaiwa Jisaasiho komí jitípata aimí bausanyamase. Isí ami nyahí Autaahaatíhomíhiní detí naitíhaawo ami nyahí maipíhandi owehiyaani ainahiyíhiyaanínisi komí ndíhetí maipíhandapi piwíha owehiyaane taato. Amí Autaahaatího waapoho gaaho kipa owehora isíhiya waní aimí bausaníwi noaipapi popítíhiyaimatohiyíhiyaamatiyatí nyangi netí baanyusati popítínyamasihí popítíhiyaanínisi noaipíhaayono.

23 Iyataati ami nyahí siyaati kaitíhaawo. Nyahí w提醒uwanihura namasaati Kíraisihopi gíwunyaahohípatamatiyaati kireti kiyaaniníhi gíwunyaapi nohoaatíhaawo. Iyaati koaisi numasi japihi namutíhaawo. Iyaati ami Autaahaatího ipotíhura gaahaiwa nanyinyati kanyitandi katihí jatohiwaiwa ko nga kaiwa akíwaiwa kanyisati nanyamítaiso taati andítitaati jatimí nutíhaawo. Amí sandi níní apaapimaaato, nyahí Autaahaatího nanyamítandi jihí gwinyaati tímanati katimbipípa kapa titihí ko nyangi nanyamítaiso taati

ḡwunyaawaahiyaanin̄tih̄to.

24 Nyah̄ K̄raisihop̄ ḡwunyaahohiȳhiyaan̄ yawanaan̄ won̄n̄ waan̄n̄ ami wo waatap̄ gw̄nyait̄haawo. Iyaati won̄n̄ waan̄n̄ ami K̄raisihop̄ ḡwunyaahohiȳhiya nyam̄ nais̄hiya woai waati newaat̄ andit̄wiwaati maar̄ho nunyaati ami newa k̄m̄ikiyaan̄n̄ andit̄itaati maar̄ho nam̄ndihaawo. Iyaati gaahaiwa kawisaati ami kaindihaawo.

25 Iyaati ami nyah̄ Autaahaat̄hom̄ is̄hiyaan̄n̄ w̄ndi pohipiyattati nyangi nyangi n̄naason̄n̄ n̄naasaan̄n̄ nyam̄ an̄p̄ip̄p̄i yandih̄ b̄m̄im̄it̄haawo. Sandi namawa napaitaati ahoyandih̄haawo. Is̄hiya usa saiwi taawi wan̄ pohipiyoh̄matamatiyaati w̄ndi nyah̄ kamait̄haawo. Owetane. Autaahaat̄hom̄ is̄hiyaan̄n̄ napaitaati ahoyanaati newaat̄ yawanaan̄n̄ andit̄itaati ami nyam̄ nais̄hiya wo waati newaat̄ andit̄wiwit̄haawo. Awais̄ho K̄raisihom̄ Asis̄ha is̄hiyai neti tip̄tapa usondandih̄ noaipaitandihura aim̄ deti taati nasatais̄ masehonjiso taati mmon̄haawi sandi nyah̄ p̄h̄itaati nasisoar̄ kaim̄ nut̄haawo.

Nyah̄ Autaahaat̄hom̄ Mwaahoai Windi Ahosumwaamait̄haawo

26 N̄ni sangis̄ sandi apaap̄maasato, k̄mandape. Nyah̄ K̄raisihop̄ p̄w̄iha akaaha aim̄ atisaati newaatat̄hiyaan̄n̄ kiyaan̄n̄, ami usinjaawaati yawanaan̄ gw̄nyawaatai maaritotihanda kiyaan̄n̄ kiyahaawaah̄ ami gaarehandi nyam̄ maip̄handi nenyamaitat̄handi ap̄paah̄ owetise.

27 Isi amit nyahit siyaati maipihaiwa kiyaaninhi tawaati kaimit nohaawaahit amit nyahit Autaahaatihomi tiworisaanisit apipaahit maipiyyati aungwohandit yaitihaaawe. Ami Awaisiho piwiha nyamiheti neti yanyutaati tipitapaati nyasondandihuraapuni amit sisita windit namaayotati kaanihi awaindihandit aungwohandit noaatati tihatoaatisiha Autaahaatihoho komit tiworisai neti tihoaitandi tamanisihapithit neti nyangi nyihoaitandihuraapi gwinyaahaawo.

28 Ami nyahit kmandi biyaati gwinyaaitihaaawo. Autaahaatihoho maaritimbiha wintihapipaapi Mosesiho nyami asoyai nunjati kaundataase. Ami kiyaaamit wowaati Autaahaatihomi wintihapipa kapa nemapi ko maaritirihireti namapi maipihaiwa kiyauhit ami isihiya wuri yahurisangi ami murimoaisangi winjapit piwihaapithit nesaiwi ahewisawit akite tauhit ami maipihaiwa kiyohiyihiyai windit maaraho asipimaawiwi nehit siyihiyai tiwawaayopo.

29 Autaahaatihomit Mwaahoai newaatimimaipiwitihawit apipaahit maipe. Ami isihiya siyohiyihiyaisaahit yaawihandit apipaahit aungwohandit Autaahaatihoho numwitaise, kiya Kiraishihoai mmoniwit nemahohitindapo. Iyatit ami Kiraishihoi jitipati Autaahaatihoho neti kataahit komit piwiha wanita gaaha isihiyai gaahaiwa kawisati numwitandit katisita neti akaahemati ami jitipati sati kataahit nyami maipihaiwa nemasihi ami nyahit noaipati titihit Autaahaatihoho sawahomit isihiyaaanimatohipati nehit hatamataiwit mmoniwit nemawaayowit

kiyai Autaahaatⁱho yaawⁱhandⁱ apⁱpaahⁱ awaindⁱhandⁱ numwⁱtaise. Aiwi amⁱ Autaahaatⁱhomⁱ Itipiho Gaaho Autaahaatⁱhomⁱ gaahaiwa netⁱ kanyisati nanyinyati Autaahaatⁱho nyangi komⁱ maarⁱho awaindⁱhandⁱ nanyamindⁱhandapⁱ netⁱ nanyisati amⁱ anditinyaaisⁱhopⁱ maipⁱhaiwa katⁱwi koai maarⁱho yaawⁱhandⁱ nunyawaayowo.

³⁰ Amⁱ Autaahaatⁱho utaaso satati saisoaisⁱ komⁱ kaimumwaanjⁱ kamwaanjⁱ yaawⁱhandⁱ apⁱpaahⁱ awaindⁱhandⁱ numwⁱtaise taatⁱ nyahi mmonaati gwinyaayaayo. Amⁱ piwⁱha wa Autaahaatⁱho sawaho satati katisⁱha nyahi aimⁱ gwinyaawaahiyane. Iyataati ko piwⁱha satisⁱhaapⁱto:

“Nini niwahoninⁱ isⁱhiya usa kiyaamⁱ ambⁱpatⁱ maarⁱho yaawⁱhandⁱ maipⁱhandⁱ kiyohitⁱhandapⁱ numwitandⁱhiyai amⁱ kandihⁱ numwito. Aindi kiya maipⁱhaiwa kiyohiwaiwaapⁱ wihoaanjⁱhandⁱ kiyai yaawahandⁱ numwito,” *Winihapi 32:35*

tati katise tatⁱ jⁱpatⁱpindise. Iyataati amⁱ waisangi ko satise.

“Nisi isⁱhiyai kawitandⁱhapaapi nini Autaahaatⁱhoninⁱ niwahoninⁱ gwinyaati tipⁱtaapatⁱ usonitⁱ kawito,” *Winihapi 32:36; Aunihihiri 135:14*

tati katise.

³¹ Amⁱ siyatⁱ Awaisiho Autaahaatⁱho watipiho kahapaamapⁱpa nahatewa osamatⁱ jatisⁱho maipⁱhaiwa kaiwaiwaapⁱ koai apousonihⁱ yaawⁱhandⁱ numwitandⁱ komⁱ ikwiraahⁱ utaaho woaisⁱ isⁱwonaahⁱ apⁱpaahⁱ awaindⁱhandⁱ waati

yaitaise.

*Nyah Nyam K̄raisihop Ḡwunyaahohit handi
Anitisaat Isiwatit haawo*

³² Isi sahi jih wuwanhura sangi namasati nasoaipasipi paapi gwinyaapise. Autaahaatihomi nausainjiti handi sangisaapihi nasoaipasih amti sahi sandi nausainjitiindi nehohururaapi baiwi gwinyaapise. Sura ishiya usa sangi pohiriwi amti nitaniwihaiwa amti sami maaraho ambipati naanjasisati yaasahaiwa waati pihitiw nasanyawi kasisauhi newaayopo. Sasisauhi newaahandi kandi sahi andtitiw bitotawa kaiwa yaasati naanjiwaiwai tipindiwimawaayopo.

³³ Iyataat amti wiweti ishiya K̄raisihop gimaawunyaapihiya sangi ishiyaamti ndihet ihaati tisapi mimaipisiwi sisipihisatiti kahitiwi noaapisamawaayopo. Aiwi amti sahi wiweti ishiya usa samataiw yaawihaiwa nepi bimohiyhiyai maaraho nepi andtitwipi kiyaisawi kiya nehohiwaiwa amti sangisangi maasi ninawiwi newaayopo.

³⁴ Sahi Autaahaatihop ḡwunyaahohiyhiyaatami usaatangi ishiya nasamaasi nuwi nasapuhauhi amti usaat kiyaapi maaraho asipaiwi nuwi kiyai usoniw iwitata manawaayopo. Ami ishiya napawi samihapa kahapaamapi pa sahi iswasohipipa nesi niyauhi, sahi kiyai nehi nanhaiwi maaritiwi winjahauhi nasewaayopo. Kmandi sahi siyohitmandi amti sahi saiwi gwinyaawaawe. Nyamapa kimba nanyehohippai nusatipihahapa

yahapaisahiyaanis i kapa nyapi nga ahinyot taiso tiw i mmoniw i gwinyaawaawe.

35 Ami sandih i akitis i sahi Kiraishop i giwunyaahohit handi windi namaamapi baiwi sahi kiyaatinih i kop i giwunyaawaat wise. Ami andititiwi kop i giwunyaawaawaah i ami apipaah i gaahaiwa nawihetahaiwa sahi Kiraishop i giwunyaahohiy ihiyatangi wihoaanj i hapa Autaahaat iho nasanyonih i ami sahi naitaapo, ami Autaahaat iho nahataapa nasamitand i katimb i pa kapaaro.

36 Ami sahi sami Kiraishop i giwunyaahohit handi nepi anditip i kiyaatinih i kop i giwunyaapi nuw i se. Ami sahi saiwi, Autaahaat iho maaritirihireti daiwi ko gwinyaati maaritimbi pa kaiwi binyaihi, ami Autaahaat iho sangi nasamitand i jih i t manat i katimb i pa titih i kapa nasamitaise.

37 Ami sahi Kiraishop i baiwi kiyaatinih i giwunyaapi nutaat i we, ami ko napitand i huraapi Autaahaat homi pitwiha wapihi jipat pindis i haat i hap i satiso:

“Windi otih i maah e. Napitaano tis i ho yaho taati napis i ami ko keti kim i kuraan i hi nasati noaipaitaise.

38 Is i utaaho ningisati titih i tis i ho nisapi ginunyaati bimitaise. Ami ko yayat i japihi onihitataataah i ami nin i kop i windi maarimiti to tat i katise,” *Abakuk iho 2:3-4*
tat i jipat pindise.

39 Iyataati ami nyah i hi is i hiya usa saiwi Autaahaat i hop i yaiwi onihiti wi koai ahosumapi

Kiraisihopि kiya ḡwunyaahohit̄handi nama-hohiyihiyaamatiyaahiyaaninimahe. Owetise. Nyahit̄ nehit̄ nyangi usaane. Nyangi usaanin Jisaasihopि ḡwunyaahohit̄handaahit̄ koaisaat̄ asiyaanimataati bimit̄haawi Autaahaat̄ho net̄ anitisa nyaiwatataise.

11

Wapaapi Gwinyaahotihandami Tanyaahaapihaare

¹ Nyahit̄ wapaapi gwinyaahotihandami tanyaaha siyate: Nyahit̄ wapa nait̄haawi gwinyaawaati jatohipipa kapai nyamit̄ ndihaara sangit̄ mmonihaahandit̄ kandi yahapa taati nasataisit̄ amit̄ kapa akit̄ naito taati mmonaat̄ gwinyaahaayo. Iyaati amit̄ kapa akit̄ ahondait̄ amit̄ kapa noaipaitaise taat̄ mmonihaayo.

² Ḡwunyaahohit̄handi kimikandapि nyahit̄ isihiya jihuraahiyaapi gwinyaopenihaayo. Kiya Autaahaat̄hopि ḡwunyaahauhit̄ kandapi kiyai Autaahaat̄ho saundat̄, “Sahit̄ tit̄hiyaate,” undat̄ kiyai usonataise.

³ Nyahit̄ Autaahaat̄hopि ḡwunyaahohit̄handaahit̄ ko nyangi net̄ siyat̄ ḡnunyaataise. Yamit̄hapatunit̄ amit̄ yapit̄patunit̄ amit̄ kahapaamapipa nahataapaunt̄ Autaahaat̄ho komit̄ watit̄handisa nehit̄ pit̄wihaara katihit̄ amit̄ kapa katirihiret̄ noaipati ahondaise. Isit̄ amit̄ kahapaamapipa nyamit̄ ndihet̄ auta ahotihit̄ mmonihohipaamunit̄ amit̄ kahapaamapipa wapa windit̄ auta ahimotihit̄ nyahit̄ nyamit̄

ndihaara monihohipipaamuni mmonat neti Autaahaatiho kiyati ahaihi ahondaise.

Aberiho Inokaho Nowaaho Nga Autaa-haatihopi Giwunyaapihiyaare

⁴ Iyataati jih iimehura Aberiho Autaahaatiho piwihha katisihha biyat atiwisati ami Autaahaatihopi giwunyaati nandapa maahoaipati kohasihiho titih Autaahaatiho maaritimbipa kapa tihat koai dipumanitandi nesi notaiese. Aih Autaahaatihomi ndiheti Aberihomi gaarehandi saaho Kenhomihapai nusatipihaat gaahamwaanj noaipataise. Aih Autaahaatiho Aberihoai saundati, "Kinyi nisi ndiheti titihoje," undataase. Aih ami Aberiho aimi napoti owendihihandi kandi ko Autaahaatihoai biyat atiwisati ami giwunyaasitihanda nyangi wanisangi konih taati piwaanyatataase.

⁵ Inokaho so Autaahaatihopi nga giwunyaati ami ko isihiya usaamatiyati windi napotaamaise. Ko Autaahaatihoai neti komi maarihou usawiwat wiwisih ami Autaahaatiho Inokahoai autaah ambipatisati ahoyati asohoai numwaasi yamihapataatihi niyataise. Aih sandapi komi ambipati usa windi mohopo. Owetise.

⁶ Isi ami utaaho itapaati wo waati nehi Autaahaatihopaahiyati nga gimaawunyaataataah ami so saatapi Autaahaatiho apipaahi windi maarimititaise. Owetitaise. Ami nin sandi katotimandi apaapiamaato. Ami wo waati Autaahaatihomihini deti naitandaah Autaahaatihometirihiretapi akite tatiki mauri gwinyaane. Autaahaatiho akitiho akohosi

am̄ ko yaho bindataise tat̄ gw̄nyaane. Iyat̄ ko is̄hiya kopaahaiw̄ kop̄ maaritiw̄ daahohiȳhiyai kapa wihoaanj̄hapa nunyahoe t̄w̄ gw̄nyaap̄ise.

7 Jihura Autaahaat̄ho kom̄ nd̄het̄ is̄hiya ap̄paah̄ maip̄haiwa kiyohiȳhiyai nemaitandi gw̄nyaataise. Iyat̄ Nowaahoai j̄hi t̄manati kaundih̄ am̄ Nowaaho Autaahaat̄hop̄ nga ḡwunyaahos̄ kom̄ ḡwunyaasit̄handi kandaah̄ p̄w̄ha koai Autaahaat̄ho kaundis̄ha at̄wisataise am̄ kapa Autaahaat̄ho kaitandi katimb̄pa Nowaaho kom̄ nd̄haara w̄ndi monataahando. Siyat̄ Autaahaat̄hoai at̄wisat̄ kopuh̄ ap̄paah̄ awais̄ho kot̄ kom̄husasisat̄ w̄ndi nep̄ nopsis̄niw̄ owemetiwi nga bim̄taatiwi kiyataise. Iyat̄ ko Nowaaho Autaahaat̄hop̄ ḡwunyaasit̄handa is̄hiya maip̄haiwa kiyohiȳhiyai sah̄ maip̄hiyaate undat̄ net̄ nunjataise. Iyat̄ ko kom̄ ḡwunyaasit̄handa noaipat̄ utaaho t̄t̄hondaise is̄hiya nga Autaahaat̄hop̄ ḡwunyaahohiȳhiyaam̄ ot̄hat̄hapo.

Ab̄raaham̄ho Autaahaat̄hop̄ Wat̄ip̄itat̄ Nga Ḡwunyaahore

8 Ab̄raaham̄ho Autaahaat̄hop̄ aim̄ wat̄ip̄itat̄ ḡwunyaahos̄ am̄ Autaahaat̄ho koai sata kaundataase. “Kinȳ k̄mb̄hi kinȳ an̄ip̄ip̄hi namasi kaan̄hi wap̄hap̄ numwe,” undataase. Saundihi Ab̄raaham̄ho Autaahaat̄hom̄ p̄w̄ha at̄wisat̄ kom̄ aunah̄pat̄ namati dosi wap̄hap̄ notaise. Ko siyat̄ dosi wap̄hap̄ Autaahaat̄hom̄ p̄w̄het̄

naimbiþihî sapîhi yapıpatî wîti ipotîhura
 Autaahaatîho koai nunyonîhi katî noaipati
 tîtîhi komîhatimatîtandîhataahapî notaise.
 Iyataatî sapîhi naimbiþihî apîpaahî ko wîndî
 monahondaahandî kandî gîwumyaasitîhanda
 kapihapi nehi notaise.

9-10 Ko Autaahaatîhopî gîwunyaasitîhanda
 sapîhi notî nehi gohaporîho, yapıpatî wapîhi
 wîtaahapîhomatiyatî daayati bindataise. Aihî
 ami ipotisangi komî mwaaho Isaakîhounî
 ami komî satîho Isaakîhomî mwaaho
 Jekopîhounî Abîraahamîho kairîhîri kîretî
 kaimî bindamaise. Aimî ami kindarisangi
 Abîraahamîhoai pîwîha jîhi tîmanatî
 Autaahaatîho kaundisîha naasîka nepîhindarî
 bindamaise. Iyataatî ami Abîraahamîho
 anjaanjî nehi gohaporîhaiwa anjîmatatî
 nupwîsasati kahapîhi kahapîhemeti nonasayatî
 daayati bimindîmandî apaapîmaahe ami
 kohî aunahîpatî awaipati apîpaahatî anjaanjî
 pîhitatî ahetîhatî netî bimîtandîhatapî
 taatî jatataahondaate. Iyataatî satî
 aunahîpitî awaipati Autaahaatîho sawaho
 gwînyaasîrîhîretî setîhatitîtando tatî gwînyaatî
 anjîmatipatapo.

11 Amî Saraahaatisangi Autaahaatîhopî
 gîwunyaataise. Iyatî kaati maaha
 namwîtandîhura nusatipati nehi yatîtîpîhaatî
 bimaami nasati aimî aungwaamaatîndaise.
 Iyataahandî kandî kaati Autaahaatîhopî
 gîwunyaasîhi ami Autaahaatîho kaati maaha
 namwîtandî watîpîhandî nunyatî netî
 andîtîwiwataise. Aihî ami kaati satati

nin̄ī maaha namw̄itand̄i Autaahaat̄iho aim̄ jih̄ t̄imanat̄ katind̄ihandis̄ maaha t̄it̄ih̄ namw̄ito tat̄ kop̄ ḡwunyaasit̄ihand̄ kandaah̄ Autaahaat̄iho kaati wat̄ip̄ihand̄ numwihī net̄ and̄titat̄ wat̄ip̄itat̄ gw̄isitat̄ maaha wohoai namotaise.

12 Aih̄ī kaatam̄i war̄iho Ab̄iraaham̄iho so ap̄ipaah̄i aim̄ aungw̄ihondaati ko napw̄itand̄ihand̄ aim̄ detindaise. Ko setahondaahand̄ kandi amī ko noaipat̄ is̄hiya ap̄ipaah̄i taah̄it̄ihandam̄ sat̄hoematataise. Aih̄ī utaaho k̄miko naasoetapī is̄hiya ap̄ipaah̄i taah̄it̄ihand̄ amb̄ipat̄ owehand̄ saiwī kaumbwaat̄ is̄hiya wind̄ī nga aw̄im̄it̄iw̄ī amī waap̄haatam̄i aripat̄ wind̄ī nga aw̄im̄it̄opatamatawaiw̄ī wind̄ī aw̄im̄it̄iw̄ihand̄ namoyaatiw̄ī noaipawaayopo.

13 Iyataatī amī kusasī Ab̄iraaham̄iho amī Isaak̄iho amī Jekop̄iho sanḡi napopī bindawaahura kusasiñih̄ Autaahaat̄hop̄i wat̄ip̄it̄iw̄ī ḡwunyaapī nuw̄ihusase. Aiwī amī kusasī napowaawisangi ḡwunyaahohit̄ihand̄ kandisawī ahoyawī ḡwunyaapī napowaayopo. Aiwī Autaahaat̄iho kaundimb̄pa sanḡi numwihī sanḡi mmonīwī nep̄ihiyaare. Aiwī kiya kapaapī maaritīwī amī kiyaamī maarihom̄i nd̄iharaa nehī kaanihapī Autaahaat̄iho kaundimb̄pai winjap̄ihiyaare. Aiwī kiya is̄hiya kap̄ih̄ yap̄ipatam̄i satoya maasī bimohiȳhiyai wind̄ī namitan̄iw̄ī saundīiw̄ī kaundīiw̄ihiyaare. “Nyahī nehī gohaporihyaanī sam̄ihatih̄ī k̄mbih̄ī gohī bindih̄aayo. Nyahī nehī nyangi wap̄hap̄ihiyaane amī nyangi

usaanin̄i yap̄ipataap̄ih̄ bind̄ihaayo," und̄iw̄i kaund̄iw̄ihiyaare.

14 Iyataati am̄i k̄imiya katohiyīmiya yap̄ipati nuwi bimoh̄imatap̄ nyam̄ihat̄imahe gohīhata bind̄ihaayo t̄iw̄i gw̄inyaapīhiyaare nd̄i katot̄imand̄i apaapīmahe, k̄imandape. Is̄hiya sat̄iw̄i katohiyīhiya siya yap̄ipati k̄iyaapīhat̄i ap̄ipaahat̄i k̄iyaam̄ihat̄imatonīhi nep̄i k̄iyaam̄i aunah̄ipati am̄i an̄ip̄ip̄himaton̄hi bim̄taatiw̄ihiat̄i naitaat̄iw̄ihiat̄i jat̄im̄ nowaahiya katawaatopo.

15 Am̄i kiya yap̄ipati aunah̄ipati j̄ihura bimamb̄iw̄i kap̄ih̄i namasi nasoh̄ipataahap̄ gw̄inyaapī katawaawaah̄i, am̄i kiya dop̄i k̄iyaamapa nep̄i isisi k̄iyaam̄i yap̄ipati aunah̄ipataahap̄ japīhi naitauhe.

16 Am̄i k̄iyaah̄i nehī yap̄ipati w̄iti gaahatī nga itatamanin̄iw̄i maapī yap̄ipataap̄ih̄ bimoh̄ir̄ih̄ret̄i nusatip̄haapī nehī kiyai wamwaanj̄ sanah̄iwaiw̄i bim̄taatiw̄ihiat̄i gw̄inyaawaatawaawi katawaatopo. Sand̄ih̄ am̄i kiya aunah̄ipati gaahatī yam̄ihapataat̄ī naitaat̄iw̄ihiat̄i gw̄inyaawaatawaawe. Iyataati am̄i sand̄i kandaah̄i kiya Autaahaat̄hop̄i sat̄iw̄i nyam̄i Autaahaat̄hoe t̄iw̄i katauh̄i am̄i Autaahaat̄ho kiya sat̄itaatiw̄i w̄indi mamaawise. Ko kiya kom̄i is̄hiyaimat̄itaatiw̄i k̄iyaapī maaritataise kiya nis̄hiyaaso tato. Siyat̄i ko k̄iyaapī aunah̄ipati awaipati anur̄imatatī net̄i tit̄hemasīho.

17-18 Iyataati am̄i waara Autaahaat̄ho Ab̄iraaham̄hoai ko nehī ak̄it̄in̄ih̄ wat̄ip̄itat̄i ḡwunyaatī am̄i kopaahiyatoatihī wapa

kawitandi nunjenataise. Iyatı amı Abıraahamıho satati Autaahaatıho nıngi nanımitandi kandimbipa titihı kapa nanımitaiso tati konıhi gıwunyaapı notoaatihı ko wındı kaitandıhandı kandı kaime undatı koai Autaahaatıho nunjenataise. Iyataatı Abıraahamıho wapa kaitandi Autaahaatıho nunjesıtndı nehi wapaapımunje. Ko komı mwaaho nehi naasohıhi Isaakıhoai sohoai tiwati tıhatı dıpumanatı gaarehandı numwıtandi Autaahaatıho nunjenataise. Aihı Abıraahamıho Autaahaatıhopı apıpaahi akıtınıhi watıpitati gıwunyaahosı amı ko Autaahaatıhomı pıwıha nemaitandıhandapı yayatı pıwıha kaundatı nunjesıtthandı atisatı kiyataise. Iyataatı amı so Isaakıho nehi kımıko naasoetapı netı Autaahaatıho Abıraahamıhoaisunı amı komı isıhiya ipotıhura komıhetapı namıwıyaatisaihıhiyai gaahaiwa kawitandi jıhi tımanatı katisıhore.

¹⁹ Amı Abıraahamıho Autaahaatıhoai atıwisatı sandı kaindımandı amı ko siyatı gwınyaataate: Autaahaatıho isıhiya napohiyıhiyai nga japıhi ahowimatı numwaahosı amı kımıkıretı nısı metıho Isaaskıhoai nıni titı tıhıti koai numwisanıhi ko Isaakıhoai japıhi nanımitaiso tatı gwınyaataatı sandı kiyataise. Amı kımırı kıretı Abıraahamıho Autaahaatıhopı gıwunyaasıpamatatiyatı sıwipatı noaipataise. Ko komı mwaaho Isaakıhoai sohoai tiwıtandi tımetihı Autaahaatıho ikwırı tipındatı sandı kınyı Isaakıhoai kamaawime undatı nematı nıwisapusıtımandapı Abıraahamıhohı siyatı gwınyaataise, nısı metıho Isaakıho aimı soho

napomas̄hoai Autaahaat̄ho sawaho ahowimat̄ numwaati n̄ngi japīhi naninyataise, tat̄ kom̄ maar̄hoaat̄hi gw̄nyaataise.

Isaak̄ho Jekop̄ho Am̄ Josep̄ho Autaahaat̄hop̄ Nga Ḡwunyaap̄hiyaare

20 Iyataati am̄ Isaak̄ho Autaahaat̄hop̄ ḡwunyaati kopaahiyahos̄ ko satati Autaahaat̄ho met̄ho Jekop̄hoai ap̄paah̄ gaahaiwa kawitaiso tat̄ kom̄ maar̄hoaat̄hap̄ gw̄nyaataise. Siyat̄ gw̄nyaataati Isaak̄ho kom̄ mwaaho Jekop̄hoai pīw̄ha gaaha am̄ ap̄paah̄ wat̄pīha kaunda saundataase. “Autaahaat̄ho gi ap̄paah̄ gaahaiwa kahisati nah̄mitaise,” undati net̄ nunjataise. Iyataati am̄ k̄im̄k̄ireti kom̄ mwaaho Isohoai saundataase, “Autaahaat̄ho gi wapa kahisati nah̄mitaise,” undati wat̄pīha kaundataase.* Iyataati kurisun̄ am̄ kuram̄ saisatoya ipot̄ ipot̄hiyaisun̄ ipot̄ wapa nusoapati kawimat̄tand̄hapaapi Autaahaat̄ho gw̄nyaati maaritir̄h̄ireti mmonati jatetinjati Isaak̄ho mwaahuri ausaat̄ kaundati net̄ nunjataise.

21 Iyataati Jekop̄ho Autaahaat̄hop̄ ḡwunyaati nehi kopaahaim̄ nunjati aim̄ ap̄paah̄ aungw̄hotati napw̄tandi det̄tih̄ kom̄ nḡir̄h̄ir̄ isiwat̄ mw̄tip̄pisati dair̄h̄ireti mw̄ind̄witati bindataise. Siyat̄ bindataati kom̄ satohuri Josep̄hom̄ mwaahuri Autaahaat̄ho gaahandi nunyat̄ kawitand̄handapi kaundataise. Iyat̄ aim̄ aungw̄hondaati

* **11:20:** Sur̄ Jekopiȳ Isoya aw̄tip̄huri sanaat̄ namohure. J̄hi Isoho napīh̄ ipot̄ Jekop̄ho nasataise.

anditititandihandi owetihî komî ngîrihîraasînî mwîndîwitati tîtihî bitondaatî Autaahaatîhoai netî mepi autaahemwataise.

22 Iyataati amî Josepîhoaisangi Autaahaatîhopî gîwunyaasitîhandaaahî ko taati napotaahetî Isîraherîhiya ipotîhura Isipîhandî namasi nutaatîwîhandapi pîwîha kandaase. Katati Isîraherîhiya Isipîhandî namasi nowahura komî ambîpatî Kenaanîhandaahapî nesi nutaatîwîhandapi pîwîha kiyai kaundati wînîhundataase.

Mosesiho Autaahaatîhopî Nga Gîwunyaahore

23 Mosesihomî saniyi sapiya Autaahaatîhopî gîwunyaasitîhandaaahî Mosesihuai sanaatî aimî namwihi ipotî waati murîmopî noaasamaise. Kasanyuri Mosesihuai usonama koai apîpaahî gaaho amî nehi koai wamwaanjîhotihî Isipîhandî jatisîho awaisîho kinjîho Ipîruhiyaamî manyinya sangîhiya usîhiya nahatiyai saniya namwisaihi nehi keti kuraanîhi siyîhiyai tipi owemapise tatî wînîhapîpa wapa ahaihîhandî kandî kapuri kapaapi yamaaimî sandî kiyamaise.

24 Mosesiho aimî gwînyanatî awaisîhotati amî ko Autaahaatîhopî gîwunyaataise. Ko siyatî gîwunyaasitîhanda kopî isîhiya satîwî Isipîhandî jatisîho awaisîho kinjî Perohomî maataatamî mwaahoe tiwî katitaatîwîhandapi ko wîndî maarîmitise. Ko nehi pohipiyataise.

25 Ko siyatî gwînyaasitîmandî apaapîmaahe. Amî isîhiya nehi sawanaamî ambîpatî maaritati gaawimainjîpîpa keti masîhonjeti owetitandihapa kiyohîrîhîreti ko kaitandi wîndî

maar̄imitataate. Ko neh̄t kom̄ is̄hiya k̄im̄kiya Autaahaat̄hom̄ is̄hiya yaaw̄haiwa kiyai Isip̄hiya nunyauh̄ nep̄ bimoh̄patamatiyat̄ koaisangi k̄ret̄ kiyaisati maas̄ yaaw̄haiwa naitand̄ gw̄inyaataate.

26 Ko siyat̄ K̄raisihoai maw̄haiwa nunyoh̄waiwa n̄n̄ naitando tat̄ gw̄inyaati am̄ Isip̄handam̄ gaahapa anaah̄ip̄pa naw̄iho gor̄hand̄ siriwaahand̄ am̄ wapa gaahapa kapet̄ is̄hiya kiyam̄ maar̄ho ahiyaw̄ nahoesaahoh̄ip̄pai daat̄pat̄patamatiyat̄ mmonataise. Iyat̄ am̄ ko sand̄ kaind̄mand̄ am̄ koai Autaahaat̄ho ipot̄hura gaahapa wihoaanj̄hapa nunyonih̄ naitand̄hapaapi wat̄pit̄tati konih̄ gw̄inyaataate.

27 Iyat̄ am̄ Mosesiho wat̄pit̄tati Autaahaat̄hop̄ ḡwunyaasit̄handa awais̄ho kinj̄ Peroho Mosesihop̄ apowitand̄handapi w̄indi yamaayati Isip̄hand̄ namataise. Namati ko ap̄paah̄i wat̄pit̄tati Autaahaat̄hoai is̄hiya usa mausohoh̄hoai ko aim̄ taati usonataahomatiyat̄ daayataise. Siyat̄ ko daah̄ s̄ireti wat̄pit̄tati bitot̄ bindataise.

28 Iyataati am̄ Mosesiho Autaahaat̄hop̄ wat̄pit̄tati ḡwunyaati kimbap̄ho pasopaahand̄ namaasataise. Iyat̄ ko ḡwunyaasit̄handa sip̄sip̄ho tiwat̄ am̄ kom̄ jit̄ipat̄ an̄haiwaami matawihip̄haiweti maasomwaanj̄ jaapise undati Isiraher̄hiyai kaundih̄ jaawaayopo, am̄ Autaahaat̄hom̄ enjer̄ho yam̄hapataat̄hap̄ ot̄ip̄pat̄ho Isip̄hiyaam̄ manyinya us̄hiya bwand̄p̄hiyai tiwamaitand̄ natausaasis̄ho am̄ jit̄ipat̄ mmonataati Isiraher̄hiyaam̄

manyinya bwandip̄hiyai w̄ndi t̄maawat̄ nehi nusatipaitando.

Isiraherihiya Taahiyihiya Autaahaatihop̄ Nga Giwunyaawaayopo

29 Iyataati ami Isiraherihiya Autaahaatihon yangi nyam̄ tiworisaami ikwiraatihapi nga tinjaati nanyamaaitaiso t̄wi kop̄ giwunyaapi kandaah̄ Durih̄ir̄ Amatenih̄ir̄ yapipati awasati ikwahipatetamataiw̄ itipapi nahaitawaayopo. Iyahui ami kiyaami tiworisa Isip̄hiya ipot̄ Isiraherihiyai w̄rainji nuwi Dur̄ Amatenih̄iram̄ otihapitih̄ ami durih̄ir̄ ikwananaatamatiyat̄ wihiwihoaanj̄ napopiwati ahetirih̄ir̄ japihi nasati bitatat̄ Isip̄hiya kiyaisinhi net̄ nanat̄ nawatisamataise.

30 Iyataati ami Isiraherihiya Autaahaatihop̄ giwunyaapi kandi giwunyaahotihanda satiwi Autaahaatihon kimat̄ aunahipati awaipati Jerikomandam̄ matamb̄ mwip̄ biseminji net̄ ahoyonih̄ nawatatesi yapipataapih̄ t̄mihaitaiso t̄wi asis̄ha nahateweti sepen̄ kaiwihara kapa matamb̄pai nep̄ otaatemapi nes̄wesip̄ ikwauh̄ir̄ nawaapi nep̄ t̄mapi kapa matamb̄paam̄ ipaahaapi mangiraini daiwi bitohauhi ami Jerikohandam̄ matamb̄pa asis̄ha sepenhet̄ ahoinat̄ nawatatat̄ t̄mahiya ik̄s̄mwinje.

31 Iyataati ami apopaati waati kaatam̄ ambipati Rehepihaati jihura daihiraapihaatimataati dainjahaati kaati Autaahaatihop̄ giwunyaasitihanda ami kaati isihiya maip̄hiya Autaahaatihop̄ pohipaiwi

amī koai atīhomaawisohiyīhiyaisatī maasi
wīndī namwaapwise. Amī sandī kaati
wīndī namwaapwindīmandī amī isīhiya
aunahīpa Jerikohandi napitetahate tīwī
jawī mmonīwī usitataatīwī Josuwaaho
natausaasisawīhiyai kaatami arqānī napaisaatī
numwaatī iwītatamasitīhandaahē.

32 Iyataatī amī isīhiya Autaahaatīhopī
gīwunyaapi nehi kopaahiyohiyīhiya yahandī
api paahi taahītīhande. Isī amī nīnī natindī
nahatiyaapi kasatīmī naisanīhi amī notī
api paahi utaaritamaitaise. Isī amī nīnī usa
nehi usiyīhiyaapi nyamī asoya asisa ahiye ndī
tarīwaindī siyaare ndī kasatītaano. Kiyaami
ambīpatī kīmiyaare: Gidiyonīho Baraakīho
Samīsonīho Jepītaaho siyaare. Aihī amī
Daawitīho Samwerīhoe. Aihī amī isīhiya usa
jīhura Autaahaatīho pīwīha kaundihi atiwī
nepī Autaahaatīhopī awusaapi amī isīhiyai
ausaapi kopī kawundiwi kaundohiyīhiya
pīropetīhiyaare.

33 Iyataatī isīmiya kīmiya nahatiya
ambīhītohiyīmiyaunī amī isīhiya usa
ambīhīmaatohiyīhiyaunī nasisoarī Autaa-
haatīhopī gīwunyaapi nehi kopaahaiwīhiyaare.
Saiwī kiya watīpītīwī gīwunyaapīhiyaasi wiwa
sawanaamī watīpīhandī andītitotīhanda wīndī
kamaitaahetahaiwa amī nehi Autaahaatīho netī
kiyai andītwisīhi kiya kaiwa nga nanīhaiwī
kiyawaayopo. Aiwi kiyaami usa isīhiya
api paahi watīpīhiya kinīhiya yapīhaiwa wiwa
jatohiyīhiyaisawunī amī kiyaami tunnīwī
yahwīnīwī pwīsīpī yaipa kiyohiyīhiyaisawī

tunn̄iw̄i yahw̄in̄iw̄i ami kiyaahemat̄iw̄i
 tip̄i yahw̄iw̄i ip̄ihatiw̄i owemawaayopo.
 Aiwi is̄hiya ami yap̄ipati wiwaaraahiya
 Autaahaat̄hoai maat̄maat̄wisohiȳhiyai
 kiyaam̄i maat̄maat̄rap̄i tit̄hi gaahati kaiw̄i
 ami wihoaanj̄hand̄i yaaw̄ihandi nunyaw̄i ami
 Autaahaat̄ho kiyai wapa numwitand̄i j̄hi
 p̄iw̄ha katimb̄pa kapa tit̄hi kiya newaayopo.
 Aiwi ami kiyaam̄i usa suh̄ri awair̄h̄ri
 ainj̄h̄rih̄ri t̄mwip̄ih̄ram̄i maahomwaanj̄
 nep̄i n̄wisapuhauh̄i ami k̄ri kiyai w̄nd̄i ikot̄
 namainje.[†]

34 Am̄i kiyaam̄i usa Autaahaat̄hop̄i
 giwunyaahot̄handa sis̄ha awaiwaiwa
 t̄hwit̄h̄ri nait̄purisat̄ t̄hihih̄haiwai nep̄i
 nisapuhauh̄i ami kiyai w̄nd̄i t̄hamaamase.
 Aiwi ami kiyaam̄i usa namatanaat̄
 bainat̄h̄ra is̄hiya w̄nd̄i t̄maawopo
 ami kiya naw̄sawit̄w̄i yan̄him̄hauho.
 Am̄i kiyaam̄i usa aim̄i napaindit̄ma
 kaasar̄hat̄aimat̄waw̄hiya kiya ami j̄haat̄
 noaipapi wat̄ip̄hiyaimataawaayopo. Aiwi
 ami kiyaam̄i usa tunawaahura kiya noaipapi
 ap̄ipaah̄i wat̄ip̄hiyia t̄mwip̄ih̄iyaimataawaayopo.
 Aiwi tiworisaisawi tunniw̄i yahw̄inohiȳhiya
 taahiȳhiya yap̄ipati w̄taahap̄hiya kiysi
 tw̄taat̄w̄i nasohiȳhiyai tahamanauh̄i
 yan̄h̄mawaayopo.

35 As̄hiya usa kiyaam̄hiya aim̄i
 napom̄hauh̄hiyai Autaahaat̄ho ahowimasih̄
 kiya japihi nepapi asiyaimatauh̄i ami kiysi

[†] 11:33: Sir̄ suh̄ri ainj̄h̄rih̄ri Raiyon̄handap̄to.

as̄ihiya jap̄ih̄i numwaawaayopo. Am̄i usais̄i kiyaam̄i tiworisa napupw̄i kiyaam̄i amb̄ipati tip̄i nōpis̄as̄iw̄i ap̄ipaah̄i waat̄i yaaw̄ihaiwa nunyauh̄i kiya napw̄it̄ihat̄i kat̄i namwaapopo. Aiwi kiya Autaahaat̄hop̄i ḡwunyaahohit̄ihand̄i wind̄i namaamahopo. Am̄i kiya napōi m̄ihaati yam̄ihapataat̄ih̄i naiwi Autaahaat̄hoaisaw̄i nga baiwi kiyaan̄ih̄i bim̄itaat̄iw̄i maarit̄iw̄i gw̄inyaawaawo.

36 Am̄i usai kiyaam̄i tiworisa sis̄ipundiwi m̄imaip̄iwiw̄i maahoapuripw̄i maw̄ihaiwa nunyaw̄i nep̄i yupawaayopo. Am̄i usais̄i akit̄in̄ih̄i nep̄i daah̄i ap̄ipaah̄i m̄imaip̄iwiw̄i w̄irih̄iri wat̄ip̄ih̄iri sen̄ihanda nep̄i w̄isasaw̄i w̄rap̄i nimaapi am̄i nep̄i is̄ihiya naputohip̄ip̄ih̄i napuwawaayopo.

37 Am̄i usais̄i naw̄iharaa tip̄i tip̄i niyauh̄i napōi am̄i usai ot̄ihap̄ihap̄i sohanda namandipapi tip̄i am̄i usai namatanaat̄i bainat̄ih̄ira timawaayopo. Am̄i usa nehihaati yap̄ipata nuwi napiwaiwiw̄i sip̄isip̄ihand̄i am̄i memetih̄iram̄i at̄itati nupw̄i ahoaapi gw̄iniwi niyopi namaasataawaayopo. Aiwi am̄i usa gaahapa apotih̄iri yutih̄iri niyopi namaasat̄itaatiw̄ihapa owetati am̄i nandaatiw̄ihapa nausetitahiya daiwi bindawaayopo. Iyauh̄i kiyai kiyaam̄i tiworisa mandit̄ip̄iwiw̄i m̄imaip̄iwiw̄i am̄i kiyaan̄ih̄i tip̄i mupw̄i yaaw̄ihaiwa nunyam̄i niyauh̄i kiya naan̄ihaiwa k̄ihaiwa k̄ihaiwa waat̄i newaayopo.

38 Is̄ihiya yap̄ipatamb̄ihya ap̄ipaah̄i daah̄i maip̄it̄iw̄imawaaw̄i am̄i kiya wind̄i nga is̄ihiya Autaahaat̄hop̄i ḡwunyaahohiȳihiyai nehi

winjasaihi kiyaamihatih bimitaatiwihandı owendaise. Sandı setihı usa nehıhaati ipati iriwırıho ami anjaanı owehapıhi nuwi napıwaiwi kihapıhi kihapıhımapı ami sisıho sıhoaarıhıreti daiwi bindawaayopo. Kiya anıpıpıhi anjaanı owehiya kihapıhi kihapıhımapı daiwi nawipati yamwaasıhaara ami akosıha waapaipata nanopi bindawaayopo.

39 Iyataati isımiya nahatiya nını piwıha katımi nasohiyımiya Autaahaatıhopı watıpitıwi gıwunyaapıhiyaare. Iyauhi ami Autaahaatıho kiyai saundati, “Sahı nisapı gıunuyaahohıtihandı nisı ndıheti apıpaahı gaatatı titihindaise,” undahiyaare. Iyataahandı kandı ami Autaahaatıho kiyai wapa nunyatı kawitandi jihı piwıha tımanatı katimbıpa wındı namumwise.

40 Amı sandı apaapımaahe, ko aimı jihı mmonatı neti apıpaahı gaahapa nyapı nyamanatı nyaiwatataate. Iyataati kiyauni ami nyahuni maasıtisaihıhuraahıhi ko kapa gaahapa kanyisonıhi, kiyauni ami nyahuni noaipawaatı apıpaahı titihı gaatatı ami ko nyangi neti gaanyamatı gaahiyaanenyamaitando.

12

*Nyahı Nyamı Ndıha Jisaasihomıheti Ahiyaati
Kopı Gıwunyaıtıhaawo*

1 Isı ami nını kımaiwa nahatewa isımiya kımiya taahiyımiyaapı kato-hiyımiya nyangi nepı tıwipati awaipati mwipıhatamataiwı nanyapopıhıwi nyangi nepı nanyesıwesiwımawaayopo. Isı ami nyahı

kahapaamapipa nahataapa ami Autaahaatih
wapa ipipaatihamatyaati naupwanaati
tusatipatitihawiw nanyamihainjipi paatihapi
neti nanyisapuwati naanjanyisati neti
nyapatimbipa namaitihawo. Ami
maipihandt nyamiheti nanyamihatati wirati
nyaiwatatid daahit nyapatisati nyaiwatimbipai
namaitihawo. Iyataati nyahit andititaati
watipitaati bitotihawiw metaahit nihitaati
naupwanaati tusatipananaati Autaahaatih
nyahit wapa kaitihawiw nanyamimbipa
kaitihawo.

2 Siyaati taawa naupwanihawiw nyahit
bapiyaati nyamit ndiha Jisaasihomiheti
mwitipisaati ahyaati nasisoarit nehit kopaahithi
giwunyaitihawo. Ami Autaahaatih
nehit Jisaasiho naasohit sawahoisaahithi
namihanatit ahitihihosit Autaahaatihopit
giwunyaitihahireti ko namasati nyamit
jihemataati giwunyaasirihireti kimirete tati
neti nyangi nanyisitando. Iyataati amit Jisaasiho
sawaho nyahit kopit giwunyaahohitihandt
neti anditinyaiwatit watipinyamatit amit
gaanyamasihoe. Iyataati Jisaasiho ipotit
yamihapataatihit ko apipaahit maarititandihandt
Autaahaatih koai numwitatid neti
ahitwindihandt jati mmonataati namati
koai isihiya ipit titihit atawihatetit nerihira
tipimandaapi sohoai tiwawaawi mawihandt
numwitaatiwihandapi ko windit yamaayatit
neti awitimataise. Iyataati amit ko
saindihandaahit wanit yamihapataatihit ambipati
awaipati neti Autaahaatihoisatit maasi

ikwīrī gaatīhīraihoaanjī kahapaamapīpa
nahataapaisunī ami isīhiya nahatiyaisunī
gaamatī jatataise.

*Autaahaatīho Nyangi Titihenyamaitandi
Nyami Ambīpatī Maarīho Yaasīhapa
Nanyinyataise*

³ Sahī Jisaasihopī gwīnyaapīse. Amī isīhiya apowihī Jisaasihoai apīpaahī yaawīhaiwa nunyawī amī apīpaahī maipīhaiwa kawisauhīhandī kandī ko kaiwaapi wīndī yayatī namaamatī nehī konīhī bitondaise. Isī amī sahī pohipīmaiwi sahī naupwanotīhandī wīndī namaamīhaapīse.

⁴ Amī sahī maipīhandī tipīndītaatīwī yahoya-paatotīhanda samī usaatangi tisapī samī jītīpatī wīndī nepī namaasuhaahopo.

⁵ Iyataatī amī wapa sahī nanīpimatīwī kapaapi wonjī gīmunyaahohīpīpaapi gwīnyaitaatīwī japīhī kasatītandiyo. Satati sahī nisī manyinyaate satati andītīsaiwatī Autaahaatīho katisīha sahī wīndī gwīmunyaahopo. Titīho? Pīwīha saapīto:

“Nisī metīhonjanye, gi Awaisīho titīhehīmaitandī wapa kinyī maarīho ambīpatī yaasīhapa nahinyonaahī kīnyī kapaapi nehīhande tīpi wīndī gīmunyaape.

Aimbī ko titīhehīmahonīhī kandapi yaimbi namaamape amī kīnyī andītitīpī titīhī gaahīretī kaimbi daimbi bitoaitaapīhandapiso.

6 Awaisiho isihiya ko maaraho numwisiawihiyai napepaapi tihahiyauhuhura titihemwahore.

Iyatì amì isihiya nahatiya komì metihonjamatiyatì numwaasawihiyai wapa yaawihapa nunyahore,” *Ga Bimisaho 3:11-12; Jobaho 5:17*

tati katisihaapito.

7 Amì sikaiwetapi Autaahaatìho sangi titihesamaitandi amì yaasihaiwa sahiwindì maarimitiwihaiwa usinjaatì sangi ko nasanyataisì nepise amì mambihiya sapiya kiyaami manyinyai kawisohirihireti kasisataiso. Autaahaatìho sahi akitinihì komì manyinyaatìhi saiwa sangi kasisataise. Amì manyinya nahatiyaisaahi kiyaami sapiya titihewumwawaayopo.

8 Amì Autaahaatìhohì komì manyinya nahatiyai titihemwahore. Isì amì ko sangi windì titihemaa samahonaahi, amì sahi Akitinihì Autaahaatìhomì manyinyaatìmaahe. Owetise.

9 Amì sahi kmandapì gwinyaapise. Nyamì apiya yapipatambihiya nyahi sangihiyaanitonihura wapa kanyiwitihewinyamihauhi amì nyahi kiyai biyaati usonaati newaatì autaahi iwiwatihayo. Isì amì nyamì itipihomì Sapìho yamihapataatìhapìho nyangi kiyati ahinyisati amì maaritihaawiho itipìho ditihiri nanyamisiho nyangi wiwa yaasihaiwa nanyinyati titihenyamahonaahi amì gaaso taati nyahi naitihawo. Iyaati koai biyaati usonaati autaahi newa isiwatitihawo amì nyahi koaisaatì maasi jinjapìhi

bimít̄haahandap̄ saiwa ko kanyisataiso.

10 Nyam̄i apiya yap̄ipatamb̄hiya neh̄i masihonjap̄ kiya nyapi satiw̄i s̄ireti sand̄ nyam̄i manyinyaapi gaaso t̄iw̄i mmoniw̄i maaritoh̄irih̄ireti tit̄hepinayamawaayopo. Am̄i Autaahaatiho h̄nyangi nyatatamanitandi yaasihand̄ nanyinyat̄ tit̄henyamataise, am̄i nyah̄i ko sawahomatiyaati noaipawaat̄ am̄i isihiyai kometirih̄iretap̄ newa nunj̄it̄haawo.

11 Am̄i ko nyangi yaasihand̄ nanyinyat̄ taateti tit̄henyamasururaah̄i am̄i nyah̄i kandap̄ w̄indi maarimito, am̄i neh̄i nyangi yaasih̄i nehotih̄aaayo. Am̄i ipot̄ nyah̄i kandetap̄ mmonaati newaatosahura nyam̄i maarinho napaisaatindaise, am̄i nyah̄i namasaati tit̄h̄ireti daaya bind̄haawo.

Nyah̄i Andit̄itaati Watip̄itaati Bitoait̄haawo

12 Is̄i am̄i saiwa kaiwaapi sahi sam̄i ikwiri tisamahiyati wirandirih̄iri nep̄ tit̄hipise. Aiwi am̄i sam̄i atotipati auh̄iri tisamahiyati itsaitirih̄iri nep̄ tit̄hipise.

13 Aiwi daih̄ira tit̄hemapise am̄i sahi daih̄ira tit̄hi it̄ipapi daim̄i nutaatwo. Sahi saisaihi isihiyia usa kiyam̄i atotipati ikwauh̄iri turim̄haisawih̄iya am̄i tit̄hit̄iw̄i gaawimatitando. Sahi saiwi isihiyia kiyam̄i Kiraisihop̄ giwunyaahohit̄hand̄ noaipati sangi watip̄tisawih̄iyai nunjaw̄i nep̄ andit̄wip̄ise.

14 Sahi nahatiyaati isihiyia usaisawi sam̄i maarinho am̄i omaanjt̄tit̄hi yatihi napaisaatitonih̄i bimaawise. Aiwi s̄kaiwi bim̄taatiwih̄ireti baiwi dip̄waatiw̄i

mmoniwí nepi amí sahi nehi Autaahaatího sawahomíhiyaatítíwi amí nehi kopaahaitaatíwi neti yandíhisíhiyaatisi komíhati nepi kíreti daiwi bitopi maipíhandi samíheti apípaahi owehiyaati titíhiyaati bimaawise. Amí isíhiya windi Autaahaatíhometirihíreti daiwi bímitohohiyíhiya Awaisíhoai kiya windi mausondaapo.

15 Amí sahi baiwi jatíniwíhiyaati bitosawíse amí wiwa Autaahaatího sahi wapa gaahapa kamaiwi nehihandi gaahandi kasisati komí maarího asípisatisi japíhi nasamaasítihandi namapi amí japíhi nasamaasíhoai wiwa sahi namaitaawo. Aiwi amí sahi wiwa ipati yandípího maipího ikonati nurítímanaho nikosípatamataiwí sahi usaati maipíhaiwa kiyawaawi kaiwaara Kíraisihomí isíhiyai nepi turímaamaníwi amí kiyaamí daiwi bimotíhandi nepi nusopísasítaawo. Utaaho amí itapaatí saiwihiya isíhiya nga bimohiyíhiyai nepi numaamaníwi nusopísasítaapo.

16 Amí sahi baiwi jatiwíhiyaato amí wiwa samí usaati (namaatítíhiyaati amí namaamatíwíhiya) usíhiya amí asíhiya samí siwoya amí siwaasisaametahiyaisawi ambípati tímaamaipi ainjotahaiwa kaitaawo. Aiwi amí sahi Isohomataiwí kiyawaawi Autaahaatíhomí gaahandi sahi windi namaitaawo, amí nehi nandapaapi jaumwasíhi komí gwísihaapaahi gwínyaati ko Isohoai sapího mwaaho bwandípíhoai Autaahaatíhomí gaahandi nahandi numwítandíhandi Jekopíhoai nandapaapi nehi naasaara amí nandapa nehi

naasuraapihapaapi nunyataati kandikandiniihi namasipatamataiwo. Ami sahi siyawaawaah Autaahaatihom gaahandi windi namaitaapo.

¹⁷ Sahi mmoniwihiyaate. Siyat aimi nunyatosati ipot noti sapihoa gaahandi nanyinye undihihandi kandisapiho koai owe undiho. Ko sapihomi gaahandi naitandi apipaahi maari-tati anditati napamataahandi kandikamiko jihikaindihandi windi nga nemaamase amiko goti maipiyataahandi kando.

Nyah Jerusaremihandi Yamihapataatih Ahetindihanda Aim Noaipihaayo

¹⁸ Sahi sisihwo wo Sainaihomatiyaho, nga mmoniwami amisitwito, koaasinisishatihati amipipaahi maipiyatasihatati, wipati wipiwatititnambitinat asoaatatami knapaahoinhoaasin napiwinoaipawaamaayopo.

¹⁹ Saiwi sahi otipihokapaparihiri gaatinjihisiraherihya atiwami piwihanehi kai wa kiywipiwaundihiatisawaawami ka nyah windionihiotihika atihomitaano tohipipihisahinapiwinoaipawaamaayopo. Owetise.

²⁰ Ami kiya piwihanehi kai wa watipitatikaundisihawindi nga minjaapepihritaahetihakaundiho. Iyat amipiwihaka apipaahiwatipihasatati:

“Utaatihandisangi amisuhimaa sapihowapaisangikimbihisishomihini detinapimbipa kapaisinihinawihara yahw timapise,” *Japihi Numwaasiho 19:16-25* undati apipaahimitaahikaundiho.

21 Ami Isiraherihya saiwi apipaahi maipaiwi itipi yayauh am i Mosesihoaisangi sandaase: "Nini apipaahi aungwohandi yappaisati ititi maipaindi yayataayo," ndaase.

22 Ami sahihi siyahapih naiwi noaipawaamaayopo. Owetise. Sahi naiwi noaipahohipimbih nehi kapih wapih wi petahapih. Sapih Autaahaatihom sisihoi Saiyonihoaasini (Jaiyanihoaasini), sahi windi namusaniw am i miwitoaasini aimi naiwi noaipawaayopo. Aiwi am i Autaahaatihoi jinjapih bimisihom aunahipati awaipati taunihanda sahi naiwi noaipawaayopo. Sat aunahipi awaipiti taunihandi Jerusaremihandi, enjerihya apipaahi asakiyat maaritat ahoyanat tisisoaanati taahitihandam aunahipati yamihapataatih ahetipata sahi aimi naiwi noaipapi nandaawaayopo.*

23 Iyataat am i isihiya Autaahaatihom manyinya jih bwandipihiyamataiwi noaipapi ahoyanihohiyihiyamihatih am i yamihapataatih kiyaami ambipati Autaahaatihoaaisawi maas bimitaatiwihiyam ambipatisawi namihapi jipatipwisohiyihya ahoyanohipihi kiyaami otihatti sahi naiwi noaipawaayopo. Aiwi am i Autaahaatihoi isihiya nahatiyaami otipipati kiyohiwaiwa taati tipitapaati usosihoaapih komihini sahi aimi naiwi noaipawaayopo. Aiwi am i isihiya

* **12:22:** Sandi sahi Kiraishop giwunyaahotihanda sami maaraho omajitihi nasoipati am i kasimatataise. Is am sandih ipotihura nga auta noaipahonih mmondo.

j̄hiya Autaahaat̄hop̄ ḡwunyaapi bimamb̄iw̄ napwauh̄ am̄ Autaahaat̄ho kiyaam̄ maar̄hoai net̄ ap̄paah̄ tit̄hi gaahiyematt̄ numwaasih̄ aim̄ naiw̄ yamihapataat̄h̄ bimohiȳhiyaapih̄ sah̄ naiw̄ noaipawaayopo.

24 Iyataati am̄ sah̄ aim̄ naiw̄ Jisaasi-hoaapih̄ noaipawaayopo. Jisaasiho so ot̄ihap̄ihap̄hoematati bitondaat̄ Autaahaat̄houn̄ am̄ is̄hiyaun̄ naish̄hiyaimat̄taat̄w̄ Autaahaat̄hoaisat̄ piw̄ha wan̄ha ko net̄ w̄sasisihore. Iyataati k̄miko Jisaasimo kom̄ j̄tipat̄ nyap̄ nuhaasipat̄ Autaahaat̄hom̄ nd̄het̄ am̄ kom̄ nd̄maahomwaanj̄masip̄pih̄ nesiyati ahaih̄ ahondaise. Aih̄ ko nyangi net̄ kom̄ nd̄het̄ ap̄paah̄ gaahiyaanin̄ saasanotahiyaanenyamataise. Iyataati am̄ sandi ap̄paah̄ kandi w̄nde. K̄mandi Aber̄hom̄ j̄tipatisati w̄ndi namoaipase Ken̄ho kom̄ sainḡho Aber̄hoai tiwisuro. Owetise.

*Nyah̄ Biyaati Jat̄inaati Bitoait̄haawo
Am̄ Wiwa Autaahaat̄hom̄ Piw̄ha
Newaumwaanipano*

25 Is̄ am̄ sah̄ baiw̄ gwinyaapi jat̄wi bitosawise, am̄ wan̄mura Autaahaat̄ho kom̄ piw̄ha wan̄ha Jisaasihoetapi w̄sasati nasamih̄ kaat̄h̄ bimohurimura kom̄ piw̄ha taati sangi kasatisiha sah̄ sam̄ atih̄ri mwit̄pisaw̄ baiw̄ atitaatiwo. Sandi nin̄ sangi sasatiti kom̄ piw̄ha mwit̄pisaw̄ atiw̄ kom̄ asimwaatit̄hi pinuwise satot̄mandi apaap̄maasato. J̄hura maapi yap̄imbataapih̄ Sis̄ho Sainaihom̄hin̄ Is̄raher̄hiya j̄hiyai Autaahaat̄ho piw̄ha

kaundati ami nunyataise. Siyati kiyai komi piwiha kaundati numwihihandi kandi kiya kiyami atihiri mwitipisawi ahiyawi windi atihomaawiwi nepumwawaayopo. Saiwi isihiya jihiya komi piwiha nepumahohiyihiyai Autaahaatiho nehi windi maawinjase. Owetise. Kiyai yaawihandi numwise. Isi ami sahi komi piwiha waniha Jisaasihoetapi nasamisihaatihi bimohiyihiyatangi wani yamihapataatihapi taati kasatisiha baiwi atihomaawiwi nepumwawaawaahi ami sangisangi Autaahaatiho nehi windi nesosati maasinjaitaise.

26 Iyataati sura Isiraherihya Sisiho Sainaihoaini bitohauhi Autaahaatiho kiyai winihapipa nunyati piwaundisura komi piwiha yapipatipisuni iwiwiriho kahapaamapipa kapihi sisihoaasini ahetimbipai neti pimbapoyati ahoaihi ami kapa noti nasayati ahoainje nehi komi piwihaaraaho. Jhura saimatatatihandi ami wani kimura nyahi Autaahaatiho piwiha waniha watipitati wisasati nanyamisihaami otitihi bimohurimura komi piwiha wapihi jipatipindisihaatihapi Autaahaatiho jihi timanati piwiha wa satati katise.

“Ipotihura jihaati nini yapipatipisuni ami yamihapatisuni neti ipipatipatipa ipipatipinjipatamataindi apipaahi aungwohandi pimbapwaindi ahoaito,”

Akaiho 2:6

tati piwiha wapihi utipihooatihi jipatipindisihaatihapi Autaahaatiho katise.

27 Iyataati ami Autaahaatiho piwiha satati,

j̄haati n̄nī yapipatun̄ yam̄hapatun̄ ap̄paahi waati aungwohandi neti ahoaindi ip̄pat̄paito tindimandi nyangi siyat̄ neti nanyisataise. Autaahaat̄ho ipot̄hura kahapaamapīpa nahataapa sawaho kiyati ahaimbīpa neti ap̄paahi waati aungwohandi ahoyati pimbapoyati ip̄pat̄paitaise. Ko siyat̄ neti ahoyati ip̄pat̄piyon̄ ami kahapaamapīpa wapa kapaan̄hi ahoainat̄ daah̄ nop̄sas̄n̄hon̄hi ami wapa daah̄ ahominat̄ kapaan̄hi wat̄pitati ahot̄tand̄hapaah̄hi kiyati ahot̄tando.

28 Iyataati ami saiwa nahatewa n̄nī sangi kasatoh̄maiwa ak̄te. Saiwa siyat̄ ak̄tit̄n̄hi noaipas̄hi nyah̄ siyaat̄ mmon̄haayo: Autaahaat̄ho neti komi is̄hiya koaisawi maasi yam̄hapataat̄hi kahapaamapīpa nahataapa jat̄taat̄w̄hiyaam̄hat̄hi aim̄ neti kiyaisati maasi ah̄nyisataise. Ah̄nyisataisi sandi ko nyangi siyat̄ ah̄nyimb̄ip̄hapi nyangi utaaho wo nga neti windi nanyisapuwati ahomaanyitaise, kapa nyangi nanyoapati kanyimat̄tand̄handapo. Isi nyah̄ maaritaati ami Autaahaat̄hom̄ ot̄ip̄pat̄ tit̄h̄reti kawis̄haayo. Iyaati nyah̄ biyaati usonaati ami wapa komi nyapi maarimit̄tand̄hapa ap̄paahi windi kamait̄haawo.

29 Ami nyah̄ ko nyapi wapa maarimit̄hapa kamait̄haawo tohit̄imandi apaap̄imaato. Ami Autaahaat̄ho sis̄ha wat̄pit̄ha ka t̄h̄imi nair̄h̄ret̄hapa neti t̄hat̄ owe-mas̄patamatiyahotih̄to.

13

K̄raisihopi Giwunyaahohiȳhiyaati Ususaati Wih̄wihoaanj̄ Maar̄ho Nam̄in̄w̄ise

¹ Sah̄ K̄raisihopi giwunyaahohiȳhiyaati sam̄ nais̄hiyaaisaw̄ ususaati wihiwihoaanj̄ maar̄ho nam̄in̄w̄ise.

² Saiw̄ ami is̄hiya usa sah̄ wind̄ mausow̄hiya wap̄hap̄hiya sam̄hatih̄ daiw̄ jason̄wi nasahosisaih̄hiyai maar̄ho gaahoaisaw̄ kiyai gerund̄wi numwaapi t̄hi gwaas̄wiwi yainjaraawiwise. N̄ni sangi sand̄ apaap̄maasato, ami j̄hi aimehura nyam̄ is̄hiya usa Autaahaat̄hom̄ enjer̄hiyai ket̄ p̄waundiwi numwaawaayopo. Am̄ kiya kiyap̄ Autaahaat̄hom̄ enjer̄hiya ot̄p̄pat̄hiyaare t̄wi mon̄wi ḡmaawunyainj̄hand̄ kiyai numwaapi t̄hi gwaas̄wisop̄.

³ Iyataati sah̄ K̄raisihopi giwunyaahohiȳhiyaatam̄ nais̄hiya usai is̄hiya nesisuw̄ napw̄tohi p̄pih̄ napusaih̄ napw̄it̄wi bimohiȳhiyaapi sah̄ sawanaatangisangi kiyaisaw̄ maasi napw̄tawaahiyaaataiwi giwunyaapise. Aiwi ami is̄hiya K̄raisihopi giwunyaahohiȳhiya sam̄ nais̄hiya usai naanja yaaw̄haiwa nunyaw̄ nep̄ m̄maip̄wisaih̄ nop̄sas̄niwi bimohiȳhiyaapi giwunyaapise ami sah̄ yap̄pataap̄hi bindawaayowi s̄kaiwa sangisangi nasaipaaitaiso.

⁴ Sah̄ namaat̄not̄hand̄ sand̄ ap̄paah̄ gaahandis̄ ami sah̄ aim̄ namaat̄nohiȳhiyaati sam̄ namaat̄not̄hand̄ baiwi tit̄hi gaah̄ret̄

jatiwise. Aiwi Autaahaatihomi ndiheti sami namaatnotihandi titih popitihandi isiwatihisi ishiya kihiyaisawi sami ambipati namaatnotihandami ipaahaapi timaamaamaipise. Ami ishiya sandi saiwi kiyam ambi pati ishiya usa komi apwaataatimetihatisati ami kaatam warihometahoaisati kiyati ambipati timaamaitohiyihiyai ami Autaahaatihohi kiyai nehi windi maawinjaitaise. Ko kiyai tipitapaati usondaise.

⁵ Sahi apipaah nawihopaa hisisati koai maaraho nunyawimaamapise. Ami sahi aim wapaisahiyaatitawaawaah ampi kapaapi sahi satiwi kimba nyapi gaahamwaanj nehaayon gaare tiwi gwinyaapi maaritiwese. Awaisiho satati, nin sangi apipaah akitnih windi namaasamaito, tati katise.

⁶ Isi ami nyah komi piwiha sa newaat keti nausana bitotihaaawi satitihaawo:

“Awaisiho nangi ninjatatit ntitatamanataise.

Isi nin ishiya usa nangi wapa kani taatiwi hapaapi napindapi yaitande?”

Aunihihiri 118:6

taati nnaasonin nnaasaanin katitihaaawo.

*Nyah Kiraisihoai Nuwipinjitihaahandapi
Nyangi Windi Mamaanyane*

⁷ Sahi sami awaisawihiya Kiraisihom ishiyaatam jihiyaimatiwi bindawa jihura Autaahaatihomi piwiha ausaapi katiwisasohiyihiyapi gwinyaapise. Kiya daiwi bitopi bimambiw Kiraishop giwunyaahohitihandisawi napohitihandapi

gwinyaapi ami sahi kiyaamataiwı kiya
kiyohırıhıri kireti jaapehırıwıse.

⁸ Sahı kiya Kırasisihopı gıwunyaahohıpamatamataiwı watıpıtıwı ko nyangi nga nyatatamanıtaise tıwı gıwunyaapıse. Amı Jisası Kırasisihohı aimı jıhuni wanımuraunı ipotı ipotıhuraunı wındı owemetatı kımıkıyatı konıhı bimitaise.

⁹ Iyataati ami piwiha kaha kaha Autaa-haatıhomı piwihaamatımetaha nehi kai wa wipetaha isıhiya sangi kasatıwı katıwısasotıha sahi atiwı namepıse. Autaahaatıhomı maarıho gaaho samıhetı nasatı ahotisıhora samı maarıho omańıtıthı nepı andıtitıtaatıwı gaare ami sahi nandapaamıhıretapı wınıhapıpa jaapehırırotıhandıthı owe. Nandapaapi pıwıha wınıhapıpa siyahapa isıhiya kapa jaapehırırohiyıhiyai wındı maawıtatamanıtaise.

¹⁰ Amı nyahıhı arıtaahandisahiyaane, kapıhı pırisihiya Judaahiyaamı (Autaahaatıhomı) ańańı awaındıhandaatıhı otıpıpatı kiyohiyıhiyaisangi gaarehandı arıtaahandaasını ahiyohıpıpa wındı nınawıpıhı namepıhapıho.

¹¹ Pırisiho jıhı awaisıho mıtıho (jıhura Autaahaatıhomı pıwıha jıhaatıhı bimohura) kauhoaisangi ami sipısipıhoaisangi tipı, isıhiyaamı maipıhandapı kapaamı jıtıpatı gaarehandı nesi niyatı ańańı Autaahaatıho komı ndımaahomwańı ahiyatı bimirıhırotı mıhatıhı ahiyataise. Amı katı jıtıpatı Autaa-haatıho mmonataati isıhiyaamı maipıhaiwa nemwaitando. Amı akohohı aunahıpatı sitihandı Jerusaremıhandamı ipaahaapı nehıhaatı matambıpa ami naaporıhırisunı

am̄ onepatisuni nusatipapi nawisawi kaanih̄i sis̄ha t̄hoaapi t̄hoaam̄hauhi konih̄i t̄hati sos̄s̄haatati owendaise.

¹² Aih̄i am̄ Jisaasihoaisangi k̄imik̄reti aunah̄pa awaipati sitihandi Jerusarem̄handam̄ ipaahaapi neh̄haati nawisati koai is̄hiya yaawihandi nunyaw̄i ip̄i tit̄hi atawihateti nerih̄ra tip̄imandaapi tiwauhi napotaise. Am̄ kom̄i j̄it̄pati is̄hiyai neti Autaahaatihom̄ ndihet̄i ak̄it̄inih̄i popit̄ihiyemati am̄ tit̄hi neh̄i Autaahaatihom̄hiyemaitando.

¹³ Is̄i am̄ nyah̄i aunah̄ipatami ipaahaapi neh̄haati Jisaasihoenda nut̄haawo am̄ koai m̄imaip̄ewisauh̄ihandi kandi ko andititatibitosipatamatiyaaato, am̄ komatiyaati nyah̄i andititaati bitoaitihawo.

¹⁴ Am̄ k̄imaapi yapimbataapih̄i aunah̄ipati awaipati sitihandi apipaahati nyah̄i newa kiyaaninih̄i bimitihahati owehiyaanine. Am̄ nyah̄ihi aunah̄ipati awaipati sitihandi apipaahati ipotihura naitihahatapi jawa daahaahiyaaanine.

¹⁵ Nyah̄i Autaahaatihoi nyam̄i gaarehandi nunyohitihandi Jisaasihomi ambipata koai kiyaaninih̄i mepi autaahewaumwap̄i nutihawwe. Iyataati am̄ sandi gaaresind̄ nyam̄i mipati maahomwaanj̄i nausaawaati koai kinyi Awaisihoje undohitihando.

¹⁶ Am̄ sahi is̄hiya usai iwitatamaniw̄i am̄ samihapa nandapa ik̄ip̄ipa tipitapaapi kiyai numwitaatiwihandapi windi nanipimimatiwise. Am̄ sandi saiwi sahi kiyohitind̄ am̄ Autaahaatihoi kom̄i maaraho

api paahit maaritatit nga wiwitihapa gaarehandit
waamainjotihapa samit maaritho omanjittihapit
sahit nunyotihandamatiyahande.

*Piwihā Ipotihā Winihapipa Ami
Anditiwivihāare*

17 Iyataati nini sangi piwihā kima wa
kasatitandiyo. Isit amit sahit baiwit atiwise.
Sangisit Autaahaatihomit piwihā kasatitwi jainja-
tohiyihiya samit awaisawihiya, Autaahaatihomit
otipipatihiya kasatisaihihaiwa sahit baiwit
atiwit amit kiyaamit asimwaatitihit pnuwise.
Ami kiya samit maarithoai jatatamanitaatitwi
otipipatit awaipatit kiyawaayowo. Aiwit amit kiya
ipotihura kiyaamit otipipatit kiyohirihiretapit
siyaatit kiyyahaayo unditwit Autaahaatihooai
kaunditaatitwihiyaso. Sahit kiyai atitiwi
kiyaamit asimwaatitihit pnuwise amit kiya
maarititwi usaayahiya windit maaritho
yamaawahiya kiyaamit otipipatit kaito. Sahit
kiyaamit otipipatit nepit naanjhatemawaawaahit
amit sandit sangi windit maasitataamanitaise.

18 Nini sangi nasisenataayo Autaahaatitho
nyangi nyatatamanatit anditinyaiwitandit
sahit nyapit gaapinyundiwise. Nyahit nyamit
maarithoaatihapit Autaahaatihomit ndihetit
nyahit kiyohiwaiwa nga kiyyahaayono taatit
ginyunyainjithi mmonihayayo. Ami siyatit
nyamit maarithoaatihapit ginyunyainjittimandit
amit Autaahaatitho maaritirihireti nyahit komit
isihiyaaapit otipipatit nga kiyyahaawe.

19 Nini sangi baindit nasisenataayo amit
sahit nisapit baiwit gaapinunditaatitwo amit

Autaahaatⁱho n̄ngi sangisenda ketⁱ netⁱ jahⁱra natanoaasonⁱhi n̄n̄i napitⁱ jasondando.

²⁰ Nyamⁱ Awaisⁱho Jisasⁱ K̄raisiho nyahi komⁱ is̄hiyaaninⁱ sipⁱsipⁱhomatiyaahiyaaanangi Nyainjatisⁱho Watipⁱho, Autaahaatⁱho komⁱ is̄hiyaisati p̄wⁱha kaanⁱhi jinjapⁱhi ahotisⁱha w̄sasindⁱhandi (kondirakⁱhandi) netⁱ watipⁱmaitandⁱ komⁱ jitⁱpatⁱ nuhaataise. Nuhoaasⁱhi Autaahaatⁱho koai animwaahipatombⁱ japⁱhi ahowimataise. Iyataati so ko Autaahaatⁱmo maarⁱho napaisaatitindⁱhandamⁱ tanyaahore.

²¹ Ko siyatⁱ maarⁱho napaisⁱhomⁱ tanyaahosi, Autaahaatⁱho maaritimbiⁱpa gaahapa nahataapa kaiwi ami koai atiwiwi komⁱ asimwaatitihⁱ piⁱnutaatiwi kapa netⁱ samihetemati sangi netⁱ tisamanati anditisaiwane. Iyonⁱhi ami Jisaasi K̄raisiho Autaahaatⁱho maaritimbiⁱpa titihⁱ kapa kaitaatⁱwi netⁱ sangi anditisaiwane. Jisasⁱ K̄raisiho konⁱhi jinjapⁱhi ambipatⁱ awaipati nepi none. Akite.

P̄wⁱha Kata Owemati Ipotⁱhaare

²² Nisi naisⁱhiyaati nisataiwⁱ K̄raisihopi ḡwunyaahohiyⁱhiyaate, p̄wⁱma k̄maiwa n̄n̄i sangi anditisaiwitandⁱ jitⁱpatⁱpiyohiwimaiwa baiwiⁱ yatihⁱ ipatisaniwiⁱ atitaatiwiⁱ n̄n̄i sangi nasisenataayo ami kaiwa windi utaarⁱhaiwaamaahe.

²³ Iyataati ami nyamⁱ naisoho nyamatiyatⁱ K̄raisihopi ḡwunyaasⁱho ami n̄ngi anditiⁱniwatⁱ K̄raisihomⁱ otipⁱpatⁱ sahi komⁱ is̄hiyaatapi maasi kiyotⁱho Timotehoai aimⁱ nupusoasauhi ko napwitatⁱ bimimbipⁱhi

namasi neh̄haati noaipase. Is̄t ami ko keti
nasati k̄imb̄hi ningi ninjahonaah̄ mais̄hoaanj̄
nutasi nasaha sangi Jainjaito.

²⁴ Iyataati ami n̄ni sam̄t awaisaw̄hiya
K̄raisihom̄ ot̄p̄pat̄hiya sangi Jainjatohiȳhiya
nahatiyaisuni ami sahi K̄raisihom̄ is̄hiyaati
nahatiyaatangisuni gaahuraare satataato.
Iyataati ami K̄raisihom̄ is̄hiya yap̄pat̄
Itaarihandaahap̄hiyaisangi sangisi gaahuraare
satawaatopo.

²⁵ Autaahaat̄ho kom̄t gaahandi sangi kasisati
nasanyane.

**Autaahaatihomī Pīwīha Gaaha Wanīha
The New Testament in the Angaataha language of
Papua New Guinea**

Nupela Testamen long tokples Angaataha long Niugini
copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Angaataha

Translation by: PNG Bible Translation Association

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

b83b4d2c-30be-5f11-8fb0-fa04e4808bad